

Cuprins

I Rezoluții, recomandări și avize

AVIZE

Comitetul Economic și Social European

A 528-a sesiune plenară a CESE, din 20 și 21 septembrie 2017

2017/C 434/01	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Impactul revoluției digitale în domeniul asistenței medicale asupra asigurărilor de sănătate” (aviz din proprie inițiativă)	1
2017/C 434/02	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Analiza transparenței, a metodologiei și a resurselor studiilor și evaluărilor de impact lansate de Comisia Europeană pentru a îmbunătăți calitatea legislației europene” (aviz din proprie inițiativă)	11
2017/C 434/03	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Un regim fiscal favorabil concurenței loiale și creșterii economice” (aviz din proprie inițiativă)	18
2017/C 434/04	Avizul Comitetului Economic și Social European privind noul context al relațiilor strategice UE-CELAC și rolul societății civile (aviz din proprie inițiativă)	23
2017/C 434/05	Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Rolul și perspectivele partenerilor sociali și ale altor organizații ale societății civile în contextul noilor forme de muncă” (aviz exploratoriu la solicitarea Președinției estone)	30
2017/C 434/06	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Furnizarea și dezvoltarea competențelor, inclusiv a celor digitale, în contextul noilor forme de muncă: noi politici și evoluția rolurilor și responsabilităților” (aviz exploratoriu la solicitarea președinției estone)	36

III Acte pregătitoare

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 528-a sesiune plenară a CESE, din 20 și 21 septembrie 2017

2017/C 434/07	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu și Comitetul Economic și Social European — Dezvoltarea uniunii vamale a UE și guvernanta acesteia” [COM(2016) 813 final]	43
2017/C 434/08	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Banca Centrală Europeană, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor: Plan de acțiune privind serviciile financiare de consum: produse mai bune, mai multe opțiuni” [COM(2017) 139 final]	51
2017/C 434/09	Avizul Comitetul Economic și Social European privind: Propunerea de directivă a Consiliului privind o bază fiscală consolidată comună a societăților (CCCTB) [COM(2016) 683 final – 2016/0336 (CNS)] — Propunerea de directivă a Consiliului privind o bază fiscală comună a societăților [COM(2016) 685 final – 2016/0337 (CNS)]	58
2017/C 434/10	Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) nr. 648/2012 în ceea ce privește obligația de compensare, suspendarea obligației de compensare, cerințele de raportare, tehnicile de atenuare a riscurilor pentru contractele derivate extrabursiere care nu sunt compensate de o contraparte centrală, înregistrarea și supravegherea registrelor centrale de tranzacții și cerințele aplicabile registrelor centrale de tranzacții” [COM(2017) 208 final – 2017/090 (COD)] și „Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1095/2010 de instituire a Autorității europene de supraveghere (Autoritatea europeană pentru valori mobiliare și piețe) și a Regulamentului (UE) nr. 648/2012 în ceea ce privește procedurile și autoritățile implicate în autorizarea contrapărților centrale și cerințele pentru recunoașterea contrapărților centrale din țări terțe” [COM(2017) 331 final – 2017/0136 (COD)]	63

I

(Rezoluții, recomandări și avize)

AVIZE

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 528-A SESIUNE PLENARĂ A CESE, DIN 20 ȘI 21 SEPTEMBRIE 2017

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Impactul revoluției digitale în domeniul asistenței medicale asupra asigurărilor de sănătate”

(aviz din proprie inițiativă)

(2017/C 434/01)

Raportor: **domnul Alain COHEUR**

Decizia Adunării Plenare	26.1.2017
Temei juridic	Articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură Aviz din proprie inițiativă
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru piața unică, producție și consum
Data adoptării în secțiune	5.9.2017
Data adoptării în sesiunea plenară	20.9.2017
Sesiunea plenară nr.	528
Rezultatul votului	174/0/1
(voturi pentru/voturi împotriva/ abțineri)	

1. Concluzii

1.1. În opinia CESE, în contextul revoluției digitale din domeniul asistenței medicale, sunt indispensabile menținerea și promovarea unor sisteme de asigurări de sănătate în beneficiul tuturor, solidare, favorabile incluziunii și nediscriminatorii. Într-adevăr, incluziunea și accesul echitabil pentru toți cetățenii la servicii de asistență medicală (digitale sau nu) de calitate și aderarea la acestea reprezintă condițiile unei acoperiri universale de sănătate.

1.2. Ca și în avizele sale anterioare⁽¹⁾, CESE consideră că accesul egal la servicii de asistență medicală, care este un obiectiv esențial al politicilor în materie de sănătate, poate beneficia de pe urma digitalizării dacă sunt îndeplinite mai multe condiții:

- o acoperire teritorială egală, care țină cont de zonele slab deservite de către operatorii din domeniul digital (acces, viteză);
- reducerea decalajului digital dintre cetățeni, cadrele medicale și actorii din cadrul sistemelor de asigurări de sănătate, în ceea ce privește utilizarea;

⁽¹⁾ JO C 458, 19.12. 2014, p. 54; JO C 242, 23.7.2015, p. 48; JO C 13, 15.1.2016, p. 14; JO C 13, 15.1.2016, p. 40; JO C 288, 31.8.2017, p. 1.

- interoperabilitatea la nivelul întregii arhitecturi digitale (baze de date, dispozitive medicale), care facilitează continuitatea serviciilor de asistență medicală, în interiorul structurilor și între acestea;
- protecția datelor din domeniul asistenței medicale, care nu pot fi în niciun caz utilizate în detrimentul pacienților.

1.3. Nu trebuie ca, având în vedere avântul telemedicinii, al obiectelor conectate și al nanotehnologiilor, biotehnologiilor, informaticii și științelor cognitive (NBIC), persoanele să fie considerate simple corpuri conectate, care ar putea fi analizate, controlate și supravegheate de la distanță printr-un atotputernic program informatic. Tehnologizarea domeniului sănătății încurajează, de fapt, o reacție inversă, adică reafirmarea locului de prim-plan ocupat de relația interpersonală și de legătura socială în cadrul prestării serviciilor de asistență medicală și a îngrijirilor de sănătate.

1.4. CESE insistă asupra provocării pe care o reprezintă supraresponsabilizarea cetățeanului obligat să își autogestioneze starea de sănătate, la care se adaugă și supraindividualizarea. Cu medicina predictivă, pe de o parte, și cu instrumentele conectate, pe de altă parte, cunoașterea și monitorizarea riscurilor de sănătate la care este expus individul tind să progreseze, stimulând derularea unor politici mai personalizate. Revelarea acestor riscuri și diferențele constatate între indivizi ridică întrebări etice importante, în contextul păstrării unei acoperiri pe bază de asigurare solidară.

2. Recomandări

2.1. CESE reamintește că, pentru succesul revoluției digitale, sistemele noastre de asigurări de boală/de sănătate performante trebuie:

- (a) să pună digitalizarea în serviciul realizării și activării drepturilor noastre fundamentale în materie de sănătate, și nu al diminuării acestora. Digitalizarea trebuie să fie un vector al consolidării capacităților individuale și colective și, totodată, o pârghie puternică a exercitării efective a drepturilor și a dezvoltării unor noi forme de organizare și de guvernare în domeniul sănătății;
- (b) să reafirme valorile de solidaritate și de universalitate, care stau la baza sistemului nostru de sănătate, de a căror menținere suntem cu toții responsabili.

2.2. Utilizarea sistemelor digitale nu trebuie, în niciun caz, să conducă la repunerea în cauză a principiilor redistribuirii și asumării în comun a riscurilor sanitare și sociale, veritabili piloni ai solidarității colective.

2.3. CESE subliniază că sunt necesare:

- dezvoltarea și facilitarea accesului cetățenilor la alfabetizare în materie de sănătate digitală, pentru a încuraja o abordare critică a informării în domeniul sănătății;
- garantarea unei informări de calitate în materie de sănătate, încurajând în special instituirea unor proceduri de etichetare/acreditare a aplicațiilor din domeniul sănătății;
- consolidarea relațiilor de încredere între pacienți, profesioniștii din domeniul sănătății și actorii din cadrul sistemelor de asigurări de sănătate;
- instituirea unui sistem de formare adaptat atât la utilizatori, cât și la cadrele medicale, pentru a asigura o utilizare eficientă, securizată și protectoare a tehnologiilor digitale și pentru a facilita modificări ale sistemului de sănătate;
- consolidarea dialogului social, ca modalitate esențială de consultare pentru a sprijini modificările care urmează;
- introducerea unor dispozitive de securizare a prelucrării datelor cu caracter personal, în vederea evitării practicilor care conduc la utilizarea acestor date în materie de asigurare (acces, compensare etc.) în scopuri comerciale, care nu corespund unui obiectiv legat de sănătatea publică;
- promovarea unui cadru de reglementare evolutiv, având în vedere întregul ecosistem („părți interesate multiple”) și rolul jucat de organizațiile de asigurări de boală/de sănătate în calitate de terțe părți, de încredere în relațiile lor cu asigurații/afiliații;
- sprijinirea evoluției nomenclatorului de îngrijiri de sănătate compensate și de servicii de asigurare a bunăstării fizice decontate, ținând seama de inovațiile tehnice facilitate de domeniul digital;

- sprijinirea evoluției spre medicina celor „patru P”⁽²⁾, prin dezvoltarea unor servicii solidare ale organismelor de asigurări de sănătate, drept răspuns la nevoile cetățenilor.

3. Context

3.1. Avântul domeniului digital determină, în sfera sănătății, evoluții de o amploare și într-un ritm fără precedent. Odată cu extinderea vertiginoasă a utilizării obiectelor conectate și a aplicațiilor mobile în domeniul sănătății, cu exploatarea volumelor mari de date, cu apariția nanotehnologiilor, biotehnologiilor, informaticii și științelor cognitive (NBIC), precum și cu oferta înfloritoare de servicii noi de asistență medicală, digitalizarea determină o transformare globală a sistemului nostru de sănătate.

3.2. Inovarea digitală în domeniul sănătății nu se rezumă doar la dimensiunea sa tehnică sau științifică, ci este multiplă, dată fiind inovarea aferentă utilizărilor pe care le include. Aceste noi utilizări sunt însoțite de o inovare la scară largă pe plan social, permițând apariția unor noi răspunsuri la nevoile medicale și sociale.

3.3. Astfel, sunt direct influențate raporturile din cadrul unui ecosistem complex, între:

(a) cetățean, prin cunoașterea stării sale de sănătate;

(b) profesiile medicale și paramedicale și relația lor cu pacientul;

(c) sistemul de asigurări de sănătate în diferitele sale moduri de organizare, de gestionare și de finanțare.

3.4. În ceea ce privește raportul individului cu starea sa de sănătate, fiecare devine mai conștient de importanța sănătății sale și de modul în care și-o îngrijește. Până în prezent, din cauza accesului dificil la informații medicale și a ignoranței astfel generate, individul se afla într-o stare de incertitudine în ceea ce privește riscurile bolii. De acum înainte, persoana interesată va avea la dispoziție o multitudine de dispozitive (de exemplu, obiecte conectate), care îi permit să își evalueze starea de sănătate și să adopte un mod de viață adecvat.

3.5. Disponibilitatea surselor de informații face ca fiecare să adopte o atitudine activă față de propria stare de sănătate, fiind capabil să identifice, să compare și să aleagă serviciul de sănătate cel mai adaptat nevoilor sale. „E-pacientul” are propria contribuție în cadrul medicinei predictive, devenind un producător de date cu privire la sănătatea sa și un participant activ la sănătatea sa și a celorlalți. În acest sens, consimțământul în cunoștință de cauză constituie o axă centrală în legătură cu protecția datelor, guvernarea integrată și utilizarea datelor.

3.6. Noile tehnologii încurajează mai degrabă prevenția decât tratamentul bolilor. Ele vor permite și instituirea unor terapii mai eficiente, mai puțin invazive și mai individualizate, în funcție de caracteristicile genetice și biologice ale fiecăruia, în timp ce disponibilitatea în timp real a informațiilor optimizează răspunsul terapeutic.

3.7. Profesiile din domeniul sănătății evoluează către noi competențe și noi domenii de acțiune, pe mai multe niveluri, în special către un alt mod de relaționare, bazat mai mult pe relația de încredere reciprocă cu pacientul, o adaptare progresivă a instrumentelor digitale în concordanță cu formările profesionale, o modificare a reprezentărilor tehnice ale prestării serviciilor de asistență medicală, precum și o abordare bazată pe colaborare și pe partajare, prin intermediul sistemelor interoperabile.

3.8. Dialogul social trebuie să însoțească aceste modificări și să consolideze formarea profesională a personalului din domeniul sănătății.

3.9. În ceea ce privește sistemele de asigurări de sănătate, accesul la servicii de sănătate performante și de calitate, atât publice, cât și private, rămâne un obiectiv de îndeplinit, pentru fiecare cetățean. În acest context, asigurările de sănătate vor fi puternic afectate, întrucât, în viitor, miza va consta în a elabora soluții și tratamente personalizate înainte de apariția riscurilor, în limitele principiilor asumării în comun a acestora, cu menținerea funcției tradiționale, aceea de a le permite accesul la servicii de sănătate persoanelor care se îmbolnăvesc.

3.10. Inovarea medicală generată de digitalizare poate antrena schimbări profunde în domeniul asigurărilor de sănătate. Dinamica ce se instituie conduce la o individualizare a medicinei și a tratamentelor prin intermediul a două surse de informații:

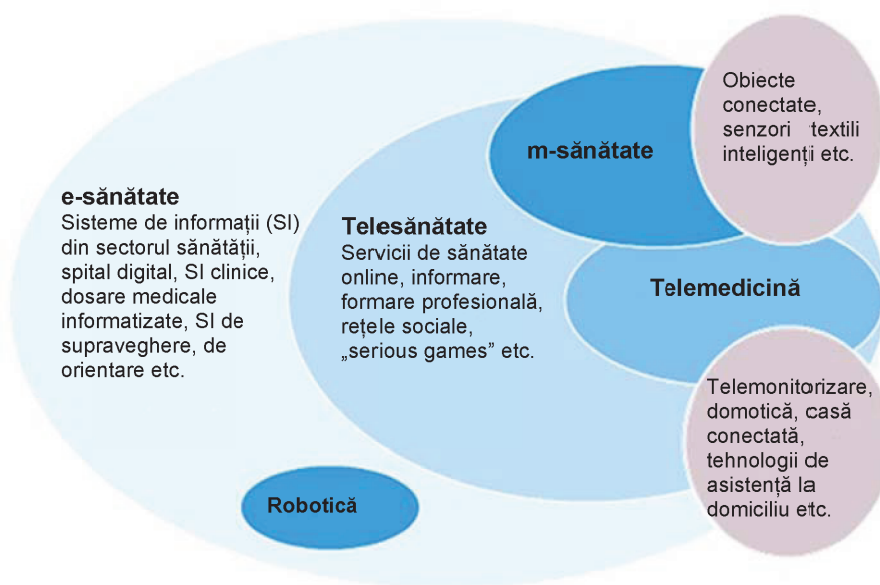
⁽²⁾ A se vedea punctul 4.2.

(a) decriptarea genomului:

dimensiunea predictivă a unei astfel de decriptări poate oferi o dimensiune cu totul nouă abordării prevenției (prin intermediul decriptării genomului, probabilitatea unui risc la adresa sănătății este „cunoscută”, prevenția dobândind astfel mai mult sens) și poate introduce provocări majore în domeniul asigurărilor de sănătate;

(b) dispozitivele de „e-sănătate”:

aceste dispozitive includ, printre altele, obiectele conectate, care intră în domeniul autoevaluării (*self data*) și permit persoanelor să își cunoască starea de sănătate și să o îmbunătățească.

În consecință, trebuie abordate o serie de întrebări și observații:

- (a) Ar putea conduce aceste surse noi de cunoștințe la crearea unor noi oferte și servicii, mai adaptate nevoilor persoanelor asigurate?
- (b) Vom avea în viitor o acoperire de sănătate corelată cu probabilitatea bolilor anunțate prin decriptarea genomului?
- (c) Se confirmă trecerea de la o abordare bazată pe tratament la o abordare bazată pe prevenție? Care ar fi consecințele pentru gestionarea asigurărilor de sănătate și pentru finanțare într-un context economic dificil? Ar trebui decontate programele personalizate de prevenție medicală în cadrul platformelor digitale?
- (d) Bunăstarea ⁽³⁾ se substituie de acum înainte sănătății? Această transformare a sistemului de sănătate nu conduce cumva la conceperea unor servicii de medicină holistică și mai puțin curativă?
- (e) În contextul acestor schimbări, viziunea asupra relației pacient-medic și asigurat-asigurator se va schimba în profunzime, trecând de la un model „vertical” la un model mai „orizontal”, în care pacientul cercetează și dezvoltă „cunoștințe profane”?
- (f) În fața puterii economice a giganților din domeniul digital, nu trebuie oare relansate investițiile în cercetare și dezvoltare gestionate de autoritățile publice?

⁽³⁾ „Domeniile bunăstării, sănătății și asistenței medicale se înscriu într-un continuum între normal și patologic, iar acest continuum servește, de altfel, medicinei.”

4. Efectele digitalizării asupra cetățeanului/pacientului

4.1. Transformarea digitală le oferă indivizilor posibilitatea de a acționa asupra stării lor de sănătate, fiind totuși conștienți de faptul că există anumite bariere în calea accesului la aceasta. Diversificarea accesului la cunoștințe, infrastructuri și servicii inovatoare personalizate în domeniul sănătății ar putea permite fiecăruia să devină un participant activ la propria sănătate, dar și să contribuie – în calitate de colaborator, producător de informații și furnizor de date – la îmbunătățirea stării de sănătate a celorlalți.

4.2. Apariția acestei individualizări se caracterizează printr-o sănătate denumită „sănătatea celor **patru P**”:

participativă: datele medicale sunt produse și monitorizate direct chiar de pacienți, asistați de un număr tot mai mare de obiecte conectate. Relația dintre pacient și medic (care nu mai este sursa unică de cunoștințe medicale) evoluează. Pacientul devine „participativ”;

preventivă: pacienții care colectează periodic informații privind starea lor de sănătate devin tot mai conștienți de menținerea unei stări bune de sănătate, ceea ce deschide calea către sănătatea bazată în mai mare măsură pe prevenție;

personalizată: afluxul continuu de date cu caracter personal tot mai exacte și variate permite totodată dezvoltarea unei stări de sănătate tot mai personalizate;

predictivă: în sfârșit, progresele tehnologice, care permit, de exemplu, digitalizarea genomului complet al persoanelor, deschid calea către o stare de sănătate care se dorește tot mai predictivă.

4.3. *Alfabetizarea în materie de sănătate și riscul unui nou decalaj în domeniul sănătății – decalajul digital*

4.3.1. Competențele în materie de sănătate înseamnă capacitatea indivizilor de a obține, de a înțelege și de a utiliza informațiile, astfel încât să promoveze și să mențină o stare bună de sănătate. Acest lucru implică dobândirea unui nivel de cunoștințe, de competențe și de încredere personale, care le permite să ia măsuri pentru ameliorarea propriei stări de sănătate și a celei a comunității, prin schimbarea modurilor de viață și a condițiilor de trai.

4.3.2. Domeniul digital tinde să accentueze inegalitățile sociale din perspectiva sănătății, consolidând relația cauză-efect între starea de sănătate a unui individ și capacitățile sale cognitive (de exemplu, capacitatea de a găsi și de a înțelege o informație de calitate în domeniul sănătății) și financiare (cum ar fi posibilitatea de a se dota cu dispozitivele cele mai performante). Aceste inegalități sunt accentuate la persoanele în vârstă, la persoanele cele mai vulnerabile și la cele care trăiesc în zonele slab acoperite de operatorii din domeniul digital.

4.3.3. Utilizarea aplicațiilor din domeniul sănătății necesită un nivel de cunoștințe care permite accesul la informații în domeniul sănătății, înțelegerea acestora, evaluarea și utilizarea lor în vederea luării unor decizii cotidiene în ceea ce privește asistența medicală, prevenirea bolilor și promovarea sănătății. Un nivel redus al alfabetizării în materie de sănătate implică însă riscuri numeroase, cu consecințe în ceea ce privește speranța de viață sănătoasă, decesul prematur, calitatea vieții și costurile pentru individ și societate.

4.3.4. Nu trebuie totuși neglijată apariția decalajului digital în rândul profesiilor medicale și paramedicale. Acesta poate fi soluționat printr-o consolidare a sistemului de educație, grație unui program de formare dedicat învățării noilor raporturi generate de digitalizare în relația personal de îngrijire-pacient.

4.4. *Supraresponsabilizarea, alt risc major al digitalizării*

4.4.1. Practicile cuantificării în domeniul sănătății favorizează microgestionarea individuală a sănătății și supraresponsabilizarea, în detrimentul unei înțelegeri la un nivel mai colectiv. Aceste practici fac din indivizi întreprinzători responsabili de comportamentul lor – adecvat sau neadecvat – în materie de sănătate și pot deturna atenția de la cauzele generate de mediu sau de la cauzele socioeconomice ale problemelor de sănătate publică.

4.4.2. Neanticiparea efectelor digitalizării asupra individualizării, creșterea inegalităților sociale din perspectiva sănătății și o comercializare sporită a aspectelor legate de sănătate pot periclita modelele noastre de asigurări de boală/de sănătate solidare și universale.

5. Efectele digitalizării din punctul de vedere al cadrelor medicale și în rândul acestora

5.1. Dosarul medical electronic, piatră de temelie a organizațiilor de asistență medicală

5.1.1. Digitalizarea oferă mijloace de eliminare a compartimentării sistemului de sănătate, prin facilitarea punerii în comun a informațiilor între structurile spitalicești, cabinetele independente, rețelele de sănătate și serviciile la domiciliu. Mijloacele sigure și rapide de transmitere a informațiilor colectate de diferiți agenți reprezintă o condiție necesară pentru coordonarea serviciilor de asistență medicală și pentru tratamentul global al pacientului. Organizarea continuității îngrijirilor și tratarea multidisciplinară a pacientului sunt mult mai ușor de realizat. Disponibilitatea, accesul rapid, schimbul și partajarea de date facilitează adoptarea unei decizii medicale. Schimbul de date electronic între profesioniștii din domeniul sănătății generează plusvaloare directă pentru calitatea asistenței medicale.

5.1.2. Dosarul medical electronic devine un instrument al coordonării și al asigurării calității asistenței medicale, în beneficiul pacientului, prin partajarea datelor de către actorii autorizați, numai dacă această partajare a făcut obiectul consimțământului prealabil al pacientului, cu excepția cazurilor de urgență sau de imposibilitate. Regulile specifice dosarului medical electronic computerizat vizează toate garanțiile specifice date pacientului cu privire la datele în format digital, în ceea ce privește protecția vieții sale private și accesul la aceste date. Respectarea confidențialității cu privire la dosarul medical și administrativ trebuie asigurată pe deplin.

5.1.3. Dosarul medical electronic permite evitarea erorilor legate de lizibilitatea scăzută a unui document (rețetă, protocolul aferent unei examinări medicale) și facilitează accesul la bazele de date privind medicamentele, precum și la o prescripție mai sigură, întrucât este bazată pe caracteristicile pacientului. Informatizarea practicii medicale contribuie la limitarea riscurilor de eroare și la reducerea riscurilor de iatrogenie.

5.1.4. Funcțiile de reamintire și de alertă aferente informatizării unui dosar medical facilitează îmbunătățirea actelor de prevenție (vaccinare, depistare), supravegherea bolnavilor care suferă de boli cronice, monitorizarea cunoștințelor privind medicamentele și contribuie totodată la îmbunătățirea calității serviciilor de asistență medicală acordate pacienților și consolidează competențele furnizorului de asistență medicală în ceea ce privește diagnosticarea și prescrierea tratamentului.

5.1.5. Pe de altă parte, odată cu digitalizarea informațiilor colectate în legătură cu pacientul, care contribuie la îmbunătățirea procesului decizional medical, vom asista în anii următori la o schimbare radicală a practicilor medicale. Niciun diagnostic medical nu se va mai putea pune fără un sistem de expertiză sau instrumente de inteligență artificială. O astfel de revoluție este rezultatul dezvoltării în paralel a genomicii, a neuroștiințelor și a obiectelor conectate (NBIC), context în care numai mașinile vor putea, pe viitor, să prelucreze toate datele.

5.2. Locul ocupat de factorul uman în centrul dezvoltării unor noi practici medicale

5.2.1. Evoluțiile tehnologice fac posibilă – și confirmă – dezvoltarea telemedicinii, care permite emergența unor noi practici medicale și paramedicale. Telemedicina prezintă următoarele avantaje: o mai bună acoperire sanitară a teritoriilor izolate și o limitare a deplasărilor pentru persoanele slăbite de boală, o monitorizare de la distanță a persoanelor bolnave, evitând spitalizarea acestora, partajarea expertizei la distanță, o dimensiune a educației terapeutice prin telemonitorizare și consultații multidisciplinare, grație teleconsultării și teleexpertizei.

5.2.2. Telemedicina, comunicarea profesională informatizată, dematerializarea documentelor, punerea în comun a competențelor difuzate și partajarea resurselor intelectuale sau tehnico-medicale trebuie să le permită cadrelor medicale să facă economii de timp, care poate fi reinvestit în îngrijiri acordate pacientului, în cadrul unei întrevederi în particular cu acesta, ceea ce ar îmbunătăți considerabil relația cu pacientul.

6. Efectele digitalizării asupra gestionării asigurărilor de boală/de sănătate

6.1. Volume mari de date (big data)

6.1.1. Informatizarea progresivă a sistemelor noastre de sănătate a contribuit incontestabil la ameliorarea, pe de o parte, a gestiunii administrative și financiare a dosarelor de asigurare ale fiecărui cetățean (economii de spațiu și timp, economisirea consumabilelor, productivitate în creștere, arhivare facilitată și securizată, avantaje pentru mediu) și, pe de altă parte, a rapidității decontării pentru furnizorii de servicii de asistență medicală și pentru instituțiile spitalicești, prin creșterea numărului de controale și diminuarea riscului de erori în facturarea serviciilor prestate.

6.1.2. Chiar dacă nu a adus o îmbunătățire directă a calității serviciilor de asistență medicală, dematerializarea formularelor administrative a redus termenele de transmitere a formularelor și a simplificat demersurile administrative. Totuși, aceasta facilitează practica medicală, permițând medicului să se concentreze mai mult asupra artei vindecării și mai puțin asupra inevitabilelor acte administrative conexe.

6.1.2.1. În prezent, sunt generate volume mari de date atunci când sunt compilate toate datele tuturor pacienților/asiguraților, inclusiv cele care provin din aplicații din domeniul sănătății. Este vorba despre capacitatea de analiză a tuturor datelor care provin dintr-o multitudine de surse. Acest lucru presupune că există mijloace de corelare a datelor și de extragere automată și rentabilă a informațiilor utile din datele nestructurate.

6.1.3. Prin intermediul aplicațiilor, datele nu mai sunt stocate la medic, la spital sau la organismele de asigurări de boală/de sănătate, ci în aparate sau pe platforme de stocare online (*cloud*), a căror societate-mamă nu se mai află neapărat în țara de afiliere la sistemul de asigurări de sănătate și nici măcar în Europa.

6.1.4. Interoperabilitatea reprezintă cheia de boltă, atât la nivel european (odată cu „piața unică digitală”), cât și la nivel național. Este necesar să se elaboreze și să se pună în aplicare un „cadru de interoperabilitate a sistemelor de informații în domeniul sănătății”. O asemenea referință pentru interoperabilitate compilează principii și standarde care trebuie respectate pentru a realiza schimburi de date privind sănătatea, în deplină siguranță, integrând toți actorii din domeniul „e-sănătății”.

6.2. Protecția datelor

6.2.1. Proprietatea asupra datelor și protecția acestora reprezintă o provocare majoră pentru cetățean/pacient și constituie un drept fundamental, care trebuie respectat. Cetățeanul/pacientul trebuie să poată dispune liber de propriile date. Acest lucru necesită consimțământul exprimat liber, în cunoștință de cauză și constant al cetățenilor, cu privire la colectarea și utilizarea datelor lor. Se adaugă aici recunoașterea dreptului efectiv la portabilitate și dezvoltarea de soluții de tipul „Blue Button”⁽⁴⁾, pentru punerea la dispoziție a istoricului personal al fiecăruia.

6.2.2. Regulamentul general privind protecția datelor (RGPD), care va intra în vigoare la 25 mai 2018, reglementează acest aspect la nivel european. Pe de altă parte, trebuie luată în considerare și Declarația Asociației Medicale Mondiale privind considerentele etice referitoare la bazele de date din domeniul sănătății și la băncile biologice (Declarația de la Taipei).

6.3. Asigurări de boală/de sănătate în plină transformare

6.3.1. Digitalizarea se dezvoltă în domeniul asigurărilor. Cu toate că a fost limitată inițial la propuneri de informare și comparare (elemente de comparație, abonare online etc.) sau legate de dematerializarea formularelor medico-administrative, digitalizarea va depăși astfel de elemente tranzacționale. Noile metode de cuantificare, popularizate prin termenul „volum mare de date”, vor transforma radical modelul economic al asigurărilor și noi produse își vor face apariția.

6.3.2. Acest punct de cotitură are o influență puternică și logică asupra:

- meseriilor legate de producția de date, de stocarea, de furnizarea, de prelucrarea și de transformarea acestora, grație algoritmilor, precum și asupra celor care au o valoare adăugată mare în ceea ce privește informarea;
- statutului de pacient, care, în ceea ce privește profesiile din domeniul sănătății, devine un agent activ în legătură cu starea sa de sănătate și tinde să iasă din situația de dependență față de acestea.

6.3.3. Odată cu evoluția tehnologiei și dezvoltarea aplicațiilor în domeniul sănătății, orice persoană va putea, pe viitor, să „dea o notă concretă” activității fizice, alimentației, interacțiunilor sale cu ceilalți etc., precum și tuturor factorilor determinanți pentru sănătatea sa.

6.3.4. Utilizarea datelor de masă privind indivizii ar putea însemna trecerea de la un model de acoperire a riscurilor și de asumare în comun a acestora la un model de acoperire a comportamentelor și de individualizare a ofertei de asigurare, care duce la supraindividualizare. Dacă asigurătorii privați care desfășoară activități lucrative par a fi în măsură să se poziționeze suficient de natural, evoluția ar putea fi mai complicată pentru societățile de asigurări mutuale și actorii publici din sectorul asigurărilor de sănătate, ale căror misiuni fundamentale ar fi afectate de tensiuni.

⁽⁴⁾ Prezentarea inițiativei „Blue Button”: aceasta a fost lansată în anul 2010 de către administrația Statelor Unite, ca o platformă de monitorizare, de control și de descărcare a datelor cu caracter personal privind sănătatea, aparținând veteranilor americani. Astfel, aceștia pot avea acces la rapoartele lor de tratament, la datele lor privind asigurarea de sănătate și la antecedentele medicale (alergii, analize medicale etc.), precum și la descărcarea informațiilor respective. Sursa: <http://www.va.gov/bluebutton/>

6.3.5. Societățile de administrare a asigurărilor de boală/de sănătate intră, la rândul lor, într-o fază de vulnerabilitate în raport cu această evoluție, întrucât se află la intersecția cu un întreg ecosistem multidimensional, compus din industrii, medici, guverne, autorități de reglementare, investitori și pacienți.

6.3.6. Societățile de administrare a asigurărilor de boală/de sănătate trebuie să facă față unei puternice inerții legate de o reglementare foarte strictă a datelor sensibile în materie de sănătate, de funcționarea și finanțarea complexă a sectorului medico-spitalicesc, de un lanț valoric (aderare, încasare a cotizațiilor, acordarea prestațiilor etc.) destul de rigid și puțin reactiv, de o reglementare a produselor de asigurare tot mai strictă și, uneori, chiar de corporatismul profesiilor medicale.

6.3.7. Totuși, nu toate societățile de administrare a asigurărilor de boală/de sănătate dispun de aceleași capacități de acțiune pe plan financiar sau nu mai dispun de astfel de capacități, iar nevoile de fonduri proprii necesare acestei activități se transformă treptat într-o barieră în calea dezvoltării lor. Puterea economică a giganților din domeniul digital le deschide oportunități de investiții directe în ceea ce aceștia percep ca fiind o piață.

6.3.8. În ciuda unei mai bune cunoașteri a riscurilor individuale din domeniul sănătății, menținerea ca atare a sistemelor noastre de asigurări de sănătate – colective și solidare – este indispensabilă. Sistemele noastre de asigurări de boală/de sănătate au fost cele mai performante în ceea ce privește corelarea adeziunii individuale cu protecția colectivă, împotriva tuturor riscurilor pentru sănătate.

6.4. Adaptarea mecanismelor de rambursare

6.4.1. În prezent, nu există decât puține exemple de asumare a răspunderii financiare (rambursare) pentru utilizarea aplicațiilor mobile pe parcursul tratamentului unei persoane. Unul dintre obstacolele principale, la ora actuală, ar fi chiar absența modelelor adecvate de rambursare care să cuprindă noile realități tehnologice.

6.4.2. Există modelul clasic al intervenției statului, în care rambursarea este de responsabilitatea instituțiilor și a autorităților naționale, care hotărăsc cu privire la prestațiile de sănătate mobilă rambursabile ⁽⁵⁾, dar există și inițiative luate de actorii din sistemele de asigurări de sănătate, precum societățile de asigurări mutuale ⁽⁶⁾.

6.4.3. De asemenea, sunt înființate sisteme de rambursare inovatoare, precum programele de stimulare și prevenire, care vizează prevenția, mai degrabă decât administrarea medicamentelor.

6.5. Noi provocări pentru organizațiile de asigurări de boală/de sănătate

6.5.1. Organizațiile de administrare a asigurărilor de boală/de sănătate obligatorii, atât cele publice, cât și cele private (de exemplu, societățile de asigurări mutuale), care vor fi puternic afectate, se vor confrunta în viitor cu următoarele provocări:

- dezvoltarea de mecanisme de prevenție, de diagnosticare și de monitorizare a tratamentelor adaptate și individualizate, elaborarea unor soluții și metode de tratament personalizate, înainte de apariția riscurilor, în limitele principiilor asumării în comun a acestora, păstrând totodată funcția sa tradițională, aceea de a permite accesul la servicii de asistență medicală persoanelor care se îmbolnăvesc;
- armonizarea ofertei de servicii de asistență medicală cu nevoile în evoluție ale pacienților;
- sprijinirea pacienților prin evitarea riscurilor stigmatizării și culpabilizării: societățile de asigurări mutuale joacă deja un rol important în prevenție, în monitorizarea tratamentului și monitorizarea pacienților; acest rol ar trebui extins și la organismele publice de asigurări de boală/de sănătate;
- combaterea inegalităților sociale aferente sănătății, care pot fi generate de decalajul digital, extinzând alfabetizarea în materie de sănătate (în special prin consolidarea competențelor);

⁽⁵⁾ Franța a înregistrat progrese importante odată cu introducerea programului Diabeo, în urma avizului emis de Comisia națională de evaluare a dispozitivelor medicale și a tehnologiilor din domeniul sănătății. Soluția Diabeo reprezintă un program informatic cuplat cu telemonitorizarea medicală și o facilitate tehnică, pentru a învăța cum se utilizează programul. Scopul programului informatic Diabeo este de a ajuta pacientul să își calculeze dozele zilnice de insulină lentă și rapidă, în funcție de obiectivele prestabilite de medicul care a eliberat rețeta. Programul este disponibil prin intermediul unei aplicații pe un terminal mobil (*smartphone* sau tabletă) pentru pacient, precum și pe un portal web.

⁽⁶⁾ Elaborat de o societate mutuală franceză (MGEN) și preluat, în Belgia, de un sistem mutual belgian (Solidaris), Vivoptim, un program de „e-sănătate” inedit, pentru prevenirea riscului cardiovascular și sprijinirea în contextul acestuia, propune o serie de servicii individualizate, grație instrumentelor digitale și obiectelor conectate, care formează 3 programe de asistență și 13 modalități de prevenție adaptate situației, așteptărilor și nevoilor fiecăruia, de la prevenția pentru persoanele sănătoase până la gestionarea bolii cronice.

- reducerea comportamentelor de risc și supravegherea conformității cu rețetele eliberate de profesioniștii din domeniul sănătății. Cercetarea destinată elaborării unor instrumente eficiente, care să răspundă nevoilor, reprezintă o provocare fundamentală;
- accentul pus pe calitatea vieții persoanelor asigurate. Această miză implică, de asemenea, obiective economice și de gestionare a riscului și, prin urmare, cheltuieli de sănătate;
- sistematizarea gestiunii electronice a dosarelor pacienților și a relațiilor cu furnizorii de servicii de asistență medicală, prin digitalizarea adeverințelor medicale emise, dosarul medical electronic și carnetul digital de sănătate, printre altele;
- adaptarea rambursărilor la noile forme de tratament și de monitorizare a pacienților de către profesioniștii din domeniul sănătății;
- asumarea rolului de parte terță demnă de încredere în ceea ce privește utilizarea și gestionarea fluxului de date privind sănătatea, precum și colectarea acestora, având în vedere riscul de comercializare într-un mod neautorizat a acestor date.

6.5.2. Societățile de asigurări de sănătate mutuale, care au fost precursorii societăților de asigurări de sănătate, pot, de acum înainte, să respecte promisiunea de a fi în permanență și în mod individualizat alături de fiecare dintre persoanele asigurate. Atât prin produsele/serviciile pe care le propun, cât și prin sprijinul acordat individului în legătură cu bunăstarea acestuia sau tratamentul său, societățile de asigurări de sănătate mutuale trebuie să poată fi prezente în viața persoanelor asigurate, oricare ar fi canalul de comunicare, și să le pună un răspuns adaptat la nevoile lor.

7. Efectele factorilor „perturbatori” ai digitalizării asupra asigurărilor de boală/de sănătate și asupra societății

7.1. Cu toate acestea, toate elementele menționate anterior, care dovedesc complexitatea provocărilor digitalizării în domeniul sănătății, și apariția noilor operatori de internet vor implica, pentru sistemele noastre de asigurări de boală/de sănătate, o preluare a puterii economice.

7.2. Aceste modificări sunt cu siguranță favorizate de apariția dispozitivelor de colectare, care au devenit accesibile din punct de vedere economic și „fiabile” din punct de vedere tehnic, dar, de asemenea, mai ales de capacitatea de centralizare și de analiză a datelor, prin intermediul unui smartphone sau al unei interfețe web. Astfel, s-a dezvoltat un ecosistem de aplicații mobile axate pe principiul obiectivelor, al comunității și al „ludificării”. Acesta le permite dezvoltatorilor de medii mobile să definească normele de gestionare a datelor privind sănătatea prin intermediul serviciilor lor dedicate ⁽⁷⁾.

7.3. Există temeri potrivit cărora „GAFAMA” (Google, Apple, Facebook, Amazon, Microsoft și Alibaba) ⁽⁸⁾ și alții, care își vor face apariția, vor fi stăpânii acestei medicine noi, care se bazează din ce în ce mai mult pe tehnologiile de informații și pe decriptarea acestora. Or, este vorba exact de profesia liderilor economiei digitale, care utilizează aceste tehnologii pentru a prelua controlul asupra ecosistemelor, în toate sectoarele.

7.4. Forța acestor platforme este aceea de a face ca modelul lor de dezvoltare să se bazeze pe furnizarea în masă a unui produs sau a unui serviciu conectat la populație, care le oferă acces la numeroase date ce sunt monetizate. Monetizarea datelor permite furnizarea unui număr mare de servicii gratuite, care asigură frecvența în masă și alimentează un cerc virtuos, în care fiecare încearcă să limiteze consumatorul la un ecosistem cât mai închis posibil. Prezentând costuri marginale pentru furnizarea de servicii cvasinule, modelul economic bazat pe internet îi favorizează în mod natural pe cei mai mari actori, care acaparează o mare parte din valoarea creată și care dispun, prin urmare, de capacități de investiții imense.

7.5. Există temerea că numai „GAFAMA” sunt în măsură să profite de aceste date difuzate gratuit, corelându-le cu toate cele pe care le colectează, pe de altă parte, cu privire la comportamentul indivizilor. În condițiile existenței acestor giganți digitali (prezenți și viitori), este esențial – din punct de vedere juridic și etic – pentru cetățeni, ca guvernele și instituțiile din Europa (mai ales cele de protecție socială) să își păstreze suveranitatea în domeniul identificării, colectării și utilizării datelor privind sănătatea.

⁽⁷⁾ Structura pieței magazinelor de aplicații se împarte, în esență, între cele mai mari cinci magazine de aplicații [90 % dintre descărcări: Play (Android), App Store (Apple), Windows Phone Store (Microsoft), App World (BlackBerry) și Ovi (Nokia)].

⁽⁸⁾ Giganții pieței, „GAFAMA” (Google, Appel, Facebook, Amazon, Microsoft și Alibaba), tind să obțină monopolul controlului asupra sistemului de „m-sănătate”. Domeniul sănătății publice este în totalitate acoperit de investiții ale acestor multinaționale, care văd în el un potențial de extindere economică.

7.6. Valoarea adăugată a acestor informații, în special în domeniul sănătății, este acaparată și controlată așadar de aceste platforme, și nu mai aparține producătorilor din sistemul de sănătate. Nu mai rămâne decât să punem aceste informații la dispoziția „solicitanților” care le vor putea utiliza.

7.7. Protecția datelor, înțeleasă prin intermediul celor „cinci V” (volum, viteză, varietate, veridicitate, valori), reprezintă o valoare economică care necesită un cadru de reglementare în evoluție, aflat în legătură cu întregul ecosistem („părți interesate multiple”) și aceasta, în vederea evitării oricărei exploatare în scopuri pur comerciale.

Bruxelles, 20 septembrie 2017.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Analiza transparenței, a metodologiei și a resurselor studiilor și evaluărilor de impact lansate de Comisia Europeană pentru a îmbunătăți calitatea legislației europene”

(aviz din proprie inițiativă)

(2017/C 434/02)

Raportor: **Denis MEYNENT**

Decizia Adunării plenare	26.1.2017
Temei juridic	Articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură (aviz din proprie inițiativă)
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru piața unică, producție și consum
Data adoptării în secțiune	5.9.2017
Data adoptării în sesiunea plenară	20.9.2017
Sesiunea plenară nr.	528
Rezultatul votului	142/0/5
(voturi pentru/voturi împotriva/ abțineri)	

1. Concluzii și recomandări

1.1. Comitetul reamintește că obiectivul primordial al programului REFIT⁽¹⁾ este de a îmbunătăți calitatea și eficiența legislației europene și de a elabora norme simple, ușor de înțeles și coerente, fără a pune sub semnul întrebării obiectivele strategice deja stabilite ale politicilor UE și fără a acționa în detrimentul protecției cetățenilor, consumatorilor, lucrătorilor și al dialogului social sau al mediului⁽²⁾. Reglementările europene sunt un factor esențial de integrare. Dacă au proporții adecvate, ele devin o garanție importantă de protecție, de promovare a legislației europene și de securitate juridică pentru toți actorii și cetățenii europeni⁽³⁾.

1.2. În ciuda progreselor înregistrate până în prezent, în special sub influența lucrărilor Comitetului de analiză a reglementării (CAR), CESE ar dori ca ecosistemul european în domeniul evaluării de impact să evolueze în continuare, în vederea creșterii calității și a promovării includerii societății civile organizate în conceperea și punerea în aplicare a legislației.

1.3. În acest scop, sunt esențiale în special următoarele aspecte:

- caietul de sarcini privind studiile preliminare sau complementare trebuie să fie transparent, accesibil, pluralist și să incite la formularea de *scenarii* alternative care să evidențieze în mod clar consecințele reale ale diferitelor opțiuni posibile;
- registrul european de evaluări ale impactului și toate datele relevante disponibile (științifice, statistice etc.), inclusiv avizul părților interesate, trebuie să fie disponibile și accesibile în celelalte limbi ale UE, mai ales sintezele analizelor de impact;
- trebuie să se asigure caracterul echilibrat al evaluărilor de impact pentru fiecare propunere legislativă, conferindu-se dimensiunilor economice, sociale și ecologice, inclusiv IMM-urilor și microîntreprinderilor, întreaga importanță ce le revine.

⁽¹⁾ Prescurtarea se referă la Programul privind o reglementare adecvată și funcțională.

⁽²⁾ JO C 303, 19.8.2016, p. 45.

⁽³⁾ JO C 303, 19.8.2016, p. 45.

1.4. Comitetul pledează pentru o abordare calitativă, care să funcționeze în egală măsură cu analiza cantitativă și să ia în considerare obținerea beneficiilor așteptate din partea legislației.

1.5. Comitetul cere Comisiei să se asigure că reducerea sarcinilor legislative și administrative nu compromite eficacitatea și calitatea globală a politicilor Uniunii, mai ales în domeniul social și de mediu, al protecției consumatorilor și în raport cu IMM-urile și microîntreprinderile.

1.6. În sfârșit, în cadrul evaluării de impact, Comitetul dorește următoarele:

- să se respecte o abordare metodologică convergentă între Parlamentul European (PE), Consiliu și Comisie, în domeniul evaluării de impact, care să poată fi pusă la dispoziția organelor consultative, în vederea facilitării lucrărilor respective ale instituțiilor și a formulării de amendamente și avize;
- să se consolideze implicarea Comitetului în controlul calității, dându-i-se posibilitatea de a analiza anumite evaluări de impact, din punct de vedere metodologic și de luare în considerare a dimensiunilor sociale, de mediu sau teritoriale. În această privință, Comitetul insistă asupra necesității de a se ține seama în mod sistematic și concret de articolul 9 din TFUE;
- să se desfășoare schimburi periodice cu CAR privind metodele de evaluare a impactului și bunele practici, în special cele care vizează ocuparea forței de muncă sau coeziunea teritorială, ori care ar putea afecta IMM-urile sau microîntreprinderile.

2. Introducere

2.1. Evaluarea de impact se prezintă ca un demers de evaluare continuă și critică a consecințelor, pozitive și negative, ale reglementărilor preconizate ale UE, la nivel economic, social și de mediu. La cincisprezece ani de la lansare, evaluarea de impact a devenit una dintre pietrele de încercare ale agendei UE pentru o mai bună legiferare.

2.2. Sistemul evaluării de impact intervine într-un stadiu incipient al ciclului politic. Evaluarea de impact precede orice nouă inițiativă care ar putea avea efecte economice, de mediu și sociale. O evaluare și o verificare a adecvării (*fitness check*) ale legislației existente sau ale politicilor Uniunii sunt, de asemenea, realizate, în mod regulat. Etapa inițială a evaluării de impact (*inception impact assessment*) trasează direcțiile principale ale evaluării de impact, prin trecerea în revistă a diferitelor tipuri de opțiuni (de la *statu quo* la o armonizare completă). Ulterior, intervine evaluarea de impact propriu-zisă, al cărei proiect este revizuit de CAR. După etapa de punere în aplicare a legislației, o evaluare analizează eficacitatea, eficiența, relevanța și valoarea adăugată europeană a legislației respective. CAR trece în revistă principalele evaluări ale legislației UE. Principiul unei mai bune legiferări este, așadar, prezent în toate etapele procedurii. El tinde să se deschidă, din ce în ce mai mult, către părțile interesate, la fiecare etapă, prin intermediul a numeroase mecanisme consultative.

2.3. Acordul interinstituțional privind o mai bună legiferare (AII), din luna mai 2015⁽⁴⁾, reflectă poziția comună a celor trei instituții cu privire la evaluarea de impact. Având în vedere progresele, Comitetul reține două învățăminte principale:

- lipsa unei metodologii comune: fiecare instituție este responsabilă de definirea propriei metode de evaluare, chiar dacă lucrările trebuie întotdeauna să aibă ca punct de plecare evaluarea de impact a Comisiei, pentru a asigura o abordare convergentă;
- necesitatea ca Parlamentul și Consiliul să se angajeze să efectueze o analiză de impact prealabilă depunerii de amendamente „substanțiale”, atunci când acest lucru se impune.

⁽⁴⁾ Acord interinstituțional privind o mai bună legiferare (JO L 123, 12.5.2016, p. 1).

2.4. Înființat în mai 2015, CAR a avut nevoie de aproape doi ani pentru a funcționa în formație completă. Acesta dispune de o autoritate consolidată și de responsabilități extinse, care includ examinarea calității proiectelor de evaluare a impactului, verificarea adecvării și evaluări majore ale legislației existente a UE ⁽⁵⁾. Profesionalizarea CAR a redus subestimarea luării în considerare a impactului social și de mediu. CAR a examinat 60 de AI în 2016, dintre care 25, adică 42 %, au primit un aviz inițial negativ, obligându-i pe autorii acestora la o nouă prezentare a evaluării în fața Comitetului. În prezent, Comitetul își limitează avizele la evaluarea de impact. În viitor, CESE ar putea analiza în mod util modul în care propunerea legislativă reflectă evaluarea de impact și modul în care ține cont de aceasta.

3. Evaluarea procedurii de evaluare a impactului

3.1. O evaluare a impactului multidimensională

3.1.1. Evaluarea impactului se bazează pe un set de criterii și teste în special în ceea ce privește impactul:

- economic, social și de mediu;
- asupra consumatorilor;
- asupra micilor întreprinderi și a microîntreprinderilor;
- asupra comerțului și a investițiilor internaționale;
- asupra sarcinilor administrative și legislative;
- în materie de subsidiaritate și proporționalitate;
- la nivelul coeziunii regionale și teritoriale.

3.1.2. Evaluările de impact ale Comisiei au, în principiu, un caracter integrat, acoperind, pentru fiecare caz, cele mai semnificative și relevante impacturi economice, sociale și de mediu.

3.1.3. De-a lungul anilor, Consiliul și, uneori, PE au adăugat cereri de criterii suplimentare:

- un test privind dimensiunea externă a competitivității (*competitiveness proofing*);
- un test privind respectarea drepturilor fundamentale;
- un test privind compatibilitatea propunerilor cu economia digitală;
- un test privind respectarea principiului inovării.

3.1.4. Aceste diverse criterii impun, uneori, Comisiei, să încerce să echilibreze diversele obiective și preocupări: să clasifice criteriile; să decidă dacă un anumit criteriu trebuie să aibă prioritate față de altele, cum ar fi criteriul(criteriile) decisiv(e); să arbitreze opțiunile politice cu privire la criteriile concurente:

- subsidiaritatea în raport cu armonizarea;
- competitivitatea în raport cu protecția socială și calitatea locurilor de muncă;
- principiul precauției în raport cu principiul inovării etc.

3.1.5. Studiul privind sistemul Comisiei în materie de evaluare a impactului, realizat în 2007 de către *The Evaluation Partnership* (TEP) ⁽⁶⁾, un consultant britanic privat, a raportat o serie de disfuncționalități, în special în ceea ce privește protecția socială și de mediu. Potrivit TEP, calitatea slabă a evaluărilor de impact s-a datorat erorilor de sincronizare a mecanismelor de control al calității evaluărilor, în lipsa monitorizării și a sprijinirii evaluărilor de impact (formare, coordonare, date incomplete sau date lipsă etc.). În 2010, Curtea de Conturi a considerat că „în practică, evaluările de impact ale Comisiei prezentau o asimetrie între cei trei piloni, precum și între costuri și beneficii” ⁽⁷⁾.

⁽⁵⁾ În raportul său anual din 2016 https://ec.europa.eu/info/law/law-making-process/regulatory-scrutiny-board_en#annual-reports

⁽⁶⁾ *The Evaluation Partnership Limited* (2007), http://ec.europa.eu/smart-regulation/impact/key_docs_en.htm

⁽⁷⁾ „Evaluările de impact în cadrul instituțiilor UE: Un instrument util în sprijinul procesului decizional?”, Raportul special nr. 3/2010 al Curții Europene de Conturi, punctul 64, p. 36.

3.1.6. În acest sens, Comitetul își reiterează solicitarea ca articolul 9 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene⁽⁸⁾ să fie utilizat în mod sistematic ca bază de lucru pentru evaluare⁽⁹⁾.

3.2. *Setul de instrumente pentru o mai bună legiferare*⁽¹⁰⁾ cu privire la protecția socială și ocuparea forței de muncă

3.2.1. Un set de instrumente (*toolbox*) a fost elaborat de către Comisie în Comunicarea sa⁽¹¹⁾ din 19 mai 2015 privind o mai bună legiferare. Acesta oferă un ghid detaliat pentru evaluarea de impact prin intermediul a 59 de instrumente (mijloace, criterii, teste etc.) care ar trebui să vină în ajutorul Comisiei, dar și al autorităților competente ale statelor membre.

3.2.2. Printre cele 59 de instrumente propuse, două prezintă un interes deosebit pentru CESE. Este vorba de instrumentul nr. 7 (*requirements for social partner initiatives* – „exigențe privind inițiativele partenerilor sociali”) și nr. 25 (*employment, working conditions, income distribution and inequality* – „locuri de muncă, condiții de muncă, repartizarea veniturilor și inegalități”).

3.2.3. În realitate, aceste instrumente se prezintă, mai degrabă, ca o listă orientativă de chestiuni ce trebuie luate în considerare în cazul unei inițiative care ar avea un impact social sau asupra locurilor de muncă. Întrebările sunt de ordin general, neutre și insuficient axate pe acțiuni. Astfel, instrumentul nr. 25 pune, printre altele, următoarele întrebări:

- Opțiunea are drept rezultat crearea directă sau pierderea de locuri de muncă în anumite sectoare, ocupații, niveluri de calificare, regiuni, țări (sau o combinație a acestora), cu consecințe asupra grupurilor sociale și/sau specifice? Care sunt acestea?
- Opțiunea afectează, în mod direct sau indirect, protecția locurilor de muncă, în special calitatea contractelor de muncă, riscul de muncă nedecarată sau munca independentă fictivă?
- Opțiunea va avea un impact asupra inegalităților și repartizării veniturilor și a bogăției în Uniune sau într-una din regiunile sale?

3.2.4. Aceste întrebări se reduc, de multe ori, la descrierea unei serii de consecințe posibile, pozitive sau negative. Ele stimulează doar în mică măsură dezvoltarea de analize aprofundate în ceea ce privește calitatea și, în special, numărul locurilor de muncă.

3.2.5. Mai mult, s-ar părea că, în anumite cazuri, criteriile sociale și de mediu nu sunt reluate în mod sistematic și aprofundat în evaluările de impact ale Comisiei, și aceasta de mai mulți ani⁽¹²⁾, chiar în cazul în care Comisia susține, în ceea ce o privește, că, în cadrul evaluărilor de impact, ține seama de impactul social în 70 % din cazuri și de impactul asupra mediului în 45 % din cazuri.

3.3. *O metodologie a Comisiei care trebuie precizată*

3.3.1. Direcțiile generale (DG) sunt responsabile de metodele de analiză și de modelele pe care se bazează serviciile Comisiei pentru a stabili propunerile lor legislative. Cel mai adesea, direcțiile generale efectuează evaluări de impact pe plan intern, pe baza orientărilor privind evaluarea de impact⁽¹³⁾ și a „setului de instrumente”. În unele cazuri, direcția generală în cauză face apel la un consultant extern, selectat pe baza unei proceduri deschise și transparente, pentru a aprofunda un anumit punct al evaluării de impact.

3.3.2. Din ansamblul de 59 de instrumente din *set*, numai două sau trei par să fie potrivite pentru a ghida decizia în ceea ce privește calitatea locurilor de muncă, protecția socială, nivelul de remunerare etc. Acest lucru este în mod clar un domeniu în care *setul de instrumente* trebuie consolidat.

⁽⁸⁾ Articolul 9 din TFUE stipulează: „În definiția și punerea în aplicare a politicilor și acțiunilor sale, Uniunea ține seama de cerințele privind promovarea unui nivel ridicat al ocupării forței de muncă, garantarea unei protecții sociale corespunzătoare, combaterea excluziunii sociale, precum și de cerințele privind un nivel ridicat de educație, de formare profesională și de protecție a sănătății umane.”

⁽⁹⁾ JO C 24, 28.1.2012, p. 29.

⁽¹⁰⁾ http://ec.europa.eu/smart-regulation/guidelines/toc_tool_ro.htm

⁽¹¹⁾ „Orientări pentru o mai bună legiferare”, SWD(2015) 111, 19 mai 2015.

⁽¹²⁾ Renda A., Schrefler L., Luchetta G. și Zavatta R. (2013), *Assessing the costs and benefits of regulation*. Un studiu realizat de CEPS – Economisti Asociați pentru Comisia Europeană.

http://ec.europa.eu/smart-regulation/impact/commission_guidelines/docs/131210_cba_study_sg_final.pdf, citat de Isabelle Schömann în *EU Refit machinery 'cutting red tape' at the cost of the acquis communautaire*, în Policy brief 5/2015, Institutul European al Sindicatelor (ETUI), 2015.

⁽¹³⁾ Orientările Comisiei privind evaluarea de impact și alte materiale anexe sunt disponibile la adresa următoare: http://ec.europa.eu/smart-regulation/impact/index_ro.htm

3.4. Evoluția progresivă a evaluării de impact către reducerea costurilor?

3.4.1. Cuantificarea sarcinilor de reglementare și administrative

3.4.1.1. Programul REFIT are ca scop identificarea sarcinilor inutile, a incoerențelor sau a măsurilor ineficiente și luarea de măsuri necesare pentru remedierea acestora. În 2013, în cadrul REFIT, a fost realizată o cartografiere a întregului cadru legislativ al UE.

3.4.1.2. Consiliul „Competitivitate” al UE a solicitat Comisiei să elaboreze și să stabilească obiective de reducere a sarcinilor în domeniile în care acestea sunt deosebit de împovărătoare, în special pentru IMM-uri⁽¹⁴⁾.

3.4.1.3. Consiliul „Competitivitate” din 26 mai 2016 a salutat, de asemenea „angajamentul Comisiei din Acordul interinstituțional de a furniza o cuantificare suplimentară a eforturilor sale de simplificare și de reducere a sarcinilor administrative, de a prezenta un studiu anual referitor la sarcina de reglementare și, acolo unde este posibil, de a cuantifica potențialul de reducere a sarcinii de reglementare sau de economisire al propunerilor individuale sau al actelor legislative”⁽¹⁵⁾.

3.4.2. Comitetul solicită Comisiei să se asigure că reducerea sarcinilor de reglementare și administrative nu afectează eficacitatea și calitatea globală a politicilor Uniunii, mai ales în domeniul social, al mediului sau al protecției consumatorilor, și nici în ceea ce privește IMM-urile și microîntreprinderile.

4. Propuneri și recomandări

4.1. În ciuda progreselor deja înregistrate, ecosistemul european privind evaluarea de impact are nevoie în continuare de îmbunătățiri. Propunem șapte direcții de îmbunătățire pentru a consolida calitatea evaluării de impact și pentru a favoriza includerea societății civile organizate în conceperea și punerea în aplicare a legislației.

4.2. Un caiet de sarcini pentru studiile în materie de evaluări de impact care să fie transparent, accesibil și pluralist

4.2.1. Comitetul solicită Comisiei să indice mai clar metodologia utilizată pentru a calcula impactul inițiativei sale, domeniul de aplicare al studiului și eventualele sale limitări (limite teritoriale, grupuri țintă etc.).

4.2.2. În cazul în care componente sau subcomponente semnificative ale evaluării de impact sunt externalizate, Comitetul solicită ca numele câștigătorului acestora să fie publicat.

4.2.3. Este important ca specificațiile din caietul de sarcini să descrie în mod clar scenarii alternative care să prezinte consecințele tuturor opțiunilor posibile, referitoare printre altele, la:

- competitivitatea UE și a întreprinderilor europene;
- protecția socială sau de mediu;
- dezvoltarea întreprinderilor mici și a microîntreprinderilor;
- egalitatea între femei și bărbați;
- coeziunea teritorială etc.

4.2.4. Este important ca, în cele din urmă, să fie preferată o propunere care să combine cât mai bine diferitele dimensiuni în conformitate cu articolul 3 alineatul (3) din TUE⁽¹⁶⁾ și cu articolul 9 din TFUE⁽¹⁷⁾.

⁽¹⁴⁾ Punctul 9 din Concluziile Consiliului privind o mai bună reglementare pentru consolidarea competitivității, documentul 8849/16 din 18 mai 2016.

⁽¹⁵⁾ Punctul 7 din Concluziile Consiliului din 26 mai 2016 privind o mai bună reglementare pentru consolidarea competitivității, documentul 8849/16 din 18 mai 2016.

⁽¹⁶⁾ „Uniunea instituie o piață internă. Aceasta acționează pentru dezvoltarea durabilă a Europei, întemeiată pe o creștere economică echilibrată și pe stabilitatea prețurilor, pe o economie socială de piață cu grad ridicat de competitivitate, care tinde spre ocuparea deplină a forței de muncă și spre progres social, precum și pe un nivel înalt de protecție și de îmbunătățire a calității mediului. Aceasta promovează progresul științific și tehnic.”

⁽¹⁷⁾ A se vedea nota de subsol 6.

4.2.5. Pentru a sprijini colegiitorii în elaborarea amendamentelor lor, evaluarea de impact trebuie să ofere metode alternative, care să ia în considerare, de exemplu, scenariii mai favorabile pentru ocuparea forței de muncă, protecția socială sau de mediu, coeziunea teritorială sau politica de protecție a consumatorilor.

4.3. Extinderea registrului european de evaluări de impact

4.3.1. Transparența este o condiție indispensabilă pentru o bună guvernare. Un registru ⁽¹⁸⁾ de documente ale Comisiei prezintă lista de evaluări de impact și de avize corespunzătoare ale CAR. Acest registru este, totuși, puțin cunoscut publicului și este disponibil numai în limba engleză.

4.3.2. Prin urmare, Comitetul solicită Comisiei să aibă în vedere o mai bună popularizare a site-ului, în colaborare cu organizațiile intermediare, să includă în el punctele de vedere ale părților interesate și studiile relevante, mai ales sintezele evaluărilor de impact, și să faciliteze lectura acestuia în alte limbi ale UE.

4.4. Necesitatea unei abordări calitative

4.4.1. CESE solicită ca abordarea cantitativă sau monetară să funcționeze în egală măsură cu o abordare calitativă, care pune accentul pe dimensiunea umană de proximitate, de egalitate de gen și de contact cu realitatea. Motivele pentru care este necesară investiția într-o abordare calitativă sunt, în special, următoarele:

- dificultatea de a determina efectele pe termen mediu și lung pentru interesul general al UE. Abordările prin intermediul costurilor reușesc cu dificultate să capteze evoluțiile reale în termeni societali sau de dezvoltare durabilă;
- absența de informații disponibile sau fiabile. Metodele econometrice și cantitative nu pot calcula ansamblul efectelor. Cel mai adesea, acestea se reduc, pur și simplu, la generalizarea și agregarea datelor, de multe ori parțiale și incomplete, ignorând elemente de informații nemăsurabile: calitatea dialogului social, evoluția protecției sociale, gradul de includere regională, nivelul real de precaritate și de excludere etc.;
- imposibilitatea de a compara informațiile. Metodele cantitative diferă prin natura lor. Mostrele, anii de referință, datele științifice, variază de la metodă la metodă. Prin urmare, este adesea dificil de a face comparații între metode și a trage învățăminte utile din ele;
- confidențialitatea. Abordările confidențiale se bazează pe eșantioane, studii, sondaje parțiale. Prin natura lor, aceste abordări omit anumite informații confidențiale privind climatul social dintr-o întreprindere, o ramură de activitate sau un sector.

4.4.2. Evaluările de impact trebuie să prezinte întotdeauna o abordare de tip costuri-beneficii. Reducerea numărului de boli, a perturbărilor, a emisiilor poluante și a accidentelor nu va putea fi niciodată determinată pe baza unei baze de date exclusiv cantitative, iar o concurență mai corectă, un comerț echitabil și condiții mai bune de muncă nu vor putea fi determinate doar în urma unor evaluări cantitative. Este esențial ca Comisia să acorde prioritate unei analize calitative, în beneficiul tuturor părților interesate.

4.5. Necesitatea unei abordări metodologice convergente la nivelul matricei de cercetare

4.5.1. Deși Acordul interinstituțional a ajuns la concluzia că fiecare instituție ar putea dezvolta o metodologie proprie, Comitetul propune ca un studiu de fond, deschis și Comitetului, să se desfășoare în această privință între Parlamentul European, Consiliu și Comisie.

4.5.2. Este vorba mai puțin de a sugera o metodologie unitară și, mai curând, de a găsi un acord prealabil privind o matrice metodologică convergentă, și anume privind elementele metodologice de bază, cum ar fi definirea domeniului de aplicare a studiului, a strategiei de cercetare, alegerea instrumentelor, opțiunile preferate etc.

4.5.3. Pe termen lung, intenția este de a favoriza un dialog, fiind vorba de alegeri metodologice privilegiate de Comisie pentru facilitarea activității de amendare a fiecărei instituții.

4.5.4. În acest fel, propunerile Comitetului, formulate în acest cadru, ar putea genera o reacție mai favorabilă din partea colegiitorilor.

⁽¹⁸⁾ Registrul poate fi consultat pe site-ul Comisiei Europene la adresa: <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc?fuseaction=ia>

4.6. Evaluarea specifică a calității evaluărilor de impact, efectuată de către CESE

4.6.1. CESE dispune de o unitate dedicată evaluării calitative *ex post* a anumitor legislații europene vizate. În viitor, această unitate ar putea facilita activitatea membrilor Comitetului și ar putea, de asemenea, analiza anumite evaluări de impact, revizui aspectele metodologice și prezenta o opinie cu privire la posibila luare în considerare a dimensiunilor economice, sociale, de mediu sau teritoriale. Această activitate ar facilita, de asemenea, elaborarea de potențiale avize consultative ale CESE cu privire la proiectele legislative pregătite chiar de aceste evaluări de impact.

4.6.2. Ar trebui instituit un dialog regulat între CESE și Comisia Europeană în ceea ce privește consultările și evaluările de impact.

4.7. Cooperarea dintre CESE și CAR

4.7.1. Este necesar un studiu privind căi de colaborare informale, dar totuși regulate, între Comitet și CAR.

4.7.2. Dincolo de schimburile de opinii neoficiale și de cooperările ocazionale, este important să se promoveze o colaborare dinamică cu Comitetul în două direcții:

- schimburi regulate de opinii privind abordările metodologice în materie de evaluare a impactului și de cele mai bune practici, în ceea ce privește modificările substanțiale aduse propunerilor Comisiei și exercițiul de simplificare și de reducere a sarcinii de reglementare;
- o consultare corespunzătoare a Comitetului, înainte de orice inițiativă a Comisiei care prezintă o importanță majoră sub aspect social, al ocupării forței de muncă și al coeziunii teritoriale în cadrul evaluării de impact. În acest sens, Comitetul ar trebui să fie unul dintre destinatarii evaluărilor preliminare (*Inception Evaluation*) și ai evaluărilor de impact ale Comisiei.

4.7.3. La rândul său, Comitetul va elabora, dacă este cazul, o sinteză a principalelor sale recomandări privind domeniul de aplicare al analizei de impact propriu-zise și va comunica orice alte date sau informații care s-ar putea dovedi relevante pentru evaluările de impact realizate de Comisie și pentru analizele aferente ale CAR.

4.7.4. De asemenea, Comitetul își va prezenta evaluarea *ex post* privind punerea în aplicare și asigurarea respectării legislației.

Bruxelles, 20 septembrie 2017.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Un regim fiscal favorabil concurenței loiale și creșterii economice”

(aviz din proprie inițiativă)

(2017/C 434/03)

Raportor: **Petru Sorin DANDEA**

Decizia Adunării plenare	26.1.2017
Temei juridic	Articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură Aviz din proprie inițiativă
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială
Data adoptării în secțiune	7.9.2017
Data adoptării în sesiunea plenară	20.9.2017
Sesiunea plenară nr.	528
Rezultatul votului	149/6/18
(voturi pentru/voturi împotriva/ abțineri)	

1. Concluzii și recomandări

1.1. Planificarea fiscală agresivă promovată de unele corporații, alături de evaziunea fiscală, generează pierderi de venituri fiscale importante pentru bugetele statelor membre. CESE recomandă statelor membre să-și intensifice eforturile pentru combaterea acestui fenomen extrem de negativ, prin introducerea cât mai rapidă a reglementărilor fiscale necesare.

1.2. Fiind conștient de faptul că eforturile de combatere a planificării fiscale agresive nu pot avea rezultate decât în măsura în care ele sunt realizate la nivel global, CESE recomandă Comisiei și statelor membre să continue și să intensifice eforturile de negociere la nivelul organizațiilor internaționale, cum ar fi OCDE sau G20, pentru elaborarea unor reglementări eficiente în combaterea evaziunii fiscale.

1.3. CESE salută decizia Consiliului care a aprobat criteriile propuse de Comisie pentru evaluarea jurisdicțiilor cunoscute ca paradisuri fiscale. Comitetul consideră că această măsură va reprezenta un pas important în combaterea planificării fiscale agresive numai în măsura în care lista va fi completată cu sancțiuni pentru aceste jurisdicții, precum și pentru corporațiile care vor continua să o folosească în cadrul operațiunilor lor de natură financiară. Aceste sancțiuni ar putea să includă interzicerea accesului acestor corporații la fondurile publice.

1.4. CESE recomandă statelor membre să evite promovarea în continuare a concurenței fiscale prin utilizarea a numeroase decizii fiscale care nu sunt justificate de substanța economică a operațiunilor, ci de avantajarea nejustificată a unor corporații în raport cu ceilalți competitori.

1.5. CESE consideră că armonizarea și simplificarea reglementărilor fiscale trebuie să constituie o prioritate pentru statele membre. De asemenea, eliminarea completă a barierelor de natură fiscală trebuie să completeze eforturile de armonizare.

1.6. Transferul sarcinii fiscale asupra capitalurilor în domeniul pieței muncii, generat de globalizare, a produs o creștere a costurilor cu forța de muncă și o adâncire a inegalităților. CESE recomandă statelor membre ca, în cadrul reformelor promovate în domeniul fiscal, să aibă în vedere transferul sarcinii fiscale din domeniul muncii în cel al practicilor financiare sau de mediu dăunătoare.

1.7. CESE propune ca baza fiscală consolidată comună a societăților (CCCTB) să fie extinsă la nivelul pieței unice și chiar dincolo de aceasta. Aceasta ar crea un sistem de impozitare mai predictibil și mai favorabil mediului de afaceri, reducând costurile de conformare pentru investițiile transfrontaliere.

1.8. CESE recomandă ca formula de împărțire a profitului impozabil, în cadrul operațiunii de consolidare pe care o presupune CCCTB, să se bazeze cât mai mult posibil pe principiul taxării profitului acolo unde a avut loc activitatea care l-a generat. În acest fel, consensul necesar aprobării măsurii ar fi mai ușor de realizat. În cazul în care măsurile europene recente împotriva evitării obligațiilor fiscale nu obțin rezultate și CCCTB nu-și atinge obiectivele, pentru a se evita cursa spre nivelul cel mai scăzut al impozitului s-ar putea avea în vedere introducerea unui prag minim de impozitare a profitului.

1.9. În ce privește resursele bugetare proprii ale UE, CESE recomandă statelor membre să caute soluții pentru a pune în aplicare recomandările Grupului la nivel înalt privind resursele proprii. Sporirea resurselor proprii ale UE va permite o sprijinire mai substanțială a politicilor de dezvoltare și de coeziune în statele membre.

1.10. Moneda unică rămâne una dintre cele mai remarcabile realizări ale UE. Cu toate acestea, ea nu și-a atins potențialul maxim din cauza fragmentării sistemului fiscal european. CESE revine cu propunerea de introducere a unui „șarpe fiscal” pe modelul „șarpelui monetar”⁽¹⁾, care a funcționat în perioada premergătoare introducerii monedei unice. CESE consideră că acesta ar putea acoperi într-o primă fază cele trei tipuri de venituri fiscale care generează 90 % din veniturile bugetare în statele membre: TVA-ul, impozitul pe venit și contribuțiile la sistemul de securitate socială.

1.11. CESE consideră că eforturile de armonizare a reglementărilor⁽²⁾ în domeniul stabilirii bazelor de taxare pentru principalele taxe ar putea fi mai bine susținute de introducerea sistemului majorității calificate în domeniul impozitării directe. Progresul în promovarea politicilor fiscale s-ar putea realiza mai rapid, cu efecte benefice pentru piața internă și ar genera un potențial de creștere semnificativ, având în vedere că un sistem armonizat ar reduce semnificativ costurile de conformare ale corporațiilor și ar crea un sistem fiscal mai predictibil în UE.

2. Context

2.1. Impozitarea joacă un rol fundamental în lupta pentru dreptate socială și o economie justă. De aceea, impozitarea are și o dimensiune socială, de gen și intergenerațională. Guvernele colectează venituri pentru a finanța în mod adecvat și în mod durabil sistemele de protecție și securitate socială și serviciile publice de care beneficiază cetățenii și companiile. Pe de altă parte, impozitarea este un instrument fundamental de redistribuire a venitului și bogăției în mod mai echitabil în societate, reducând astfel inegalitățile sociale.

2.2. Frauda și evaziunea fiscală, dar și evitarea plății taxelor prin metoda planificării fiscale agresive, promovată de unele corporații cu activitate transnațională, precum și activitățile de pe piața neagră alimentează inegalitățile crescânde generate de criza economică și programele de austeritate, reprezentând un pericol major. Chiar și cea mai conservatoare estimare a pierderilor financiare suferite de statele membre ca urmare a erodării bazei impozabile și a transferului profiturilor se ridică la sute de miliarde de euro.

2.3. Globalizarea a condus la creșterea vitezei și a volumului mișcărilor de capital. Tendința de migrare către zonele în care capitalul poate avea o rată de multiplicare mai mare, datorită unor reglementări fiscale mai favorabile, a generat probleme guvernelor care s-au văzut obligate să ia în considerare mai degrabă aceste mișcări internaționale ale capitalurilor în proiectarea politicilor fiscale, decât propriile priorități de natură economică și socială la nivel național.

2.4. În ultimii ani, concurența fiscală promovată de statele membre⁽³⁾ a generat în permanență pierderi de venituri fiscale care au afectat finanțarea unor servicii publice esențiale, dar și a investițiilor publice care reprezintă unul dintre principalele motoare ale creșterii. Deși pe termen scurt reducerea nivelului taxării poate aduce unele beneficii statelor care promovează în acest fel competiția fiscală, pe termen lung reducerea veniturilor bugetare s-a dovedit negativă pentru creșterea economică în general⁽⁴⁾. Concurența fiscală este încurajată de statele membre prin excepțiile multiple acordate în zona impozitelor pe consum sau asupra veniturilor dar și prin deciziile fiscale în favoarea unor corporații multinaționale.

⁽¹⁾ JO C 230, 14.7.2015, p. 24, punctul 1.11.

⁽²⁾ JO C 198, 10.7.2013, p. 34, punctele 3.4 și 3.6.

⁽³⁾ Business and Economics Research Journal, volumul 6, numărul 2, 2015, pp. 52-53.

⁽⁴⁾ COM(2009) 201 final, pp. 5-6.

2.5. Fragmentarea reglementărilor în materie fiscală existentă în cadrul UE (practic fiecare stat membru având propriul sistem fiscal) face ca statele membre, în general, să fie mai vulnerabile în raport cu fenomenul de planificare fiscală agresivă. În consecință, pierderile de venituri pentru bugetele naționale pot fi semnificative. De asemenea, fragmentarea fiscală excesivă subminează piața unică și reduce competitivitatea UE în raport cu principalii competitori la nivel global. O armonizare a politicilor fiscale la nivelul UE poate conduce, pe de o parte, la creșterea veniturilor bugetare în toate statele membre iar, pe de altă parte, poate crea un mediu mai favorabil afacerilor, simplificând reglementările și reducând astfel costurile de conformare. Armonizarea ar trebui să elimine lacunele, dar și nepotrivirile din și dintre sistemele fiscale ale statelor membre.

2.6. Opinia publică a fost extrem de revoltată în urma scandalurilor care au apărut în ultimii ani legate de operațiuni de evitare a plății taxelor de către unele persoane foarte bogate sau corporații multinaționale. Aceste scandaluri, cunoscute sub numele de Panama Papers, LuxLeaks sau Apple au revelat operațiuni financiare de valoarea a zeci sau chiar sute de miliarde de euro care aveau drept scop evitarea plății taxelor în statele membre.

2.7. Eliminarea exceptărilor din zona impozitelor pe consum și venituri, dar și o mai bună armonizare a bazelor de impozitare ar conduce la creșterea semnificativă a veniturilor bugetare și ar stimula investițiile la nivelul pieței interne. Este bine cunoscut faptul că, din cauza costurilor de conformare ridicate, accesul și oportunitățile companiilor mici și mijlocii la dezvoltarea de investiții transfrontaliere sunt reduse.

2.8. În acest context, Comisia Europeană, la solicitarea Consiliului, promovează o serie de reglementări menite să conducă la o reducere semnificativă a evaziunii fiscale, a fenomenului de planificare fiscală agresivă, dar și la evitarea dublei impunerii a companiilor în UE. Cu toate acestea, din cauza faptului că domeniul impozitării directe rămâne în competența exclusivă a statelor membre, progresele sunt limitate, unele dintre măsurile propuse de Comisie neîntrunind consensul la nivelul Consiliului.

2.9. Printre măsurile cele mai importante care vizează combaterea evaziunii fiscale și a planificării fiscale agresive promovate de Comisia Europeană se află: îmbunătățirea Mecanismului Automat de Schimb de Informații (AEOI) între serviciile fiscale naționale, introducerea Clauzei Generale Antiabuz în reglementările referitoare la companii, stabilirea obligației de raportare a profitului realizat și a taxelor aferente plătite, țară cu țară (CBCR), pentru corporațiile multinaționale, precum și reluarea proiectului referitor la stabilirea bazei comune consolidate de impozitare a societăților (CCCTB). De asemenea, multe măsuri au fost introduse pentru a diminua fraudă în zona TVA și pentru reducerea pierderii de venituri de 15 % (WATT gap).

2.10. Comisia a participat activ și la procesul de negociere desfășurat la nivelul OCDE, care a condus, în 2015, la semnarea acordului cunoscut sub numele BEPS. Acesta este un standard care vizează introducerea unor reguli fiscale mai stricte în domeniul schimburilor la nivel transnațional și urmărește combaterea, în special, a operațiunilor de planificare fiscală agresivă. Statele membre sunt în faza de implementare a măsurilor propuse de standard și au luat și măsuri suplimentare în acest domeniu.

3. Propunerile Comitetului

3.1. Combaterea evaziunii fiscale și a planificării fiscale agresive

3.1.1. Planificarea fiscală agresivă promovată de unele corporații generează pierderi de venituri importante pentru bugetele statelor membre. CESE consideră că planificarea fiscală agresivă, prin faptul că erodează bazele de impozitare, obligând astfel statele membre să majoreze nivelul taxelor, reprezintă în sine o practică imorală care afectează grav funcționarea pieței interne și distorsionează echitatea sistemelor fiscale în raport cu contribuabilii. Astfel, în multe cazuri, cetățenii sau companiile mici plătesc în termen absolut taxe mai mari decât marile corporații. Comitetul recomandă statelor membre să intensifice eforturile pentru introducerea cât mai rapidă a reglementărilor care vizează combaterea acestui fenomen extrem de negativ.

3.1.2. Negocierile de la nivelul OCDE care au condus la elaborarea setului de măsuri conținute în standardul BEPS au implicat peste o sută de state. Eforturile de combatere a evaziunii fiscale și a planificării fiscale agresive nu pot avea succes deplin decât în măsura în care acestea devin standarde acceptate la nivel global. CESE recomandă Comisiei și statelor membre să continue și să intensifice eforturile de negociere la nivelul organizațiilor internaționale pentru elaborarea unor reglementări eficiente și corect implementate în combaterea evaziunii fiscale și a planificării fiscale agresive.

3.1.3. Consiliul a aprobat criteriile propuse de Comisie pentru elaborarea listei jurisdicțiilor cunoscute ca paradisuri fiscale. CESE consideră că această măsură va reprezenta un pas important în combaterea planificării fiscale agresive numai în măsura în care lista va fi completată cu sancțiuni pentru aceste jurisdicții, precum și pentru corporațiile care vor continua să o folosească în cadrul operațiunilor lor de natură financiară. Aceste sancțiuni ar putea să includă interzicerea accesului acestor corporații la fondurile publice, inclusiv achizițiile publice.

3.1.4. Deciziile fiscale au fost introduse, la inițiativa Comisiei, în anul 2015, în cadrul AEOI. Statele membre ar trebui să folosească sistemul pentru a descoperi acele decizii fiscale care distorsionează piața, oferind unor companii scutiri sau exceptări de plată a taxelor care sunt susceptibile a reprezenta ajutor de stat nejustificat. Comitetul recomandă statelor membre să evite promovarea în continuare a concurenței fiscale prin utilizarea a numeroase decizii fiscale care nu sunt justificate de substanța economică a operațiunilor, ci de avantajarea nejustificată a acestor corporații în raport cu ceilalți competitori.

3.2. Reforma fiscală la nivelul UE

3.2.1. Fragmentarea sistemului fiscal din UE afectează piața unică, reducând oportunitățile de investiții transfrontaliere, în special pentru IMM-uri. CESE consideră că armonizarea și simplificarea reglementărilor fiscale trebuie să constituie o prioritate pentru statele membre. De asemenea, eliminarea completă a barierelor de natură fiscală trebuie să completeze eforturile de armonizare.

3.2.2. Globalizarea a condus la un transfer al sarcinii fiscale asupra capitalurilor în domeniul pieței muncii. Aceasta a generat o creștere a costurilor cu forța de muncă și o adâncire a inegalităților. CESE recomandă transferul sarcinii fiscale din domeniul muncii în cel al practicilor financiare sau de mediu dăunătoare.

3.2.3. Comisia a reluat recent propunerea pentru instituirea unei baze fiscale consolidate comune a societăților de mari dimensiuni (CCCTB), cu o cifră de afaceri de peste 750 milioane de euro. Propunerea Comisiei poate conduce la o armonizare a sistemului de impozitare a veniturilor corporațiilor în UE. În măsura în care sistemul se va dovedi eficace, generând locuri de muncă și investiții printr-o mai bună colectare a veniturilor bugetare, dar și creând un sistem de impozitare mai predictibil și mai favorabil mediului de afaceri, CESE propune extinderea acestuia la nivelul UE și chiar dincolo.

3.2.4. CESE consideră că formula de împărțire a profitului impozabil, în cadrul operațiunii de consolidare pe care o presupune CCCTB, ar trebui să se bazeze cât mai mult posibil pe principiul taxării profitului acolo unde a avut loc activitatea care l-a generat. În acest fel, consensul necesar aprobării măsurii ar fi mai ușor de realizat. În cazul în care măsurile europene recente împotriva evitării obligațiilor fiscale nu obțin rezultate și CCCTB nu-și atinge obiectivele, pentru a se evita cursa spre nivelul cel mai scăzut al impozitului s-ar putea avea în vedere introducerea unui prag minim de impozitare a profitului.

3.2.5. CESE consideră că sporirea resurselor proprii ale UE va permite o sprijinire mai substanțială a politicilor de dezvoltare și de coeziune în statele membre. Prin urmare, Comitetul recomandă statelor membre să caute soluții pentru a pune în aplicare recomandările Grupului la nivel înalt privind resursele proprii.

3.2.6. În cadrul eforturilor de armonizare a sistemelor fiscale din UE, CESE revine cu propunerea de introducere a unui „șarpe fiscal”, pe modelul „șarpelui monetar” care a funcționat în perioada premergătoare introducerii monedei unice. Deși acest demers ar putea fi considerat de factorii politici destul de dificil de realizat, datorită complexității sistemelor fiscale existente în statele membre, CESE consideră că acesta ar putea acoperi într-o primă fază cele trei tipuri de venituri fiscale care generează 90 % din veniturile bugetare în statele membre: TVA-ul, impozitul pe venit și contribuțiile la sistemul de securitate socială.

3.2.7. În domeniul impozitării directe, statele membre dețin controlul, conform prevederilor Tratatului UE. CESE consideră că eforturile de armonizare a reglementărilor în domeniul stabilirii bazelor de taxare pentru principalele taxe ar putea fi mai bine susținute de introducerea sistemului majorității calificate în domeniul impozitării directe. Progresul în promovarea politicilor fiscale s-ar putea realiza mai rapid, cu efecte benefice pentru piața internă și ar genera un potențial de creștere semnificativ, având în vedere că un sistem armonizat ar reduce semnificativ costurile de conformare ale corporațiilor și ar crea un sistem fiscal mai predictibil în UE.

3.2.8. Existența zonei euro, ca zonă cu monedă unică care în viitor va cuprinde majoritatea statelor membre, ar putea face necesară armonizarea sistemelor fiscale și a sistemelor de protecție socială. Conform opiniilor exprimate de experți în domeniul politicilor monetare, fragmentarea sistemelor fiscale în zona euro a condus la accentuarea efectelor ultimei crize economico-financiare. Continuarea acestei stări de fapt, care presupune existența unei monede unice într-o zonă economică cu sisteme fiscale diferite, va fragiliza și mai mult piața unică. Armonizarea bazelor fiscale pentru principalele tipuri de taxe și impozite va reduce costurile de conformare pentru companii, putând să genereze resurse suplimentare pe care acestea le pot folosi pentru investiții, cercetare și inovare.

3.2.9. Introducerea unui sistem diferențiat al profitului favorabil companiilor care reinvestesc profitul, va favoriza creșterea și crearea de noi locuri de muncă în UE. De asemenea, eliminarea oricărei scutiri de plată a taxelor oferite companiilor care distribuie majoritatea profitului obținut sub formă de dividende poate fi o măsură de stimulare a creșterii economice.

3.2.10. Armonizarea fiscală în zona euro, bazată pe principiul convergenței și al fiscalității adecvate, va crea resursele necesare relansării investițiilor publice, facilitând astfel și investițiile private.

Bruxelles, 20 septembrie 2017.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS

Avizul Comitetului Economic și Social European privind noul context al relațiilor strategice UE-CELAC și rolul societății civile

(aviz din proprie inițiativă)

(2017/C 434/04)

Raportor: **Mário SOARES**

Coraportor: **Josep PUXEU ROCAMORA**

Decizia Adunării Plenare	30.3.2017
Temei juridic	Articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură Aviz din proprie inițiativă
Secțiunea competentă	REX
Data adoptării în sesiunea plenară	21.9.2017
Sesiunea plenară nr.	528
Rezultatul votului	179/15/31
(voturi pentru/voturi împotriva/ abțineri)	

1. Concluzii și recomandări

1.1. De mai multe secole, America Latină și zona Caraibilor (ALC), care constituie în prezent Comunitatea Statelor Latinoamericane și Caraibiene (CELAC), împărtășesc aceleași principii și valori cu Europa, având astfel o viziune comună asupra lumii. Astfel, constituirea unui bloc UE-CELAC consolidat, cu o strategie comună împotriva provocărilor globale, va avea o voce mai puternică și mai eficientă pe scena internațională.

1.2. Europa și statele sale membre sunt cei mai mari investitori și cei mai buni parteneri pentru cooperare ai zonei ALC; există legături politice, economice, sociale, culturale și istorice, construite de-a lungul secolelor, care se reflectă, de asemenea, în organizarea de reuniuni la nivel înalt între șefii de stat și de guvern la fiecare doi ani, într-o adunare parlamentară, în acorduri de diferite tipuri și, mai presus de toate, într-o rețea socială extinsă.

1.3. Noile provocări globale impun consolidarea acestui bloc și, mai presus de toate, definirea unei strategii noi care să nu se rezume la formalism și la declarații mărețe, ci să devină o voce puternică și decisivă pe scena internațională. În cadrul noului scenariu geopolitic, regiunea Americii Latine își consolidează statutul de prioritate strategică a politicii externe a UE.

1.4. CESE subliniază cu satisfacție că în Comisia pentru afaceri externe a Parlamentului European au loc dezbateri în prezent cu privire la o rezoluție pe această temă, care recunoaște că CELAC este un partener-cheie pentru UE și că prioritățile acțiunii externe a UE cu CELAC ar trebui să fie consolidarea dialogului politic și cooperarea în domeniile migrației, schimbărilor climatice, energiei din surse regenerabile, combaterii crimei organizate și aprofundării relațiilor politice, culturale și socioeconomice.

1.4.1. CESE speră că următoarea reuniune la nivel înalt a șefilor de stat din UE-CELAC din perioada 26-27 octombrie se va ridica la înălțimea provocărilor cu care se confruntă în prezent lumea și planeta și că, în cadrul său, se va defini o strategie de consolidare a legăturilor strategice, politice, economice, sociale și culturale între cele două regiuni.

1.4.2. Încurajează progresele pe calea unui acord-cadru global între Uniunea Europeană și CELAC în care să fie incluse principiile de acțiune în domeniul dialogului politic, al cooperării și al dezvoltării durabile. Acest lucru ar constitui baza unei acțiuni geopolitice la nivel mondial și ar putea consolida vocea regiunilor noastre pe scena internațională.

1.4.3. Solicită tuturor liderilor politici din UE și din regiunea ALC să recunoască și să valorifice participarea societății civile. De aceea, este important ca:

- în cadrul tuturor negocierilor, să se organizeze un dialog structurat cu societatea civilă organizată, a cărei participare va trebui să se bazeze pe criteriile de reprezentativitate a organizațiilor și de echilibru între diversele sectoare reprezentate; în cazul concret al negocierii acordurilor de liber schimb, ar trebui să se asigure participarea efectivă a societății civile în fiecare etapă a negocierilor, dar și pe durata punerii în aplicare și a evaluării rezultatelor;
- să se prevadă de la început resursele materiale necesare, în cantitate suficientă, pentru toate mecanismele de participare prevăzute în acorduri, astfel încât acestea să își poată îndeplini sarcinile;
- să se considere că transparența și dialogul reglementat și regulat cu autoritățile constituie baza încrederii într-o intervenție de calitate și în actorii implicați;
- să se concentreze pe o singură structură, instituționalizată și finanțată suficient, și pe urmărirea și monitorizarea acordurilor semnate, în conformitate cu principiul „un singur acord, un singur organism al societății civile”.

1.4.4. CESE reafirmă că obiectivele prioritare ale societății civile sunt, printre altele, consolidarea democrației, dezvoltarea umană durabilă, justiția și coeziunea socială, protejarea resurselor naturale și a mediului înconjurător, exercitarea pe deplin a drepturilor omului și a dreptului muncii, viitorul muncii decente și combaterea inegalității;

1.4.5. Consideră că o parte a misiunii sale constă în participarea activă la procesul de construcție a unei lumi în care, în diversitate și prin dialog, să se poată trăi în pace, o lume în care toate țările și toate popoarele să își poată găsi drumul spre dezvoltare și să construiască, pornind de la propria cultură, o societate democratică, favorabilă incluziunii și prosperă. CESE își revendică locul în cadrul acestui proces.

2. Un context mondial complex și în schimbare

2.1. În prezent, lumea se confruntă cu provocări diverse a căror soluționare este foarte complexă: accelerarea schimbărilor climatice, proliferarea conflictelor armate care au drept consecință migrarea a mii de refugiați, revenirea naționalismului și a unei viziuni unilaterale a soluționării conflictelor, inclusiv revenirea amenințării nucleare.

2.2. La nivel global, comerțul s-a dezvoltat într-un mod care, deși din punct de vedere politic ar putea duce la un echilibru mai bun între diferitele părți ale lumii, încă menține decalajul dintre bogați și săraci, decalaje în interiorul unei regiuni sau al unei țări și, în unele cazuri, chiar a accentuat aceste diferențe.

2.3. Respectarea drepturilor omului, a standardelor internaționale și ale Organizației Națiunilor Unite sau ale OIM este amenințată în multe părți ale lumii, iar drepturile femeilor, ale copiilor sau ale minorităților etnice, religioase sau culturale continuă să fie încălcate; de asemenea, se constată în continuare nerespectarea libertăților fundamentale, fapt care amenință securitatea și calitatea vieții populației.

2.4. Acordul privind schimbările climatice încheiat la Paris, care a avut un sprijin larg, chiar și din partea unor țări precum Statele Unite și China (care, în mod normal, sunt reticente în a-și asuma angajamente în acest scop), este amenințat în prezent de noua administrație americană, care a anunțat că va revizui Planul legislativ în domeniul energiei curate lansat în 2015 pentru reducerea emisiilor din sectorul energetic și creșterea producției de energie din surse regenerabile.

2.5. După o perioadă în care, aparent, lumea începea să își găsească echilibrul, criza financiară care s-a declanșat începând cu anul 2007 a făcut ca și în țările dezvoltate să se resimtă consecințele sociale ale pierderii controlului asupra piețelor. Conflictelor nu s-au diminuat, ci, din contră, s-au agravat, iar interesele divergente dintre țări și regiuni s-au accentuat.

2.6. În Europa, reapariția divergențelor evidente care afectează cooperarea dintre UE și Rusia sau dintre UE și Turcia (o țară care se află încă în negocieri pentru aderarea la Uniunea Europeană) reprezintă o dovadă că acest echilibru precar s-a destrămat sau este amenințat grav.

2.7. Alegerea unei noi administrații americane, în special atitudinea sa neclară și, aparent, mai puțin prietenoasă față de UE, va face ca scena internațională să devină și mai complexă. Suspendarea negocierilor privind TTIP, avertizarea lansată în cadrul Organizației Națiunilor Unite că acțiunile sale nu vor respecta întotdeauna criteriile în vigoare ale organizației pentru luarea deciziilor, neratificarea Parteneriatului transpacific (PTP), încercările de a modifica politicile privind migrația și punerea sub semnul întrebării a practicilor obișnuite între țările aliate creează incertitudine și contribuie la instabilitate pe scena internațională.

2.8. Acestea, precum și altor amenințări și provocări, nu li se pot aduce rezolvare la nivel global decât prin angajamente negociate și realizabile, dar, în același timp, obligatorii, în vederea oferirii de soluții reale, care să fie mai complexe și multilaterale.

3. Europa: actor global și parteneriate strategice

3.1. CESE consideră că Europa ar putea să joace în continuare un rol primordial pe scena internațională complexă actuală, cu condiția să aibă asociați și aliați cu care să poată împărtăși nu doar dezvoltarea și comerțul, ci și aceleași valori și principii fundamentale. Valoarea adăugată a Uniunii Europene poate și trebuie să fie aceasta.

3.2. Până în prezent, strategia pe care Europa a adoptat-o față de America Latină și zona Caraibilor s-a bazat, printre altele, pe următoarele elemente:

- promovarea coeziunii sociale;
- susținerea integrării regionale a Americii Latine;
- promovarea cooperării „Sud-Sud”;
- semnarea unor acorduri de parteneriat, de dialog politic și de cooperare, comerciale sau de parteneriat strategic [acorduri cu Mexic și Chile (2002), acordul de cooperare economică cu cele cincisprezece țări din zona Caraibilor (2008), acordul de asociere cu America Centrală (2012), acordul comercial multilateral cu Peru și Columbia (2010) și Ecuador (2014), acordul de dialog politic și de cooperare cu Cuba, parteneriatul strategic cu Brazilia (2008)]⁽¹⁾.

3.3. Reuniunea la nivel înalt a șefilor de stat și de guvern din Europa și America Latină și zona Caraibilor, și ulterior, CELAC și Adunarea parlamentară euro-latino-americană (EuroLat), organismul parlamentar al parteneriatului strategic biregional, sunt expresiile politice ale acestei strategii.

3.4. La nivel global, Europa și-a asumat un angajament ferm față de obiectivele de dezvoltare durabilă (ODD) ale Națiunilor Unite și față de obiectivele Agendei 2030 și ale Acordurilor de la Paris. UE și-a însușit:

- apărarea drepturilor sociale, de muncă și culturale;
- promovarea unei dezvoltări economice, durabile și mai echitabile;
- conservarea planetei și lupta împotriva efectelor negative ale schimbărilor climatice;
- respectarea și exercitarea deplină a drepturilor omului;
- contribuția la menținerea păcii, susținerea multilateralismului și eliminarea conflictelor actuale prin intermediul negocierii.

3.5. În acest sens, un bloc solid UE-CELAC ar avea mai multă greutate pe scena internațională și ar fi esențial pentru conservarea acestor valori, pe care le împărtășesc atât UE, cât și CELAC, în ansamblul lor; de aceea, se pare că a venit momentul să ne întrebăm dacă această strategie, care a adus, fără îndoială, reușite și rezultate valoroase, este suficientă în fața provocărilor globale cu care se confruntă ambele regiuni.

⁽¹⁾ În 2016 au fost reluate negocierile cu Mercosur în vederea încheierii unui acord de asociere.

3.6. CESE consideră esențială organizarea unei dezbateri interregionale serioase care să sublinieze în mod deschis nu doar succesele obținute până în prezent, ci și neajunsurile sau limitările încă existente, să extragă învățăminte din acțiunile anterioare, să răspundă provocărilor actuale, să respecte valorile și principiile împărtășite și să genereze astfel o relație bazată pe o cooperare și legitimitate noi și mai ample pentru viitor.

4. Un impuls nou în relațiile UE-CELAC

4.1. Având în vedere situația mondială, există o nouă oportunitate de a stabili legături mai puternice și mai eficiente între ALC și Europa, care ar fi interesant să se materializeze în viitorul acord semnat între Uniunea Europeană și Mercosur⁽²⁾. Acest acord reprezintă o provocare majoră pentru UE, întrucât, dacă va fi aprobat, întreaga regiune a Americii Latine, cu excepția Boliviei și a Venezuelei, ar fi strâns legată din punct de vedere politic și economic de Uniunea Europeană. De asemenea, renegocierea acordului cu Mexicul este deosebit de importantă pentru această țară, în timp ce pentru Europa ar presupune posibilitatea de a-și intensifica prezența în fața declinului previzibil al schimburilor comerciale dintre Mexic și Statele Unite.

4.2. Relațiile dintre UE și ALC trebuie să demonstreze că sunt utile pentru toată lumea, adică atât pentru statele europene, cât și pentru statele din America Latină și zona Caraibilor și, mai presus de toate, pentru populația acestora.

4.3. Un element-cheie al interacțiunii dintre dimensiunile politice, sociale, de mediu și economice de dezvoltare îl constituie investițiile productive în ambele regiuni. UE și statele sale membre sunt în continuare principalii investitori în regiune. Țările din America Latină și zona Caraibilor sunt al doilea partener comercial al UE și, împreună cu CELAC și Uniunea Europeană, reprezintă o treime din membrii Organizației Națiunilor Unite și aproximativ 25 % din PIB-ul mondial.

4.4. Un parteneriat mai profund între America Latină și Uniunea Europeană ar permite accelerarea creșterii economice, progresul schimbărilor structurale către sectoarele care se bazează pe utilizarea intensivă a cunoștințelor, reducerea sărăciei, creșterea incluziunii sociale și protejarea mediului înconjurător.

Toate acestea vor fi posibile prin:

- consolidarea acordurilor de parteneriat care deschid calea pentru investiții, în special în activități noi care se bazează pe utilizarea intensivă a cunoștințelor și pe locuri de muncă de calitate;
- stimularea creării de întreprinderi mici și mijlocii prin intermediul generării de locuri de muncă în rețele;
- investiții în domenii care facilitează creșterea durabilă, munca decentă, incluziunea socială și sustenabilitatea mediului înconjurător;
- promovarea inovării și democratizării tehnologiilor noi și contribuția la popularizarea acestora, în special în domeniul tehnologiei informației și comunicațiilor (TIC);
- construirea unei infrastructuri favorabile incluziunii și mediului, care să faciliteze accesul la servicii de bază într-un nou cadru de dezvoltare urbană și care să promoveze coeziunea teritorială;
- încurajarea investițiilor în tehnologii de reducere a încălzirii globale;
- creșterea utilizării unor forme de energie care respectă mediul, diversificarea consumului de energie din surse regenerabile neconvenționale și valorificarea experienței companiilor europene din acest domeniu pentru a face progrese către o economie ecologică;

⁽²⁾ În ceea ce privește populația, Mercosur reprezintă 250 de milioane de locuitori, fiind a cincea economie mondială, și are un PIB care se ridică la 2 000 de miliarde USD. Peste 5 % din investițiile străine directe ale UE sunt localizate în Mercosur. UE este principalul investitor în regiune. Exporturile din UE către Mercosur s-au ridicat la 41,633 miliarde EUR în 2016, iar importurile în UE originare din Mercosur, la 40,330 miliarde EUR în același an financiar. Este a zecea piață de export a UE.

— promovarea și consolidarea organizațiilor de afaceri și sindicale ca actori-cheie în dialogul social pentru încurajarea dezvoltării producției locale de textile în modul cel mai armonios posibil, inclusiv diminuarea economiei informale.

4.5. Această abordare ar favoriza bunăstarea economică și socială în ambele regiuni, având un impact incontestabil asupra creării de locuri de muncă, în special prin:

- oferirea de noi oportunități de afaceri întreprinderilor din zonele netradiționale, cum ar fi tehnologiile noi, economia ecologică și rețelele sociale;
- extinderea piețelor tradiționale în sectoarele telecomunicațiilor, construcției de autovehicule, industriei farmaceutice, energiei electrice și serviciilor bancare, printre altele;
- deschiderea de noi piețe pentru IMM-uri;
- furnizarea de resurse naturale și produse alimentare, susținând în același timp menținerea biodiversității și a sustenabilității mediului înconjurător;
- promovarea economiei sociale și de solidaritate ca mecanism de îmbunătățire a structurii socioeconomice, a ascendenței economiei subterane sau a reducerii migrației.

4.6. UE și CELAC se confruntă cu provocări, dar și cu oportunități de dezvoltare pozitivă în domenii esențiale pentru ambele regiuni, care ar fi avantajate semnificativ de o acțiune comună, precum:

- educație și formare de calitate pentru toți;
- locuri de muncă decente pentru tineri și femei;
- mobilitate și recunoașterea drepturilor, în special prin valorificarea punctelor-forțe dovedite ale programului Erasmus pentru schimburile de studenți.

4.7. CESE consideră că relația dintre acțiunea publică și sectorul privat trebuie să vizeze promovarea dezvoltării economice, îmbunătățirea colaborării comerciale și investiții financiare pentru creștere economică. Comitetul subliniază că trebuie combătute economia informală, subdezvoltarea și gradul scăzut de competitivitate a IMM-urilor și solicită facilitarea și îmbunătățirea mobilității biregionale, asigurând coerența reciprocă a drepturilor de muncă și încurajând coordonarea sistemelor de securitate socială.

4.8. CESE consideră esențiale depășirea viziunii parțiale asupra relației dintre cele două regiuni și aprecierea ca pe un tot indivizibil a economiei, a drepturilor omului și a dezvoltării durabile. Cooperarea și sprijinul reciproc sunt esențiale dacă ne dorim să ducem la bun sfârșit un plan de acțiune și o agendă comună care să permită abordarea celor mai importante provocări ale lumii noastre, cum ar fi sărăcia, schimbările climatice și conflictele armate.

5. Participarea societății civile: limite și perspective

5.1. Valoarea, prezența și participarea activă a organizațiilor societății civile din ambele regiuni, dar și faptul că fac schimb de experiență, împărtășesc proiecte, participă activ la acțiunile care urmează să fie stabilite trebuie să fie respectate, recunoscute și asumate ca elemente fundamentale ale unui nou model de relație strategică.

5.2. La rândul său, CESE consideră că societatea civilă din ambele regiuni se află în fața unei oportunități și, totodată, a unei mari provocări, dat fiind că relația biregională necesită o dimensiune reînnoită care să nu submineze sau să ignore ceea ce s-a realizat, ci să facă progrese într-o direcție mai politică și mai strategică.

5.3. Limite

5.3.1. Deși – în ultimii ani – prezența societății civile a fost tot mai mult recunoscută ca esențială pentru consolidarea strategiei biregionale, ea se confruntă în continuare cu limite care împiedică o participare mai eficientă și mai eficace, în special deoarece:

- participarea societății civile organizate este insuficient instituționalizată;

- nu există suficiente resurse economice care să permită o participare regulată la activități și acțiuni;
- există dificultăți în purtarea unui dialog deschis și structurat cu autoritățile;
- lipsa de transparență în negocierea acordurilor, în special a celor de natură comercială, îngreunează într-o mare măsură capacitatea de a le analiza și de a face ca propunerile și cerințele societății să ajungă la autoritățile respective;
- creșterea numărului de structuri de urmărire în acordurile semnate face complexă și dificilă monitorizarea acestora.

5.4. *Perspective*

5.4.1. Depășirea acestor limite implică un plan de acțiune și o agendă care:

- să consolideze în mod realist, echilibrat și ambițios parteneriatul biregional, oferind o mai mare încredere tuturor părților interesate și o mai mare transparență procesului;
- să ofere legitimitate socială participanților, incluzând și dezvoltând teme cu adevărat relevante pentru cetățenii ambelor regiuni;
- să includă acțiuni care să permită UE-CELAC să se lanseze pe scena internațională, asigurând aplicabilitatea valorilor și principiilor pe care le împărtășesc și care le-au caracterizat;
- să recunoască asimetriile ca o provocare care trebuie depășită prin propunerea unor mecanisme tranzitorii de depășire sau de echilibrare a acestora.

5.5. CESE subliniază că, pentru succesul negocierilor de orice tip dintre UE și America Latină și zona Caraibilor, este esențial să existe un dialog formal structurat cu societatea civilă organizată care să garanteze participarea efectivă a acesteia în fiecare etapă a negocierii, dar și pe durata punerii în aplicare și a evaluării rezultatelor. În acest sens, CESE salută cu bucurie instituirea Comitetului consultativ mixt UE-Chile, la a cărei constituire a contribuit împreună cu organizațiile societății civile chiliene.

5.6. CESE consideră că relațiile dintre societatea civilă din Europa și America Latină au ca obiective prioritare consolidarea democrației, dezvoltarea umană durabilă, justiția și coeziunea socială, protejarea resurselor naturale și a mediului înconjurător, exercitarea deplină a drepturilor omului și respectarea muncii decente.

5.7. Lipsa unui acces structurat și cuprinzător la informații pentru societatea civilă organizată europeană și din America Latină și zona Caraibilor a fost semnalată în numeroase ocazii ca o problemă crucială în monitorizarea relației dintre UE și regiunea ALC și a constituit unul dintre cele mai mari obstacole în pregătirea oportună a propunerilor din partea societății civile. Comitetul reafirmă că accesul la informații ar trebui să constituie una dintre priorități în relațiile dintre cele două regiuni, motiv pentru care este esențial să se stabilească norme și proceduri clare privind accesul la acestea și diseminarea lor.

5.8. Dacă părțile semnatare ale acordurilor apreciază cu adevărat participarea societății civile, atunci ar trebui să prevadă de la început resursele materiale necesare și suficiente pentru toate mecanismele de participare prevăzute în acorduri, astfel încât acestea să poată îndeplini sarcinile ce le revin.

5.9. CESE salută transformarea Fundației UE-ALC în organizație internațională, aspect care poate fi un element important în consolidarea cu un imbold nou a parteneriatului biregional, și își reiterează propunerea – adresată șefilor de stat din UE și CELAC, făcută în declarația sa din Santiago de Chile (2012) – ca programul de lucru al fundației să includă o componentă puternică de cooperare eficientă și reală cu instituțiile reprezentative ale organizațiilor societății civile de pe ambele continente.

5.10. CESE solicită ca politicile și acțiunile întreprinse să urmărească sporirea coerenței și efectelor pozitive ale relației dintre cele două regiuni, în vederea garantării calității și relevanței acestora și să garanteze că societățile civile implicate și le asumă ca fiind proprii.

6. Propunerile societății civile

6.1. În zilele de 26 și 27 octombrie 2017 este programată să aibă loc în El Salvador reuniunea la nivel înalt a șefilor de stat și de guvern din Uniunea Europeană și din Comunitatea Statelor Latinoamericane și Caraibiene (UE-CELAC). În contextul răcirii relațiilor dintre Statele Unite și America Latină, CESE consideră că, în cadrul acestei reuniuni la nivel înalt, ar trebui să se depună eforturi pentru a consolida legăturile strategice, politice, economice, sociale și culturale între UE și America Latină și zona Caraibilor;

6.2. CESE încurajează factorii de decizie din ambele regiuni să acționeze mai vizibil și mai eficient, încurajând apărarea planetei, să combată schimbările climatice, să conserve biodiversitatea și dezvoltarea durabilă, să promoveze bunăstarea oamenilor, să contribuie la eradicarea sărăciei, să asigure coeziunea socială și teritorială, să promoveze servicii de calitate în domeniul educației și sănătății pentru toți, egalitatea de gen și cultura popoarelor, să apere pacea, să aprecieze rolul instituțiilor globale și să susțină multilateralismul.

6.3. CESE consideră că o parte a misiunii sale constă în participarea activă la procesul de construcție a unei lumi în care, în diversitate și prin dialog, să se poată trăi în pace, o lume în care toate țările și toate popoarele să își poată găsi drumul spre dezvoltare și să construiască, pornind de la propria cultură, o societate democratică, favorabilă incluziunii și prosperă. CESE își revendică locul în cadrul acestui proces.

6.4. CESE solicită tuturor liderilor politici din UE și regiunea ALC să recunoască și să aprecieze participarea societății civile, cu scopul de a implica un număr cât mai mare posibil de locuitori în procesul de luare a deciziilor. Fără a dori să excludă pe nimeni, CESE consideră că participarea instituțională și instituționalizată este cea care permite o participare structurată și mai eficace.

6.5. Promovarea muncii decente trebuie să devină o prioritate a politicii de cooperare dintre Uniunea Europeană și regiunea ALC. În acest sens, trebuie asumate angajamente specifice de respectare și îndeplinire a convențiilor fundamentale ale OIM și să se prevadă mecanisme de verificare a îndeplinirii acestora, cu participarea organizațiilor sociale și sindicale la elaborarea tuturor politicilor și proceselor de negociere între UE și ALC.

6.6. În contextul geopolitic actual, CESE consideră că acordurile de parteneriat, acordurile comerciale, acordurile privind dialogul politic și parteneriatele strategice trebuie să fie în continuare instrumente importante, chiar dacă, în prezent, acestea nu mai sunt singurele instrumente disponibile. Astăzi este fundamental ca persoanele care împărtășesc valori și viziuni culturale, istorice și politice să fie conștiente că trebuie să formeze un bloc strategic cu influență pe scena internațională. Acordurile trebuie să reprezinte rezultatul acestei conștientizări, nu instrumentul său.

6.7. CESE încurajează progresele pe calea unui acord-cadru global între Uniunea Europeană și CELAC în care să fie incluse principiile de acțiune în domeniul dialogului politic, al cooperării și al dezvoltării durabile. Această abordare ar putea sta la baza unei acțiuni geopolitice la nivel mondial care să definească metoda de intervenție pentru orice situație în care principiile și valorile noastre comune se află în pericol.

6.8. CESE consideră că este esențial să se recunoască importanța participării organizațiilor societății civile, ca actor care contribuie la crearea unei conștiințe globale ce facilitează, promovează și favorizează soluții globale pentru pace, dezvoltare durabilă, comerț echitabil și bunăstarea tuturor popoarelor și regiunilor.

Bruxelles, 21 septembrie 2017.

*Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS*

Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Rolul și perspectivele partenerilor sociali și ale altor organizații ale societății civile în contextul noilor forme de muncă”

(aviz exploratoriu la solicitarea Președinției estone)

(2017/C 434/05)

Raportor: **Franca SALIS-MADINIER**

Coraportor: **Jukka AHTELA**

Sesizare	Președinția estonă a Consiliului, 17.3.2017
Temei juridic	Articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie
Data adoptării în secțiune	19.7.2017
Data adoptării în sesiunea plenară	20.9.2017
Sesiunea plenară nr.	528
Rezultatul votului	185/2/3
(voturi pentru/voturi împotriva/ abțineri)	

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE consideră că este nevoie, mai mult decât oricând, ca rolul dialogului social și al negocierii colective să fie recunoscut la toate nivelurile și să fie consolidat, în această perioadă marcată de tranziția la tehnologia digitală și de importante evoluții demografice și de mediu, care atrag după sine schimbări profunde pentru lucrători și angajatori, dar și în ceea ce privește relațiile lor în calitate de parteneri sociali.

1.2. CESE consideră că evoluțiile în curs sunt de o asemenea amploare, încât necesită o reflecție colectivă, amplă și efectuată cu includerea tuturor. Metoda se bazează pe dialog social la toate nivelurile și pe participarea tuturor părților interesate, pentru a căuta în permanență noi răspunsuri relevante, pentru a formula propuneri și pentru a inventa lumea de mâine.

1.3. Actori precum partenerii sociali trebuie să dea dovadă de luciditate în ceea ce privește accelerarea și amploarea schimbărilor și să acționeze cu fermitate pentru a le limita efectele negative, cu convingerea că economia colaborativă poate induce evoluții pozitive și ocazii de care trebuie să se profite.

1.4. CESE nutrește convingerea că obiectivele și principiile fundamentale ale dialogului social rămân valabile în contextul noii lumi a muncii. Dialogul social, care presupune, printre altele, informarea, consultarea și implicarea lucrătorilor, trebuie să se bazeze pe încredere reciprocă și pe respectarea practicilor naționale.

1.5. În multe dintre avizele sale, Comitetul a reiterat rolul central al dialogului social în noile forme de muncă⁽¹⁾. Dialogul social trebuie să joace un rol de prim-plan la toate nivelurile relevante, respectând pe deplin autonomia partenerilor sociali.

1.6. CESE consideră că, în prezent, oportunitățile și provocările care vor fi generate de economia digitală sunt imposibil de prevăzut, în ansamblul lor. Rolul dialogului social și societal nu este de a se opune acestor tranziții, ci de a le orienta cât mai bine, pentru a profita de toate beneficiile pe care le pot aduce pentru creșterea economică, pentru promovarea inovațiilor și a competențelor, pentru locuri de muncă de calitate și pentru finanțarea durabilă și solidară a sistemelor de protecție socială.

⁽¹⁾ JO C 125, 21.4.2017, p. 10, JO C 303, 19.8.2016, p. 54 și JO C 13, 15.1.2016, p. 161.

1.7. CESE a afirmat, și cu alte ocazii, că reprezentarea sindicală și negocierea colectivă pentru lucrătorii angajați prin intermediul platformelor sunt puse sub semnul întrebării ⁽²⁾. Prin urmare, este de dorit să se elimine obstacolele din calea exercitării drepturilor fundamentale garantate de Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene și de convențiile OIM ⁽³⁾.

1.8. Domeniul digital nu se conformează metodelor tradiționale de management și de conducere, necesitând o gestionare participativă și instituirea unor reguli ale jocului colective. Acest nou mod de management trebuie să prevadă, pentru salariați, spații de exprimare și participarea la rezolvarea problemelor și la partajarea practicilor, pentru a consolida rețelele comune și cunoștințele profesionale și pentru a optimiza resursele umane în procesul de inovare și de dezvoltare a unei întreprinderi.

1.9. În același timp, CESE recunoaște că noile forme de muncă, însoțite de dispariția intermediarilor și de mutații rapide și continue, presupun adaptarea structurilor și a modalităților de dialog social.

1.10. CESE recomandă respectarea autonomiei partenerilor sociali care, prin negociere colectivă, s-au angajat să găsească forme inovatoare de dialog social și răspunsuri adaptate la nevoile angajatorilor și ale lucrătorilor, atât în cadrul întreprinderilor tradiționale, cât și în economia digitală.

1.11. În prezentul aviz, CESE relatează o serie de prime experiențe, răspunsuri și soluții inovatoare, practici sindicale și rezultate ale unor negocieri colective care răspund provocărilor generate de aceste evoluții.

1.12. CESE constată că digitizarea și efectele ei asupra muncii trebuie să reprezinte o prioritate la nivel european și pentru toate statele membre și să devină o miză centrală a dialogului social. CESE recomandă următoarele:

- monitorizarea evoluției, a tendințelor, a amenințărilor și a oportunităților digitizării și a efectelor lor asupra relațiilor de muncă, a condițiilor de muncă și a dialogului social;
- consolidarea eficacității și a relevanței dialogului social, în contextul evoluțiilor din domeniul muncii, prin mijloace adecvate, precum schimbul de informații, realizarea unor studii prospective, punerea în comun a bunelor practici și un cadru – juridic și fără caracter juridic – adecvat.

1.13. Transformările profunde care au loc în domeniul muncii ridică, de asemenea, problema unei cooperări sporite între partenerii sociali și alte organizații ale societății civile. CESE a afirmat deja că ar fi trebuit făcută o distincție clară între dialogul social și dialogul civil, care, deși nu pot fi unificate, nu ar trebui nici să fie complet separate unul de celălalt ⁽⁴⁾. De altfel, printre inițiativele la care face referire prezentul aviz se numără consultări extinse la nivel de guverne, care implică alte părți interesate din societatea civilă în dezbaterile mai ample privind impactul global al tehnologiei digitale.

2. Introducere

2.1. La fel ca în 1985, când partenerilor sociali și dialogului social le-au fost conferite legitimitate și un rol major în construcția europeană, CESE recomandă ca, în această perioadă de ample transformări, să fie consolidat rolul partenerilor sociali, la toate nivelurile, și să fie recunoscut rolul reprezentanților societății civile.

2.2. Noile forme de muncă fragmentată și creșterea numărului de lucrători atipici necesită implicarea acestor lucrători, printr-o mai amplă informare și consultare, precum și prin adaptarea drepturilor colective și a prevederilor referitoare la timpul de lucru și la drepturile sociale ⁽⁵⁾.

⁽²⁾ JO C 303, 19.8.2016, p. 54.

⁽³⁾ Articolele 12 și 28 din Cartă și convențiile nr. 87 și nr. 98 ale OIM; a se vedea, de asemenea, mai jos, punctul 3.2 și următoarele.

⁽⁴⁾ JO C 458, 19.12.2014, p. 1.

⁽⁵⁾ După cum a recunoscut Marianne Thyssen, cu ocazia conferinței comune a Institutului European al Sindicatelor/CES, organizată în iunie 2016, pe tema „Modelarea noii lumi a muncii”.

3. Realitatea muncii pe platformele digitale

3.1. Conform unui sondaj Eurobarometru⁽⁶⁾, 17 % din cetățenii europeni utilizează platforme digitale în calitate de clienți și de lucrători. Dintre aceștia, majoritatea sunt înalt calificați și locuiesc în mediul urban, însă doar 5 % lucrează și oferă servicii pe platforme digitale în mod regulat, iar 18 % fac acest lucru în mod sporadic. Așadar, ca activitate principală, munca prin intermediul platformelor este un fenomen încă marginal, dar în creștere. În schimb, impactul tehnologiei digitale și al inteligenței artificiale asupra muncii în întreprinderile tradiționale este mult mai important și, fără a-și propune să neglijeze munca pe platformele digitale, dialogul social trebuie să se concentreze asupra acestor evoluții, care modifică radical natura și organizarea muncii.

3.2. CESE solicită derularea unei anchete cu privire la statutul contractual al lucrătorilor angajați prin intermediul platformelor și la celelalte noi forme de relații de muncă, precum și la obligațiile intermediarilor, în vederea negocierilor privind condițiile de lucru. Sunt necesare clarificări referitoare la aceste forme de muncă și la regimul fiscal și sistemul de securitate socială aplicabile.

3.3. CESE recomandă Comisiei Europene, OCDE și OIM să colaboreze cu partenerii sociali pentru a elabora dispoziții legislative corespunzătoare privind condițiile de muncă decente și protecția lucrătorilor online și a celor aflați în alte noi forme de relații de muncă. CESE consideră că ar fi bine-venită elaborarea unei abordări la nivelul UE, subliniind că va trebui ca majoritatea acțiunilor să fie întreprinse la nivel național, sectorial sau la locul de muncă⁽⁷⁾.

3.4. CESE este deosebit de preocupat de faptul că reprezentarea sindicală și dreptul la negociere colectivă al lucrătorilor din domeniul digital sunt repuse în discuție. Astfel, normele în materie de concurență s-ar putea aplica lucrătorilor care desfășoară o activitate independentă, care se află de fapt într-o situație similară cu cea a unui lucrător care desfășoară activități salariate. Trebuie deci să fie examinat de la caz la caz statutul respectivului lucrător și, în cazul unei activități neindependente, să fie eliminate obstacolele care ar induce excluderea acestor lucrători din structurile de negociere colectivă și de reprezentare sindicală⁽⁸⁾.

4. Tehnologia digitală și temele prioritare pentru partenerii sociali, în cadrul dialogului social

4.1. CESE consideră că aspectele privind ocuparea forței de muncă, tranzițiile profesionale, formarea pe tot parcursul vieții⁽⁹⁾, în special formarea privind sistemele de protecție socială și caracterul durabil al finanțării acestora⁽¹⁰⁾, condițiile de muncă și de remunerare, precum și securitatea veniturilor se numără printre temele majore ale dialogului social în era digitizării.

5. Ocuparea forței de muncă și formarea profesională

5.1. Evoluția calitativă și cantitativă pe care o va înregistra ocuparea forței de muncă în urma tranziției la tehnologia digitală este dificil de preconizat, cu atât mai mult cu cât efectele sale pot varia în funcție de sectoare și de meserii.

5.2. Cu toate acestea, partenerilor sociali le revine sarcina de a anticipa aceste evoluții, în vederea adaptării competențelor lucrătorilor la noile profesii⁽¹¹⁾. Formarea pe tot parcursul vieții și adaptarea conținutului acesteia la competențele digitale sunt prioritare. În unele state membre, există un minimum de drepturi la concediu de studiu plătit. Trebuie verificat dacă aceste drepturi constituie, pentru lucrători și angajatori deopotrivă, un instrument adecvat de adaptare la nevoile în materie de calificări și dacă este necesar să se conceapă măsuri la nivel european pentru a generaliza aceste experiențe în UE⁽¹²⁾.

6. Protecția socială

6.1. Modul de funcționare a sistemelor de siguranță socială trebuie verificat, și, dacă este cazul, adaptat, deoarece a fost elaborat pentru cariere salariale continue, care constituie din ce în ce mai puțin situația standard. În zece ani, numărul europenilor care lucrează cu fracțiune de normă a crescut cu 11 milioane (în prezent sunt 44 de milioane), iar numărul celor care lucrează cu un contract temporar a crescut cu peste 3 milioane (22 de milioane în total)⁽¹³⁾.

⁽⁶⁾ Eurobarometru Flash 438, 2016.

⁽⁷⁾ JO C 303, 19.8.2016, p. 54.

⁽⁸⁾ JO C 303, 19.8.2016, p. 54.

⁽⁹⁾ Avizul CESE privind „Competențe/Noi forme de muncă” (a se vedea pagina 36 a prezentului Jurnal Oficial).

⁽¹⁰⁾ Cu privire la necesara adaptare a impozitării și a cotizațiilor aferente muncii în cadrul platformelor pentru finanțarea protecției sociale, a se vedea JO C 13, 15.1.2016, p. 161.

⁽¹¹⁾ Avizul CESE privind „Competențe/Noi forme de muncă” (a se vedea pagina 36 a prezentului Jurnal Oficial).

⁽¹²⁾ JO C 13, 15.1.2016, p. 161.

⁽¹³⁾ Document de reflecție privind dimensiunea socială a Europei, aprilie 2017.

6.2. La nivel european și național, trebuie să se efectueze opțiuni politice în domeniul financiar și fiscal pentru a se asigura durabilitatea sistemelor noastre de protecție socială, aceste subiecte reprezentând o temă de dialog social.

7. Evoluția juridică a raportului de subordonare

7.1. CESE a considerat într-un aviz⁽¹⁴⁾ că însăși definiția muncii și distincția structurantă dintre salariat și lucrătorul independent trebuie să evolueze din punct de vedere juridic, pentru a nu-i lăsa fără protecție pe lucrătorii din domeniul digital. CESE solicită o clarificare cu privire la statutul și relațiile din economia digitală, astfel încât fiecare lucrător să beneficieze de drepturi și de protecție socială adecvată. Partenerilor sociali le revine un rol esențial pentru ca acest proces să conducă la un rezultat pozitiv, echitabil și durabil și pentru ca toate „zonele gri” în materie de drepturi și măsuri de protecție să fie eliminate.

8. Efectele asupra muncii

Digitizarea are un impact major atât asupra organizațiilor existente, cât și asupra noilor entități. Impactul digitizării asupra metodelor de muncă, ca, de exemplu, creșterea rapidă a muncii la distanță în numeroase sectoare, este un fenomen care înregistrează o creștere puternică. Conform unui studiu recent al Eurofound, pe teritoriul UE28, în medie, aproximativ 17 % din angajați sunt telelucrători sau lucrători mobili în domeniul tehnologiilor informației și comunicațiilor (TIC)⁽¹⁵⁾.

8.1. Creșterea numărului de telelucrători și de lucrători mobili obligă partenerii sociali să găsească noi căi și metode inovatoare pentru a ajunge la acei lucrători care nu mai sunt prezenți fizic în incinta întreprinderilor.

9. Supravegherea și controlul muncii

9.1. Dacă TIC și digitizarea oferă oportunități de autonomie în gestionarea timpului și a locurilor de muncă pentru anumiți lucrători (întrucât evaluarea acestora se face mai mult în funcție de rezultate decât în funcție de orele de prezență), pentru alții, tehnologia informației și a comunicațiilor impune o monitorizare și un control sporit asupra muncii lor.

9.2. Partenerii sociali trebuie să răspundă acestor provocări, prin intermediul dialogului social, pentru a proteja interesul colectiv al tuturor acestor lucrători și pentru a garanta o muncă de calitate.

10. Lucrătorii hiperconectați și riscurile pentru sănătate

10.1. Dacă utilizarea din ce în ce mai intensă a TIC poate reprezenta, pentru anumite categorii de lucrători, o oportunitate de autonomie și un mai bun echilibru între viața profesională și cea privată, utilizarea scăpată de sub control a acestor tehnologii constituie, în egală măsură, un risc la adresa sănătății. Creșterea numărului de lucrători care suferă de stres și de epuizare este o realitate îngrijorătoare și costisitoare, pentru care dialogul social trebuie să găsească soluții. Comisia a prezentat o propunere de directivă privind echilibrul dintre viața profesională și viața privată a părinților și a persoanelor care efectuează sarcini de îngrijire, în cadrul pachetului de măsuri care însoțește pilonul european al drepturilor sociale⁽¹⁶⁾.

10.2. TIC⁽¹⁷⁾ pot totodată estompa granițele dintre viața profesională și cea privată. Un dialog extins pentru a limita disponibilitatea permanentă a lucrătorilor și formarea acestora în spiritul utilizării eficiente a TIC sunt răspunsuri necesare, dar la fel de necesare sunt și unele drepturi noi, cum ar fi dreptul la deconectare, recent introdus în Franța.

11. Participarea lucrătorilor în organismele de luare a deciziilor

11.1. Tendința spre o autonomie sporită pe care o oferă digitizarea anumitor categorii de lucrători reprezintă o provocare la adresa întreprinderilor, a organelor și guvernantei lor, dar și a metodelor de management și a structurilor ierarhice tradiționale ale acestora. Aceste evoluții necesită mai multe forme de dialog social, informații, consultări și implicarea plenară a lucrătorilor. Aceștia pot contribui ei înșiși la elaborarea de practici inovatoare și de procese de dezvoltare benefice pentru întreprindere și pentru părțile interesate.

⁽¹⁴⁾ JO C 75, 10.3.2017, p. 33.

⁽¹⁵⁾ „Munca prestată la orice oră, din orice loc și efectele sale asupra lumii muncii”, Eurofound, 2017.

⁽¹⁶⁾ Comunicarea Comisiei Europene intitulată „O inițiativă pentru sprijinirea echilibrului dintre viața profesională și cea privată a părinților și îngrijitorilor care lucrează”, aprilie 2017.

⁽¹⁷⁾ A se vedea studiul Eurofound „Munca prestată la orice oră, din orice loc și efectele sale asupra lumii muncii”, 2017.

11.2. În aceste condiții, CESE consideră că este nevoie de o mai mare influență și de o mai mare participare a lucrătorilor în cadrul organismelor cu putere de decizie. Încrederea lucrătorilor și a organizațiilor lor sindicale și contribuția lor la toate nivelurile și organismele relevante, la nivel local și/sau în consiliile de supraveghere și administrație, este esențială. Participarea lor în anticiparea evoluțiilor, în gestionare și în deciziile referitoare la aceste evoluții sunt esențiale pentru abordarea efectelor transformărilor din era digitală și pentru crearea unui spirit și a unei culturi orientate spre inovare. Conform unui raport al Eurofound, „majoritatea directorilor de întreprindere sunt convinși că participarea salariaților la deciziile întreprinderii reprezintă un avantaj competitiv”⁽¹⁸⁾.

11.3. Din punctul de vedere al CESE, în noile moduri de organizare a muncii este necesar să fie luate în considerare forme adecvate de consultare și de informare a lucrătorilor. Partenerii sociali ar trebui să găsească soluțiile cele mai adaptate pentru garantarea participării acestor actori, atât la nivel național, cât și la nivelul întreprinderilor.

12. Primele rezultate ale dialogului social privind tehnologia digitală în statele membre: principii și bune practici

12.1. În câteva state membre, guvernele au început un dialog privind mizele și provocările digitizării. Sindicatele, angajatorii, cercetătorii și reprezentanții societății civile s-au alăturat acestui dialog.

12.2. CESE relatează inițiativele luate într-o serie de țări în vederea anticipării noilor forme de muncă. Aceste inițiative aduc laolaltă parteneri sociali și actori din societatea civilă, inclusiv organizațiile de tineret și cele dedicate combaterii sărăciei.

12.2.1. Odată cu publicarea Cărții verzi intitulată „Munca 4.0 – reconfigurarea muncii”, în 2015, Germania a fost pionieră, deschizând calea dialogului pe tema tranziției la tehnologia digitală cu partenerii sociali și cu celelalte părți interesate.

12.2.2. În Franța a fost creat un Consiliu național al tehnologiei digitale, iar în 2015 a fost publicat un raport intitulat „Raportul Mettling”. Sindicatele, angajatorii și cetățenii au lucrat împreună la elaborarea acestui raport, care conține o serie de recomandări pe care trebuie să le aplice întreprinderile.

12.2.3. Astfel de inițiative ale guvernelor, cu participarea partenerilor sociali, a mediului universitar și a reprezentanților societății civile, au fost luate și în Austria, Finlanda, Suedia, Portugalia, Italia, Spania, Ungaria și Danemarca.

CESE consideră că rezultatele acestui dialog purtat de numeroase părți interesate trebuie să fie consolidate la nivel european și că nevoile și problemele exprimate trebuie să fie luate în considerare în inițiativele europene, pentru a contribui la armonizarea cadrului de referință.

13. Partenerii sociali și evoluția temelor dialogului social și ale acțiunilor sindicale, ca reacție la tehnologia digitală

13.1. Experimentele efectuate în numeroase state membre, pe care CESE le prezintă mai jos – nu în mod exhaustiv – relevă evoluția practicilor sindicale și dobândirea de noi drepturi prin negocieri colective cu privire la noile forme de muncă.

13.2. În Franța au fost recunoscute două noi drepturi: primul, înscris în Codul muncii din august 2016, este dreptul la deconectare, care răspunde riscurilor muncii fără frontiere și fără limite. Acest drept le garantează lucrătorilor care utilizează TIC posibilitatea de a limita conexiunea permanentă.

13.3. Dialogul social la nivelul întreprinderilor traduce acest drept la deconectare prin acorduri colective la nivel de întreprindere sau la nivel sectorial. În anumite întreprinderi, au fost negociate, de asemenea, acorduri privind munca la distanță și munca mobilă. În 2016 a fost încheiat și un acord privind tehnologia digitală, primul din Europa, de către partenerii sociali din cadrul unui grup de telecomunicații. Acest acord prevede, în special, crearea împreună cu partenerii sociali a unui comitet însărcinat să anticipeze noile competențe de care vor avea nevoie salariații ca urmare a evoluțiilor tehnologiei digitale.

13.4. Al doilea nou drept obținut în Franța este contul personal de activitate. Toți lucrătorii (salariați, lucrători independenți sau „fals” independenți, precum și cei care lucrează prin intermediul platformelor digitale) beneficiază de acest drept și pot cumula, datorită lui, dreptul la formare, la securitate socială, la șomaj și la pensie într-un singur cont transferabil.

⁽¹⁸⁾ *Work organisation and employee involvement in Europe* [Organizarea muncii și implicarea angajaților în Europa], 2013; a se vedea și JO C 161, 6.6.2013, p. 35.

13.5. În plus, încep să apară practici sindicale inovatoare: anumite sindicate au creat o platformă pentru lucrătorii independenți, care propune servicii noi, precum o asigurare de sănătate, garanții de securitate socială și servicii juridice adaptate activității acestora.

13.6. În Germania și în Suedia, sindicatul german IG Metal și sindicatul suedez Unionen au încheiat, în iunie 2016, un parteneriat pentru a urmări și a evalua munca pe platformele digitale, cu scopul de a anticipa modificările provocate de noua economie și de a dezvolta instrumente digitale de comunicare sindicală, în vederea organizării lucrătorilor independenți și a lucrătorilor angajați prin intermediul platformelor (*crowdworkers*). Accesul la platforma sindicală astfel creată este transnațional și se adresează lucrătorilor, fără a se ține cont de granițele naționale. Un acord sectorial privind munca mobilă a fost încheiat, de asemenea, în Germania, luând în calcul noile modalități de lucru: munca la distanță, munca de tip nomad, munca de la domiciliu.

13.7. În Italia, în anumite întreprinderi, sindicatele au negociat acorduri pentru lucrătorii atipici, care prevăd garanții privind asigurarea de sănătate și securitatea socială, garanții rezervate până în prezent lucrătorilor salariați în regim clasic, precum și asistență juridică adaptată.

13.8. În Danemarca și în numeroase alte state membre ale Uniunii Europene, precum și în Statele Unite ale Americii, noile forme de muncă digitală au fost amplu criticate de către sindicate, deoarece nu intră nici sub incidența normelor muncii în vigoare în sectoarele tradiționale, nici sub incidența regimurilor fiscale. Societatea de transport Uber, emblematică pentru munca desfășurată pe platforme digitale, a fost în centrul dezbaterilor privind economia digitală. Miza a fost recunoașterea șoferilor Uber ca lucrători dependenți și, în acest sens, obligarea Uber de a-i declara, de a plăti cotizațiile sociale imputate în sarcina patronilor și de a respecta legislația muncii⁽¹⁹⁾. Organizațiile sindicale au ca obiectiv, printre altele, negocierea, în numele celor care lucrează prin intermediul platformelor, a salariilor minime, a transparenței criteriilor care stau la baza algoritmilor și le determină sistemul de notare și de evaluare, precum și a unor condiții de muncă decente⁽²⁰⁾.

13.9. Și în Țările de Jos, lucrătorii cu contracte flexibile sau cei „independenți” au început să se organizeze în sindicate.

13.10. În sectorul metalurgiei, dialogul social european a condus la adoptarea, de către sindicatul Industriall și organizația angajatorilor, CEEMET, a unei poziții comune privind impactul digitizării și acțiunile care trebuie întreprinse⁽²¹⁾.

13.11. La nivel european, Business Europe, UNI Europa, CEEP și UEAPME au semnat o declarație comună privind efectele tehnologiei digitale în domeniul muncii și au semnalat provocările majore cu care se vor confrunta responsabilii europeni și partenerii sociali⁽²²⁾.

Bruxelles, 20 septembrie 2017.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS

⁽¹⁹⁾ În Anglia, o hotărâre judecătorească a condamnat Uber în cauza *DI Y Aslam, dl J Farrar și alții împotriva Uber*; Uber a contestat decizia.

⁽²⁰⁾ *Les impacts sociaux de la digitalisation de l'économie* [„Impactul social al digitalizării economiei”], Christophe Degryse, Document de lucru ETUI 2016.02; *ReformsWatch*, serviciu de informare online al ETUI, 2016; *Trade unions must organise people working through platforms*, Gunhild Wallin, iunie 2016, și *Digitalisation and working life: lessons from the Uber cases around Europe* [Digitalizarea și viața profesională: învățăminte desprinse din cazurile Uber din Europa], Eurofound, ianuarie 2016.

⁽²¹⁾ *An Industriall Europe & CEEMET joint position*, 8 decembrie 2016.

⁽²²⁾ Declarația partenerilor sociali europeni privind digitizarea, semnată la reuniunea socială tripartită la nivel înalt, 16 martie 2016.

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Furnizarea și dezvoltarea competențelor, inclusiv a celor digitale, în contextul noilor forme de muncă: noi politici și evoluția rolurilor și responsabilităților”

(aviz exploratoriu la solicitarea președinției estone)

(2017/C 434/06)

Raportor: **domnul Ulrich SAMM**

Coraportor: **doamna Indrė VAREIKYTė**

Sesizare	Președinția estonă a Consiliului, 17.3.2017
Temei juridic	Articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie
Data adoptării în secțiune	19.7.2017
Data adoptării în sesiunea plenară	20.9.2017
Sesiunea plenară nr.	528
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotrivă/ abțineri)	198/5/16

1. Concluzii și recomandări

1.1. Digitalizarea va schimba în mod dramatic viața noastră profesională. Trebuie **să acționăm acum** pentru a asigura disponibilitatea competențelor adecvate pentru viitor, astfel încât Europa să rămână competitivă, să poată crea noi întreprinderi și noi locuri de muncă, cetățenii să rămână integrați pe piața forței de muncă de-a lungul întregii vieți profesionale și să fie asigurată bunăstarea tuturor. Viteza cu care se desfășoară digitalizarea și automatizarea implică și riscuri sociale, pe care va trebui să le combatem prin eforturile coordonate ale tuturor părților interesate, atât din rândul factorilor de decizie, cât și din rândul partenerilor sociali și din societatea civilă.

1.2. Datorită disponibilității unor rețele în bandă largă de foarte mare capacitate, viitorul muncii va cunoaște un număr tot mai mare de forme atipice de muncă, precum munca (multiplă) cu fracțiune de normă, munca cu contractanți multipli și așa-numita **activitate desfășurată prin intermediul platformelor online („crowdworking”)** în care lucrătorii își oferă competențele pe platforme internet, sub forma unei rețele de profesioniști specializați cu înaltă calificare. CESE subliniază faptul că, ținând seama de această răspândire a muncii atipice, trebuie să se acorde o prioritate deosebită asigurării **securității sociale** și evitării **sărăciei** (și în rândul persoanelor în vârstă).

1.3. CESE salută anumite inițiative naționale din partea sindicatelor și a societății civile, care oferă **orientări celor care lucrează prin intermediul platformelor online**, ceea ce a dus deja, în câteva cazuri, la elaborarea unui Cod de conduită pentru platformele online de ocupare a forței de muncă. CESE ar dori ca această evoluție să fie adoptată de Comisie și să fie aplicată la scară europeană. Creșterea asimetriei informațiilor dintre consumatori și întreprinderi va trebui abordată prin metode cum ar fi, de exemplu, codurile deontologice pentru profesiile liberale.

1.4. Munca este în schimbare și în întreprinderile tradiționale. Astfel, anumite activități cu un grad ridicat de cunoștințe pot fi desfășurate în condiții din ce în ce mai lipsite de constrângeri, ceea ce, pe de o parte, corespunde unei **dorințe de flexibilitate** exprimată de un număr mare de lucrători, dar poate, pe de altă parte, să ducă și la o creștere a intensității și a sarcinilor. Societatea noastră se îndreaptă către un **mediu de lucru cu sedii multiple**, care impune noi competențe sociale.

1.5. **Automatizarea și roboții** vor avea un impact semnificativ asupra viitorului muncii. Acestea pot să înlocuiască activitățile monotone, grele sau periculoase, iar noile generații de așa-numiți „roboți colaborativi” pot deveni parteneri fizici ai lucrătorilor și pot să le fie deosebit de utili persoanelor cu handicap fizic. Roboții din zilele noastre înlocuiesc în principal munca manuală, dar și profesiile intelectuale vor fi afectate atunci când se va pune în aplicare inteligența artificială. Automatizarea și roboții au potențialul de a stabiliza economia într-o societate care îmbătrânește.

1.6. Un număr semnificativ de **locuri de muncă** va fi afectat de introducerea unui număr mai mare de roboți la locul de muncă. Ne putem aștepta ca, așa cum s-a întâmplat în trecut, creșterea bogăției societății să genereze creștere și noi locuri de muncă în domenii specifice precum cultura, arta, turismul, asistența socială, educația, comunicațiile, divertismentul sau asistența medicală. Totuși, această evoluție se poate manifesta mai rapid decât în trecut, ceea ce poate duce la distorsiuni pentru care va fi necesar să se poarte un dialog social dintr-un stadiu incipient.

1.7. **Învățarea pe tot parcursul vieții**, în special în ceea ce privește competențele digitale, va reprezenta o necesitate pentru toți, impunând tot mai multă flexibilitate din partea persoanelor, a întreprinderilor, precum și din partea tuturor sistemelor de învățământ și de formare. Dincolo de educația formală, va trebui să se dedice mult mai mult timp formării profesionale și învățării informale, care ar trebui să fie sprijinită în cea mai mare măsură posibilă printr-un sistem de certificate și de standarde armonizat la nivelul UE. În acest context, CESE a propus deja unele reflecții referitoare la măsurile la nivel european pentru acordarea unor concedii de studiu.

1.8. Educația elementară ar trebui să includă **învățarea digitală interactivă** într-o măsură mai mare. Cu toate acestea, competențele digitale pot depăși limitele programării, incluzând conștientizarea a ceea ce se află în spatele unui „clic de mouse”: înțelegerea sistemului, a interconectărilor, a impactului social și a problemelor legate de confidențialitate și securitate.

1.9. Competențele viitoare ar trebui să corespundă necesităților societății și **cerințelor de pe piața forței de muncă**. Acest lucru se poate realiza doar printr-o colaborare apropiată între partenerii sociali și sistemele de învățământ publice și private. Piețele mai volatile vor reprezenta provocări, deoarece va trebui ca întreprinderile și lucrătorii să se adapteze destul de rapid. Acest lucru, în special, reprezintă o provocare pentru sistemele de formare profesională.

1.10. Organizațiile publice și private (școli, universități, camere de comerț, sindicate, centre de formare) trebuie să asigure **formare profesională** în noile tehnologii, în special pentru cei care nu dețin capacitatea de a organiza ei înșiși formarea, precum **IMM-urile**, profesiile liberale și lucrătorii care desfășoară o activitate independentă.

1.11. Evoluțiile pe termen lung, care pot duce la provocări noi și imprevizibile, prin care competențele din prezent pot deveni rapid depășite, pot fi abordate cel mai bine în **învățământul general**. Cu cât este mai bun învățământul general, cu atât este mai bună pregătirea pentru necunoscut. Un învățământ general amplu reprezintă, de asemenea, cea mai bună temelie pentru a învăța cum se pot distinge informațiile credibile de pe internet și pentru a deveni mai puțin vulnerabili la știrile false.

1.12. CESE salută diferitele inițiative relevante ale Comisiei legate de învățarea pe tot parcursul vieții, de competențele digitale și de locurile de muncă, de noua agendă pentru competențe și de Erasmus+. **Registrul de bune practici** instituit de Comisie are potențialul de a îndeplini rolul de facilitator al unei dezbateri la nivelul UE, care ar trebui să ducă la adoptarea de orientări și standarde bazate pe bune practici. În acest sens, societatea civilă organizată poate să joace și va juca un rol important.

2. Introducere

2.1. Tehnologia digitală joacă un rol din ce în ce mai important în economia și în viața noastră socială. Ea va fi esențială pentru dezvoltarea de noi modele economice (economie funcțională, colaborativă, circulară). În plus, globalizarea, migrația, îmbătrânirea societății, schimbările climatice și nevoia de soluții durabile vor avea un impact major asupra mediului social în general și asupra vieții noastre profesionale în special. Prezentul aviz exploratoriu abordează noile forme de organizare a muncii, aflate azi sub semnul schimbării, concentrându-se pe competențele necesare, inclusiv pe cele digitale, și pe noile politici și modificări ale rolurilor și responsabilităților, în timp ce, într-un alt aviz exploratoriu elaborat în paralel, CESE abordează noile forme de muncă, rolul și oportunitățile partenerilor sociali și ale altor organizații ale societății civile⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Avizul CESE pe tema *Rolul și oportunitățile partenerilor sociali și al altor organizații ale societății civile în contextul noilor forme de muncă*; adoptat în septembrie 2017 (a se vedea pagina 30 din prezentul Jurnal Oficial).

2.2. Pentru ca Europa să rămână competitivă, pentru a putea crea noi întreprinderi și locuri de muncă și pentru a asigura bunăstarea tuturor, trebuie să se acorde prioritate **competențelor adecvate**. Viteza cu care se desfășoară digitalizarea și automatizarea creează, de asemenea, **teamă** în rândul populației, în special în rândul lucrătorilor, și **incertitudini** în întreprinderi, având în vedere marile provocări implicate. Societatea noastră trebuie să răspundă acestor provocări și să se adapteze urgent schimbărilor, prin eforturi coordonate ale tuturor părților interesate în politica publică și în societatea civilă. Europa poate fi lider pe plan mondial, printr-o evoluție modernă, bazată pe propriile valori.

2.3. CESE este convins că viitorul pieței forței de muncă ar trebui să devină o prioritate esențială în cadrul dezbaterilor pe tema **Pilonului european al drepturilor sociale**⁽²⁾. Aspecte specifice au fost deja abordate în avizele CESE pe următoarele teme: Piața unică digitală și IMM-urile⁽³⁾; Noua agendă pentru competențe în Europa⁽⁴⁾; O societate europeană a gigabiților⁽⁵⁾; Creșterea nivelului de alfabetizare digitală, a competențelor digitale și a e-incluziunii⁽⁶⁾; Industria 4.0 și transformarea digitală⁽⁷⁾, precum și în Raportul de informare al CESE privind evaluarea la jumătatea perioadei a programului Erasmus+⁽⁸⁾.

3. Viitorul muncii

3.1. Rețelele în bandă largă de foarte mare capacitate vor deschide calea către utilizarea unei mari varietăți de **aplicații și medii noi**, precum internetul obiectelor, automatizarea, tehnologia de tip cloud computing, explorarea tehnologiilor de lucru cu volume mari de date sau a noilor modele de afaceri bazate pe logica dominanței serviciului oferit. Această tendință va avea, în mod cert, avantajul de a putea pune la dispoziție în zone îndepărtate și/sau greu accesibile prin caracteristicile lor orografice, acele specializări profesionale care, în prezent, sunt proprii doar marilor aglomerări urbane. Instrumente precum consultarea medicală la distanță, monitorizarea la distanță și prezentarea de rapoarte medicale la distanță vor face posibilă supravegherea la distanță a stării de sănătate a persoanelor vulnerabile, direct la domiciliul lor. Astfel, chiar și centrele mici vor avea acces la personal cu înaltă calificare. Este important să se recunoască faptul că modalitățile de lucru se vor modifica pentru aproape toate grupurile și profesiile și că previziunile cu privire la evoluția din următoarele decenii stau sub semnul unor incertitudini considerabile. Trebuie să înțelegem faptul că este necesar să fim pregătiți pentru necunoscut.

3.2. În viitor, va exista o diferențiere din ce în ce mai mare în ceea ce privește **organizarea întreprinderilor**. Pe de o parte, avem tradiționalele întreprinderi cu lucrători permanenți (așa-numitele întreprinderi „cărora le pasă”), care vor trebui să ofere un mediu de lucru atrăgător⁽⁹⁾. Pe de altă parte, avem un număr tot mai mare de întreprinderi cu o organizare „fluidă”, bazată din ce în ce mai mult pe lucrători angajați prin intermediul platformelor online. Acest lucru le permite să reacționeze într-un mod foarte flexibil la schimbările de pe piață. Lucrătorii angajați prin intermediul platformelor online reprezintă o rețea de profesioniști cu înaltă calificare și specializare, deși, într-o anumită măsură, este posibil să existe, de asemenea, colaboratori mai puțin calificați, care își oferă competențele pe platformele de internet. De asemenea, se estimează că se va dezvolta o varietate de forme mixte de organizare a întreprinderilor. De exemplu, „întreprinderile cărora le pasă” își pot externaliza o parte din activitatea lor către lucrătorii angajați prin intermediul platformelor online. Creșterea asimetriei informațiilor dintre consumatori și întreprinderi va trebui abordată prin metode cum ar fi, de exemplu, codurile deontologice pentru profesiile liberale.

3.3. **Lucrătorii angajați prin intermediul platformelor online** își apreciază libertatea, programul de lucru și locul de muncă flexibile. Aceștia își oferă competențele digitale pe piață – uneori pentru sarcini minore – la cel mai bun preț. Cu toate acestea, lipsa securității sociale în acest tip de activitate independentă (de „nomazi digitali”) implică riscuri considerabile. Tendința societății noastre de a trece de la locuri de muncă „normale” la munca „atipică” – care, în afară de angajarea prin intermediul platformelor online, include munca (multiplă) cu fracțiune de normă și lucrul cu contractanți multipli – reprezintă o provocare reală pentru **sistemele noastre de securitate socială**⁽¹⁰⁾. Cele patru componente ale flexibilității⁽¹¹⁾ trebuie puse în aplicare și pentru acest nou tip de activitate: 1. acorduri contractuale flexibile și sigure; 2. învățare cuprinzătoare pe tot parcursul vieții; 3. politici active în domeniul pieței muncii; și 4. sisteme moderne de securitate socială.

⁽²⁾ JO C 125, 21.4.2017, p. 10.

⁽³⁾ Avizul din proprie inițiativă al CESE: *Piața unică digitală – Tendințe și perspective pentru IMM-uri*, prevăzut să fie adoptat în octombrie 2017.

⁽⁴⁾ JO C 173, 31.5.2017, p. 45.

⁽⁵⁾ JO C 125, 21.4.2017, p. 51.

⁽⁶⁾ JO C 318, 29.10.2011, p. 9.

⁽⁷⁾ JO C 389, 21.10.2016, p. 50.

⁽⁸⁾ Evaluarea intermediară a programului Erasmus+; adoptat la 31 mai 2017 (raport de informare).

⁽⁹⁾ Bauer, Wilhelm et al. (2012) *Arbeitswelten 4.0. Wie wir morgen arbeiten und leben / Mediul de lucru 4.0. Cum vom munci și vom trăi mâine*. Dieter Spath, Fraunhofer IAO Stuttgart, editura Fraunhofer.

⁽¹⁰⁾ JO C 303, 19.8.2016, p. 54, JO C 13, 15.1.2016, p. 161.

⁽¹¹⁾ A se vedea Comunicarea „O agendă pentru noi competențe și locuri de muncă: o contribuție europeană la ocuparea integrală a forței de muncă”, COM(2010) 682 final.

3.4. Munca este în schimbare și în întreprinderile tradiționale, cu personal permanent. În prezent este destul de puțin important unde se desfășoară sarcini și activități care implică un nivel ridicat de cunoștințe – precum sarcinile din domeniul ingineriei sau al cercetării și al proiectelor de dezvoltare. Acest tip de muncă poate fi desfășurată în condiții din ce în ce mai lipsite de constrângeri, ceea ce, pe de o parte, corespunde unei **dorințe de flexibilitate** exprimată de un număr mare de lucrători, dar poate, pe de altă parte, să ducă și la o creștere a intensității și a sarcinilor. Atingerea echilibrului dorit între viața profesională și cea privată a devenit un criteriu esențial pentru alegerea unui angajator. Societatea noastră se îndreaptă către un mediu de lucru cu sedii multiple, care impune **noi competențe sociale** pentru toți cei implicați. Conectivitatea 24 de ore din 24, șapte zile din șapte poate contribui la îmbinarea vieții private și a celei profesionale, însă poate fi, de asemenea, o povară și poate genera riscuri pentru sănătate.

3.5. **Automatizarea și roboții** au un impact semnificativ asupra viitorului muncii. Beneficiile sunt evidente: o productivitate și o siguranță sporite, precum și înlocuirea muncii monotone, grele sau periculoase. Noile generații de așa-numiți „roboți colaborativi” pot deveni parteneri fizici ai lucrătorilor și, în mod deosebit, pot fi utili pentru persoanele cu handicap fizic. Inteligența artificială va permite automatizarea lucrărilor complexe, ceea ce va afecta nu doar munca manuală, ci și profesiile intelectuale (sectorul de asigurări, serviciile financiare, traducătorii, consilierii juridici etc.)⁽¹²⁾. Automatizarea și roboții au potențialul de a stabiliza economia într-o societate care îmbătrânește.

3.6. Într-o primă fază, roboții înlocuiesc lucrătorii umani, dar, ulterior, pot fi create noi locuri de muncă. Deseori se discută în public despre cât de multe **locuri de muncă** sunt **afectate** și despre cât de multe noi locuri de muncă sunt **create** în același timp. Tendința este evidentă, însă cifrele diferă într-o măsură semnificativă. De exemplu, Forumul Economic Mondial a anticipat că ar urma să se piardă peste 5,1 milioane de locuri de muncă în 15 economii majore dezvoltate și în curs de dezvoltare, din cauza schimbărilor perturbatoare de pe piața forței de muncă din perioada 2015-2020, deoarece inteligența artificială, robotica, nanotehnologia și alți factori socio-economici înlocuiesc nevoia de lucrători umani, în vreme ce, pe de altă parte, aceleași progrese tehnologice ar crea, de asemenea, două milioane de noi locuri de muncă⁽¹³⁾. Nu există nicio îndoială că, datorită roboților, productivitatea va crește, ceea ce este bine pentru economie și pentru societatea noastră, având în vedere faptul că aceasta generează un PIB mai mare. Este aproape imposibil să se prevadă modul în care va fi folosit excedentul de PIB pentru crearea de noi locuri de muncă⁽¹⁴⁾. Putem învăța din trecut, când automatizarea a dus la o bogăție mai mare în societate, cu creștere și noi locuri de muncă în domenii specifice precum cultura, arta, turismul, asistența socială, educația, comunicațiile, divertismentul sau asistența medicală. Ne putem aștepta ca această tendință să continue, deși este posibil ca procesul să fie mai rapid decât în trecut. Acest lucru poate genera distorsiuni, pentru care, într-un stadiu incipient, poate să fie necesar **dialogul social**.

3.7. În plus, digitalizarea și robotizarea transporturilor vor cauza mutații profunde în natura muncii și în cererea de competențe. CESE subliniază importanța gestionării acestor schimbări structurale prin asigurarea unei tranziții echitabile și ușoare și prin găsirea de soluții în ce privește lacunele în materie de competențe⁽¹⁵⁾.

4. Asigurarea aptitudinilor și a competențelor

4.1. Competențele sunt o condiție necesară pentru transformarea cunoștințelor în rezultate care ne sporesc bunăstarea – cu toate acestea, era digitală aduce cu sine noi provocări. Este de așteptat să crească numărul de lucrători cu contracte de muncă neconvenționale, care deseori nu au acces la programele de formare tradiționale, în cadrul întreprinderii. **Competențele tehnice și sociale**, care includ capacitatea de a comunica și de a interacționa cu oamenii în contexte diferite și prin diferite instrumente tehnice, precum și **competențele antreprenoriale** și o concentrare asupra responsabilității față de societate sunt deja condiții necesare, însă majoritatea sistemelor de educație sunt, în continuare, incapabile să le furnizeze, întrucât au fost concepute pentru o eră diferită. Comitetul solicită statelor membre, în colaborare cu agențiile și instituțiile UE, precum și întreprinderilor din Europa, să își mărească capacitățile și să introducă mai multe soluții inovatoare în domeniul **educației și al dezvoltării de competențe**, inclusiv formarea la locul de muncă și reconversia profesională, întrucât Europa are nevoie de o adevărată schimbare de paradigmă sub aspectul obiectivelor și al modului în care funcționează sectorul educației, precum și de o înțelegere a locului și rolului acestuia în societate⁽¹⁶⁾.

⁽¹²⁾ A se vedea avizul CESE „Inteligența artificială – Consecințele inteligenței artificiale pentru piața unică (digitală), producție, consum, ocuparea forței de muncă și societate”, adoptat în 31 mai 2017 (JO C 288, 31.8.2017, p. 1).

⁽¹³⁾ Forumul Economic Mondial. Viitorul locurilor de muncă. Strategia privind ocuparea forței de muncă, competențele și forța de muncă în contextul celei de-a patra Revoluții Industriale. Global Challenge Insight Report, ianuarie 2016, p. 13.

⁽¹⁴⁾ JO C 181, 21.6.2012, p. 14.

⁽¹⁵⁾ A se vedea avizul CESE pe tema Implicațiile digitalizării și robotizării transporturilor asupra elaborării politicilor UE, adoptat în iulie 2017 (JO C 345, 13.10.2017, p. 52).

⁽¹⁶⁾ JO C 173, 31.5.2017, p. 45.

4.2. **Digitalizarea** creează potențial pentru tehnologii accesibile și personalizate care pot oferi căi de învățare mai bine orientate către cei ce învață și pot crea **un mediu de învățare cu caracter continuu** între învățarea formală, nonformală și informală. Soluțiile digitale pot fi integrate în strategii de învățare pe tot parcursul vieții și pot fi un instrument puternic pentru a limita lacunele în ceea ce privește realizările și oportunitățile. Totuși, acest lucru depinde în mare măsură de modul în care tehnologia digitală se introduce și se folosește în mediile de învățare.

4.3. Pentru a obține experiențe de învățare îmbunătățite și rezultate mai bune ale învățării, cursantul trebuie să se afle în centrul sistemului de învățământ: el este cel care trebuie să își regleze procesul de învățare, de instruire și de perfecționare a competențelor. Astfel, cursanții ar putea deveni cetățeni activi, digitali, care au capacitatea de a valorifica cunoștințele pe care le-au dobândit controlând tipul, locul, ritmul și momentul procesului lor de învățare, în conformitate cu perspectiva și cu valorile lor, și cu valori cum ar fi solidaritatea și respectul pentru diferențe, care fac parte din identitatea europeană. Astfel, investițiile viitoare în tehnologii trebuie să fie însoțite îndeaproape de investițiile în oameni și de un acces sporit la oportunitățile de învățare pe tot parcursul vieții.

4.4. Competențele viitoare ar trebui să corespundă și necesităților societății și **cerințelor de pe piața forței de muncă**. Acest lucru se poate realiza doar printr-o colaborare apropiată între instituțiile de învățământ publice și private și toate grupurile de interese relevante, inclusiv cu partenerii sociali și întreprinderile. Piețele mai volatile vor reprezenta provocări, deoarece va trebui ca întreprinderile și lucrătorii să se adapteze destul de rapid. În 2010 ⁽¹⁷⁾, CESE și-a exprimat sprijinul pentru crearea unor **consilii sectoriale** (CES) privind ocuparea forței de muncă și competențele la nivel european. Până în prezent, au fost înființate astfel de consilii numai în două sectoare, în timp ce alte 14 sectoare se află încă în faza de proiect. CESE invită Comisia Europeană să explice motivul pentru care această evoluție este atât de lentă și nu beneficiază de sprijinul necesar din sectoarele și instituții de la nivel național.

4.5. Cursanții trebuie să fie îndrumați către **practici inovatoare** de generare de cunoștințe, ceea ce implică fuziunea spațiilor sociale, fizice, digitale, virtuale și mobile pentru învățare, precum și să învețe cum să învețe. Învățarea bazată pe cercetare și proiecte, cea bazată pe fenomene, activitățile care mobilizează studenții, învățarea în colaborare și învățarea inversă, de exemplu, conduc spre un proces de învățare mai reflexiv și mai participativ. O modalitate prin care se pot limita sau elimina diferențele dintre inovația în tehnologie și pedagogie constă în crearea mai eficientă de legături între structurile de învățare formală, non-formală și informală.

4.6. **Învățarea pe tot parcursul vieții** reprezintă o necesitate pentru societatea în ansamblul său și pentru toți actorii relevanți. Ea începe cu o educație generală solidă – un element esențial al dezvoltării individuale, care pregătește cetățenii pentru provocări noi și imprevizibile – și se menține pe o perioadă mult mai îndelungată prin formare profesională și învățare informală; aceasta din urmă ar trebui să fie susținută printr-un sistem armonizat al **certificatelor și al standardelor la nivelul UE** și, de asemenea, prin instrumentele comune corespunzătoare de determinare a comparabilității și a echivalenței rezultatelor procesului de învățare. Exigențele în materie de învățare vor deveni mai importante, cu cerințe tot mai mari în ceea ce privește flexibilitatea persoanelor, a întreprinderilor și a tuturor sistemelor de educație și de formare; abordarea interdisciplinară va juca un rol din ce în ce mai important.

4.7. CESE își reiterează propunerea ⁽¹⁸⁾ de a demonstra dacă sunt necesare măsuri pentru a se asigura că experiențele pozitive din statele membre în ceea ce privește concediile de studii sunt difuzate în întreaga UE.

4.8. Sistemele actuale nu sunt, în general, adaptate la structura piețelor digitale ale forței de muncă, unde vor predomina locurile de muncă atipice. Sistemele existente sunt totuși accesibile angajaților pe posturi convenționale, prin formare la locul de muncă. Sistemele trebuie actualizate pentru a permite tuturor celor de pe piața forței de muncă accesul la formare profesională. UE va trebui să mobilizeze o finanțare suplimentară considerabilă pentru investiții în formarea profesională; în caz contrar, formarea la standarde corespunzătoare va deveni privilegiul celor puțini. Acest lucru reprezintă o problemă, deoarece numai persoanele cu competențe adecvate au șanse bune pentru a găsi locuri de muncă decente și remunerate în mod echitabil.

⁽¹⁷⁾ JO C 347, 18.12.2010, p. 1.

⁽¹⁸⁾ JO C 13, 15.1.2016, p. 161.

4.9. **Competențele digitale** trebuie să fie predate încă de la cea mai fragedă vârstă ⁽¹⁹⁾ și educația elementară ar trebui să includă învățarea digitală interactivă într-o măsură mai mare ⁽²⁰⁾. Cu toate acestea, competențele digitale pot depăși limitele programării, incluzând conștientizarea a ceea ce se află în spatele unui „clic de mouse”: înțelegerea sistemului, a interconectărilor, a impactului social și a problemelor legate de confidențialitate și securitate.

4.10. **Instrumentele digitale** joacă un rol important în transformarea și sprijinirea predării și pot avea drept rezultat un angajament sporit al cursanților și rezultate mai bune ⁽²¹⁾. Deoarece **educatorii și profesorii** vor juca un rol din ce în ce mai important, competențele acestora vor trebui adaptate la noile abordări, tehnologii și cunoștințe din noul mediu de învățământ. Prin urmare, pregătirea de calitate a educatorilor va deveni esențială, la fel ca statutul acestora în ceea ce privește flexibilitatea profesională, remunerația, garanțiile sociale etc. Pentru a asigura schimbarea calitativă în toate sistemele de învățământ din Europa, CESE recomandă urmarea exemplului actual de succes din cadrul UE ⁽²²⁾ și solicită investiții suplimentare în **formarea profesională inițială și continuă a cadrelor didactice** și a celorlalți educatori.

4.11. Pe lângă asistența acordată actorilor din domeniul educației formale în eforturile acestora de a deveni furnizori de educație pe tot parcursul vieții, este necesar să se acorde sprijin suplimentar **furnizorilor de educație nonformală**. Aceștia pot intra în legătură cu grupurile defavorizate și vulnerabile și le pot oferi acces la toate oportunitățile de învățare pe tot parcursul vieții, inclusiv posibilitatea de a valida învățarea deschisă și cea dobândită prin resurse și instrumente digitale și online, precum și prin diferite metode de evaluare și autoevaluare, formative și sumative.

4.12. Pe lângă potențialul de îmbunătățire a proceselor de predare și de învățare, tehnologiile digitale pot facilita, de asemenea, **noi metode de evaluare**, inclusiv autoevaluarea, care pot completa abordările tradiționale de evaluare sumativă; mai exact, metode care fac ca evaluarea să fie o parte integrantă a învățării prin inteligența artificială, inteligența mașinilor, analize ale învățării și noi moduri de a lega evaluarea de materialele de învățare. Utilizarea tehnologiilor analitice face posibilă existența unor bucle de reacție rapidă, care permit evaluarea în timp real, contribuind astfel la o învățare mai personalizată.

4.13. În domeniul științei și al cercetării la nivel universitar, digitalizarea fiecărui domeniu de cercetare face necesară tratarea unor cantități imense de date științifice. O infrastructură de date adecvată (la nivel național și internațional) va face posibilă accesarea și analiza acestor date și de la distanță. În timp ce Europa face planuri pentru a asigura infrastructura necesară accelerării științei și inovației, se estimează că, până în 2025, va fi nevoie de o jumătate de milion de **experți în materie de date** în Europa ⁽²³⁾. Europa trebuie să facă un efort comun pentru a dezvolta o astfel de expertiză de bază în materie de date. Educația națională de înaltă calitate are, într-adevăr, un rol important în acest sens și trebuie să fie completată de programe europene precum acțiunile Erasmus+ și Marie Skłodowska-Curie.

5. Rolul politicii publice și al societății civile

5.1. Europa are multe exemple bune de oferit cu privire la modul în care se poate trata cererea de noi competențe în era digitală. CESE salută diferitele inițiative din partea Comisiei legate de învățarea pe tot parcursul vieții, de competențele digitale și de locurile de muncă, de noua agendă pentru competențe și de Erasmus+. **Registrul de bune practici** instituit de Comisie are potențialul de a îndeplini rolul de facilitator al unei dezbateri la nivelul UE pentru a identifica orientările și standardele bazate pe bune practici. Societatea civilă organizată poate juca și va juca un rol important în acest context.

5.2. CESE ar dori să accentueze activitatea foarte respectată desfășurată de agențiile din UE, precum **Eurofound** și **Cedefop**. O mai bună cooperare între agenții ar putea genera un impact mai puternic și ar atrage mai multă atenție din partea statelor membre și a instituțiilor UE.

5.3. Acum trebuie elaborat un **sistem care să asigure aptitudini și competențe** pentru activitatea viitoare. Acolo unde este posibil, acesta ar trebui să se bazeze pe evaluarea competențelor și pe anticiparea necesităților pe termen lung în materie de competențe, iar la nivel european consolidarea consiliilor sectoriale privind ocuparea forței de muncă și competențele, pentru a se evita lipsa de competențe și necorelarea acestora. Aceasta reprezintă o sarcină urgentă pentru toate părțile interesate, inclusiv instituțiile publice și private implicate.

⁽¹⁹⁾ JO C 451, 16.12.2014, p. 25.

⁽²⁰⁾ De exemplu, în Japonia, crearea de jocuri face parte din programa școlară de la vârsta de cinci ani; în Estonia, programarea fundamentală și vizuală se predă începând din clasa a doua. Astfel de exemple pot reprezenta modele de pionierat.

⁽²¹⁾ *Institute for Prospective Technological Studies: Policy brief on ICT for Learning, Innovation and Creativity* (Rezumat asupra politicilor privind TIC pentru învățare, inovație și creativitate), 2008.

⁽²²⁾ De exemplu, sistemul educațional finlandez, în general, liceul Ørestad din Copenhaga (Danemarca), instituția de învățământ preșcolar Egalia din Stockholm (Suedia) etc.

⁽²³⁾ Grupul de experți la nivel înalt al Comisiei privind cloud-ul european pentru știința deschisă, *Realising the European Open Science Cloud (Realizarea cloudului european pentru știința deschisă)*, 2016, p. 12.

5.4. Ar trebui să se stabilească **roluri** clare **pentru diferitele niveluri de educație formală**, precum și legăturile dintre acestea; de exemplu, facilitarea creativității și a imaginației – la nivelul învățământului preșcolar; combinarea creativității cu cunoștințe de bază solide și facilitarea gândirii critice și adaptarea cunoștințelor – la nivelul învățământului școlar; adăugarea de competențe interdisciplinare de specialitate – la nivelul învățământului profesional și tehnic; și extinderea cunoștințelor și a gândirii interdisciplinare profesionale – la nivelul învățământului superior.

5.5. **Formarea profesională asigurată de întreprinderi** pentru angajații lor este esențială. Aici, cooperarea dintre întreprinderi, universități și instituțiile profesionale va avea un rol decisiv. Va exista un număr tot mai mare de organizații care vor furniza **educație nonformală**, respectiv activități educaționale organizate în afara sistemului formal consacrat. Societatea civilă ar putea crea noi forumuri educaționale pentru dezvoltarea de competențe, în cooperare cu diferite persoane, instituții și interese.

5.6. **IMM-urile** au nevoie de sprijin special din exterior pentru că, de regulă, acestea au resurse limitate în ceea ce privește formarea, mai ales când apar noi tehnologii și know-how-ul specific nu este încă disponibil pe plan intern. Instituțiile precum **camerele de comerț** sau organizațiile profesiunilor liberale, în colaborare cu școlile, universitățile și centrele private de formare, precum și instituțiile bazate pe parteneriate public-privat ar putea fi utile pentru furnizarea de programe educaționale.

5.7. **Învățarea informală** va juca un rol din ce în ce mai important, ca proces care se desfășoară cu adevărat pe tot parcursul vieții, prin care fiecare persoană dobândește competențe și cunoștințe din experiența de zi cu zi; acest sector ar putea fi îmbunătățit din punct de vedere calitativ datorită programelor cu finanțare publică oferite prin canale TV, platforme internet sau alte mijloace de informare. **Standardele și certificatele** ar fi utile pentru ca aceste rezultate ale învățării să fie măsurabile și comparabile, în special în cazul schimbării locului de muncă.

5.8. În ceea ce privește toate formele diferite de educație, instrumentele actuale pentru determinarea **comparabilității și a echivalenței** învățământului informal trebuie să fie îmbunătățite. Sistemele actuale de recunoaștere a educației anterioare, a rezultatelor de învățare și a competențelor trebuie să fie revizuite pentru a deveni un standard fiabil și accesibil pentru toți, precum și pentru a-i putea ajuta pe cursanți să fie conștienți de propriile experiențe, competențe și cunoștințe.

5.9. **Securitatea socială** și contractele colective de muncă reprezintă o problemă, în special pentru lucrătorii angajați prin intermediul platformelor online și pentru cei cu forme de angajare atipice. Tot mai mulți astfel de „nomazi digitali” sunt amenințați de sărăcie pe măsură ce înaintează în vârstă. Politicile publice trebuie să elaboreze reglementări pentru a trata această problemă. Există deja câteva inițiative de **dialog social** ce tratează aceste aspecte. Un exemplu bun în acest sens este sindicatul IG Metall din Germania, care a instituit platforma de internet faircrowdwork.org, prin care se oferă **orientare lucrătorilor angajați prin intermediul platformelor online** și care, alături de alte părți interesate, a elaborat un Cod de conduită pentru platformele online de ocupare a forței de muncă. CESE ar dori ca bunele practici identificate să fie introduse în întreaga Europă.

Bruxelles, 20 septembrie 2017.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS

III

(Acte pregătitoare)

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 528-A SESIUNE PLENARĂ A CESE, DIN 20 ȘI 21 SEPTEMBRIE 2017

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu și Comitetul Economic și Social European — Dezvoltarea uniunii vamale a UE și guvernanta acesteia”

[COM(2016) 813 final]

(2017/C 434/07)

Raportor: **domnul Dimitris DIMITRIADIS**

Sesizare	Comisia Europeană, 17.2.2017
Temei juridic	Articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru piața unică, producție și consum
Data adoptării în secțiune	5.9.2017
Data adoptării în sesiunea plenară	20.9.2017
Sesiunea plenară nr.	528
Rezultatul votului	162/0/3
(voturi pentru/voturi împotriva/abțineri)	

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE consideră că o uniune vamală eficientă este o condiție prealabilă esențială pentru procesul de integrare europeană, în scopul asigurării liberei circulații a mărfurilor și al consolidării competitivității și capacității comerciale și de negociere a UE, ea fiind totodată importantă și pentru dezvoltarea unei uniuni a securității, deoarece contribuie semnificativ la combaterea amenințărilor, recent apărute și fără precedent, la adresa securității, protejând totodată securitatea cetățenilor și interesele lor financiare.

1.2. CESE este de părere că obiectivul principal al noii legislații vamale este de a simplifica procedurile și de a le alinia la cele mai recente date, iar aplicarea în mod eficace a Codului vamal al Uniunii (CVU) ar contribui la stimularea competitivității economice a UE în întreaga lume.

1.3. CESE este de acord cu propunerea Comisiei de a dezvolta guvernanta uniunii vamale, însă consideră că instituirea acesteia în mod cuprinzător necesită o reformă pe mai multe niveluri și o acțiune fermă pe frontul tehnic, fără a modifica, totuși, competențele UE sau a afecta echilibrul dintre instituții. Totuși, CESE subliniază că nicio reformă nu ar trebui să împiedice facilitarea comerțului legitim sau protecția drepturilor fundamentale.

1.4. CESE este de părere că aplicarea efectivă a legislației vamale constă, în primul rând, în eforturile de reducere la minimum a posibilității unor interpretări diferite din partea administrațiilor statelor membre. Aceasta trebuie precedată de finalizarea sistemelor computerizate interoperabile și de trecerea la un mediu pe deplin digital, utilizând o gamă de resurse pe care se bazează organizarea și funcționarea autorităților naționale.

1.5. CESE consideră că este necesară trecerea la o vămire centrală automată, pentru a facilita coordonarea măsurilor de prevenire și de combatere a activității infracționale și a proteja interesele financiare ale UE, astfel încât drepturile, interesele și siguranța întreprinderilor și ale consumatorilor europeni să fie protejate. Din acest motiv, CESE solicită instituirea unui Parchet European (EPPO), care ar aduce o contribuție pozitivă în acest sens.

1.6. În opinia CESE, este necesară o strategie vamală europeană comună, care să țină seama de rolul dublu pe care îl au autoritățile vamale – controlul la frontiere, precum și sarcinile mixte (controale vamale și perceperea taxelor) – și care să contribuie la prevenirea și la combaterea activității infracționale. În același timp, trebuie să se asigure optimizarea resurselor materiale, prin investiții în extinderea și modernizarea acestora, și perfecționarea resurselor umane, prin acordarea de prioritate formării și pregătirii lor, pentru dezvoltarea măsurilor de sprijin administrativ ale UE în ceea ce privește aplicarea legislației relevante și pentru monitorizarea mai îndeaproape a acestui proces.

1.7. CESE este de părere că strategia trebuie concepută ținând seama de diversitatea operatorilor economici care trebuie să respecte legislația vamală, de necesitatea imediată de a valorifica noile tehnologii și inovarea, asigurând totodată respectarea deplină a datelor cu caracter personal ale persoanelor și ale întreprinderilor și a drepturilor de proprietate intelectuală, industrială și comercială, luând în considerare, de asemenea, factorul uman, care reprezintă forța motrice a autorităților vamale. Trebuie să se acorde o atenție deosebită microîntreprinderilor, întreprinderilor mici și mijlocii (IMM-uri) și consumatorilor.

1.8. CESE consideră că funcționarea modelului operațional descentralizat trebuie să fie consolidată prin intermediul cooperării administrative, cu o coordonare centrală de către un organism sau o organizație de sprijin, sub îndrumarea Comisiei și cu implicarea Grupului pentru politica vamală, pentru a ajuta la soluționarea problemelor referitoare la punerea în aplicare a CVU. Acest organism ar fi însărcinat, printre altele, și cu desfășurarea unor programe de acțiune și de formare, care să se axeze în mod specific pe probleme de securitate, pe asigurarea unui nivel înalt de specializare și pe promovarea experienței profesionale în sectorul vamal. În același timp, el ar putea emite orientări pentru a răspunde în mod rapid și direct la noile provocări.

1.9. CESE consideră, de asemenea, că este extrem de important să se extindă și să se consolideze programele Vamă 2020 și Fiscalis 2020, care pot juca un rol de catalizatori în absorbția țintită a fondurilor în scopuri de guvernanta (formare, difuzare de informații, acțiuni operaționale, echipament etc.).

1.10. CESE așteaptă cu interes un proces mai activ de încheiere a unor acorduri privind asistența administrativă reciprocă cu parteneri comerciali, care să reflecte pe deplin extinderea constantă a cooperării comerciale cu țări terțe, precum și Acordul privind facilitarea comerțului (TFA) al Organizației Mondiale a Comerțului (OMC).

1.11. CESE consideră că este necesar să se ia măsuri-cheie în domeniile protecției și securității, în care autoritățile vamale se confruntă deja cu provocări. În consecință, CESE consideră că cooperarea dintre autoritățile vamale și poliție trebuie instituționalizată într-o măsură mai mare și coordonată la nivel central. Cooperarea intersectorială între organismele europene și serviciile descentralizate trebuie consolidată în vederea intensificării acțiunii Uniunii și a sporirii prezenței sale la frontierele externe, prin intermediul statelor membre. Cooperarea ar trebui să urmărească, printre altele, combaterea finanțării terorismului și a traficului de arme, precum și verificarea mai amănunțită a produselor cu dublă utilizare și a tehnologiilor aferente. În plus, contrafacerea și pirateria trebuie să fie abordate în mod eficient și eficace.

1.12. CESE consideră că toate măsurile adoptate trebuie să includă neapărat un dialog deschis cu toate părțile interesate (întreprinderi, consumatori, autorități vamale, funcționari vamali, syndicate și organizații ale societății civile), pentru a obține o imagine mai clară și mai completă a problemelor care trebuie soluționate, ținând seama, în același timp, de interesele tuturor părților.

1.13. În cele din urmă, CESE consideră că, indiferent de metoda adoptată pentru modernizarea uniunii vamale, aceasta trebuie să ia în considerare în mod corespunzător modificările frontierelor externe ale Uniunii care vor fi generate de Brexit.

2. Observații generale privind uniunea vamală

2.1. Uniunea vamală a reprezentat o condiție preliminară esențială a procesului de integrare europeană, în special pentru a asigura punerea în aplicare uniformă și armonioasă a liberei circulații a mărfurilor într-un mod sigur, transparent și favorabil consumatorilor și mediului, care este eficace în combaterea activităților transfrontaliere pedepsite prin lege ⁽¹⁾.

2.2. Uniunea vamală reprezintă piatra de temelie a pieței unice și, în consecință, trebuie să reflecte pe deplin nevoile acesteia. În plus, aceasta a contribuit la stimularea competitivității UE pe piața mondială. Contribuția adusă la bugetul european prin taxele vamale este, de asemenea, foarte importantă. În mod specific, în 2015, veniturile s-au ridicat la 18,6 miliarde EUR, reprezentând aproximativ 13,6 % din bugetul UE.

2.3. Pe lângă măsuri de protecție, reprezentate de interdicții și măsuri menite să garanteze siguranța și securitatea cetățenilor europeni, instituirea uniunii vamale necesită inclusiv și introducerea sau reformarea unor măsuri precum adoptarea unei politici comerciale comune și a unui tarif extern comun, precum și aplicarea unui tratament tarifar preferențial, introdus prin acorduri de asociere între UE și țările vecine și statele potențial candidate, dar și prin acorduri de liber schimb cu țări terțe.

2.4. Obiectivul uniunii vamale este de a facilita comerțul legal și, în acest fel, de a încerca să combată fraudea în tranzacțiile comerciale, și, în același timp, de a bloca circulația ilicită a mărfurilor și tranzacțiile financiare ilicite care ar putea fi utilizate în scopuri ilegale sau în scopuri teroriste.

3. Sinteza comunicării

3.1. Prin publicarea comunicării, Comisia a vizat lansarea unui dialog cu privire la modernizarea uniunii vamale, astfel încât să reflecte noua situație care a evoluat în timp, în legătură cu:

- provocările interne generate de extinderea și de aprofundarea UE și de diferențele calitative și legislative semnificative dintre administrațiile publice, care au condus în mod inevitabil la o reducere a veniturilor și la o creștere proporțională a cerințelor de funcționare;
- provocările și amenințările din ce în ce mai mari în materie de securitate externă, cel mai important exemplu fiind terorismul importat și criminalitatea transfrontalieră, împreună cu problemele care decurg din globalizarea comerțului internațional, cum ar fi modelele de afaceri în continuă evoluție, lanțurile de aprovizionare și creșterea volumului de tranzacții generate de acordurile cu țări terțe, precum și utilizarea internetului,

în vederea realizării unei reforme structurale a aspectelor de bază ale uniunii vamale și a instituirii unui nou model de guvernare.

3.2. În comunicare, Comisia subliniază necesitatea de a spori eficiența uniunii vamale prin modernizarea arhitecturii sale, pentru a intensifica cooperarea dintre autoritățile vamale ale UE și pentru a crea structuri care să poată evolua într-un mod adaptabil și flexibil.

3.3. Comunicarea în cauză nu propune extinderea competenței UE asupra unor domenii noi, ci reprezintă o încercare de a moderniza politicile privind uniunea vamală, făcându-le mai flexibile și mai eficiente, pentru a răspunde unor situații în continuă schimbare.

4. Aspecte problematice de care trebuie să se țină seama

4.1. Revizuirea Codului vamal al Uniunii a introdus modificări semnificative, în scopul simplificării și al facilitării comerțului. Cu toate acestea, legislația vamală și legislația privind libera circulație a mărfurilor în ansamblu rămân extrem de complexe, cuprinzând aproximativ 1 127 de texte în vigoare în prezent (acorduri, directive, regulamente și decizii) ⁽²⁾. Acest lucru face ca invocarea dispozițiilor relevante să fie dificilă pentru oricine, cu excepția persoanelor care sunt familiarizate deja cu legislația europeană.

⁽¹⁾ JO C 229, 31.7. 2012, p. 68.

⁽²⁾ Studiu de autoevaluare (evaluarea funcționării uniunii vamale de către autoritățile vamale naționale). Studiu privind evaluarea uniunii vamale (Contractul specific nr. 13 de aplicare a contractului-cadru nr. TAXUD/2010/CC/101, DG TAXUD, 2013).

4.2. Regimul anterior conținea în mod clar mai multe ambiguități, lăsând loc unor dispoziții legale naționale relevante, cu consecințe discutabile, care au afectat aplicarea uniformă. Codificarea cuprinzătoare a Codului vamal al Uniunii înseamnă că legislația europeană este direct aplicabilă și are efect direct, deși este încă pusă în aplicare exclusiv prin sistemele vamale naționale, care variază în mod substanțial din punct de vedere organizațional, conducând la fragmentare, la o sarcină administrativă mai grea, la disfuncții birocratice și la întârzieri⁽³⁾. În plus, perioada de tranziție excepțional de lungă generează incertitudine și ar putea aduce prejudicii întreprinderilor, în special microîntreprinderilor, întreprinderilor mici și mijlocii (IMM-uri) și consumatorilor.

4.3. Autoritățile vamale au fost, în mod tradițional, responsabile cu colectarea taxelor vamale și a taxelor indirecte, dar acum li se solicită, de asemenea, să contribuie la consolidarea frontierelor externe ale Uniunii și să combată practicile ilegale care sunt dăunătoare atât pe plan extern, cât și pe plan intern.

4.4. Extinderile UE au creat sarcini suplimentare pentru modelul descentralizat, necesitând coordonarea și recalificarea a peste 120 000 de funcționari vamali, întrucât există diferențe fundamentale între sistemele vamale, mecanismele de control, infrastructurile logistice – care necesită în prezent sisteme de înaltă tehnologie –, recrutarea personalului pentru birourile vamale și resurse.

4.5. Aplicarea noilor tehnologii în industria europeană și introducerea pieței unice digitale, împreună cu reforma propusă pentru sistemul TVA, reprezintă progrese, însă accentuează necesitatea unor proceduri vamale flexibile și adaptate la complexitatea tranzacțiilor moderne. Același lucru este valabil și pentru modelele de producție și consum emergente, comerțul internațional tot mai intens și amenințările globale la adresa dezvoltării comerțului mondial, care face parte din contextul politicii comerciale a UE.

5. Conceptul și principiile de bază ale guvernancei uniunii vamale

5.1. Conceptul de guvernanceă vamală ar trebui să se bazeze pe următoarele elemente:

- sarcinile mixte: controalele vamale și perceperea taxelor (pur financiare), pe de o parte, și prevenirea activității infracționale și participarea la combaterea amenințărilor globale care afectează Uniunea, pe de altă parte (activitățile infracționale, terorismul, crima organizată, degradarea mediului și creșterea pericolelor rezultate din comerțul cu bunuri periculoase);
- investițiile într-o punere în aplicare mai eficientă, prin optimizarea resurselor materiale, tehnice și umane, și anume investind masiv în modernizarea primelor și acordând prioritate formării și pregătirii celor din urmă, pentru a le spori profesionalismul și a le responsabiliza;
- sprijinul administrativ din partea UE pentru aplicarea legislației relevante în mod uniform și monitorizarea mai îndeaproape a acestui proces;
- consolidarea interconectivității dintre autoritățile vamale naționale;
- concretizarea cooperării oficiale, cu scopul de a îmbunătăți timpii de răspuns de a asigura cea mai cuprinzătoare gestionare operațională posibilă;
- o abordare transsectorială între autoritățile vamale și autoritățile de aplicare a legii, prin crearea de sinergii și schimbul de informații;
- adaptarea la modificările introduse prin pachetul legislativ de instituire a pieței unice digitale și prin reformarea sistemului de TVA al UE;
- exploatarea noilor tehnologii și a inovării, asigurând totodată respectarea deplină a protecției datelor cu caracter personal ale persoanelor și ale întreprinderilor;

⁽³⁾ A se vedea, de exemplu, Avizul CESE privind situația uniunii vamale (JO C 271, 19.9.2013, p. 66).

- acordarea de prioritate oricărui plan de protecție a consumatorilor și de facilitare a vămii (pe baza principiului „a gândi mai întâi la scară mică”);
- principiile bunei administrări, securității juridice și transparenței;
- punerea accentului cu prioritate pe resursele umane și pe păstrarea locurilor de muncă.

6. Reforme generale necesare

6.1. În conformitate cu propunerea Comisiei, cu care CESE este de acord, viziunea operațională în ceea ce privește uniunea vamală ar trebui îmbunătățită pentru a se transforma într-o strategie coerentă, cu un calendar clar și bazată pe principiile enunțate mai sus și pe punctele examinate în continuare.

6.2. Este necesară elaborarea unui studiu de impact și a unei evaluări a noului cod al uniunii vamale – o versiune intermediară urmând a fi pregătită înainte de sfârșitul anului 2017 –, inspirată din studii anterioare, dar cu o amploare mai mare în toate domeniile de activitate⁽⁴⁾, astfel încât strategia să investească în eliminarea problemelor, a punctelor slabe, a suprapunerilor, a inconsecvențelor și a măsurilor caduce și să asigure faptul că următorii pași în acest proces au o bază solidă⁽⁵⁾. De asemenea, studiul ar trebui să acorde o atenție deosebită implicațiilor pentru resursele umane din domeniul vamal.

6.3. Ar trebui să se pună accentul pe schimbul de informații și de bune practici între autoritățile vamale și administrative, prin utilizarea sistematică și metodică a tehnologiilor informației. În acest sens, bazele de date existente ar trebui evaluate în scopuri vamale.

6.4. Un model descentralizat și favorabil mediului de afaceri, bazat pe structurile administrative ale statelor membre, nu poate avea succes decât în măsura în care se ține seama de autoritățile administrative naționale. În consecință, trebuie create structuri instituționale permanente și flexibile. Din acest motiv, se propune înființarea unui organism sau a unei organizații de sprijin sub îndrumarea Comisiei Europene, cu implicarea Grupului pentru politica vamală, în vederea:

- participării la soluționarea problemelor legislative referitoare la punerea în aplicare, în parte printr-un ghid cuprinzător privind aplicarea Codului vamal al Uniunii și prin organizarea celorlalte texte;
- gestionării infrastructurii IT și, de asemenea, includerii Școlii superioare europene de formare în domeniul vamal⁽⁶⁾, care, în temeiul Cadrelor de competențe vamale al UE, va fi răspunzătoare pentru:
  - asigurarea unui nivel înalt de specializare și promovarea experienței profesionale în sectorul vamal pe baza programei europene de formare;
  - organizarea programelor operaționale de acțiune și de formare, care pun accent în special pe probleme de securitate;
- elaborării unui ghid cuprinzător privind implementarea Codului vamal al Uniunii și a normelor sale de punere în aplicare, precum și a structurării legislației relevante;
- gestionării partajate a sistemelor electronice, pentru a se asigura accesul la informații și la proceduri pe platforma unică, în scopul simplificării activității pentru operatorii din țările terțe. În acest scop, trecerea la un mediu „fără hârtii” ar trebui intensificat imediat, creând un punct comun de referință în scopul simplificării procedurilor, astfel cum se prevede în Codul vamal al Uniunii;
- emiterii unor eventuale orientări, cu scopul de a răspunde rapid și direct la noile provocări.

⁽⁴⁾ Comunicarea Comisiei privind proiectul de reformă a guvernantei uniunii vamale a UE (DG TAXUD – A1, 07/2015).

⁽⁵⁾ Rezoluția Parlamentului European din 19 ianuarie 2017 referitoare la abordarea provocărilor legate de punerea în aplicare a Codului vamal al Uniunii [2016/2017(RSP)] P8_TA(2017)0011.

⁽⁶⁾ CESE a inclus și el o astfel de propunere în avizul său privind *Codul vamal al Uniunii* (JO C 229, 31.7.2012, p. 68), sugerând crearea unei Școli superioare europene de formare în domeniul vamal. Propunerea nu a fost adoptată de Comisia Europeană în cadrul CVU.

În ceea ce privește organizația menționată, CESE își menține poziția și recomandă crearea unei echipe europene de intervenție rapidă pentru a sprijini activitatea specializată și importantă a autorităților vamale, în special a celor situate la frontierele externe ale Uniunii.

6.5. CESE consideră că Grupul pentru politica vamală al Comisiei – care funcționează în mod neoficial și ale cărui competențe actuale sunt minime, având o influență neglijabilă – ar putea juca un rol semnificativ în noua eră a guvernancei vamale⁽⁷⁾. Prin urmare, CESE recomandă elaborarea unui regulament de procedură și îndeamnă statele membre să colaboreze pentru a permite acestui organism să opereze cât mai eficient posibil. O altă chestiune importantă în opinia CESE este consolidarea semnificativă a cooperării existente între statele membre și grupurile de experți pe teme legate de politica vamală.

6.6. CESE consideră că programul Vamă 2020 a obținut rezultate pozitive din punctul de vedere al difuzării și al transmiterii de informații cu privire la uniunea vamală, atât către funcționarii vamali, cât și către întreprinderi. Acesta este un instrument util pentru cooperarea dintre UE și țările candidate și potențial candidate⁽⁸⁾, iar extinderea și prelungirea sa peste termenul stabilit inițial ar contribui, prin urmare, la lansarea unor acțiuni transversale⁽⁹⁾ cu privire la următoarele aspecte:

- instruirea și informarea continuă și de înaltă calitate a personalului relevant, pe baza datelor și a modelelor europene;
- o componentă de investiții și de finanțare pentru actualizarea și modernizarea infrastructurii în ceea ce privește detectarea neinvazivă și testarea în laborator și, de asemenea, pentru a investi în personalul organismelor naționale în vederea realizării unui sistem digital unic.

6.7. CESE consideră, totodată, că programul Fiscalis 2020, care vizează consolidarea regimurilor fiscale ale statelor membre, ar putea contribui, de asemenea, la elaborarea unor măsuri comune și la promovarea unei cooperări mai strânse între autoritățile fiscale și cele vamale la nivel transnațional.

6.8. CESE susține eforturile Comisiei, astfel cum se reflectă, de exemplu, în comunicarea referitoare la un plan de acțiune privind TVA, de a consolida această cooperare prin crearea unui set de instrumente care să fie accesibil autorităților legislative și altor autorități din statele membre, în încercarea de combatere a fraudei în domeniul TVA-ului. Beneficiul unui astfel de set de instrumente ar consta în facilitarea trecerii la un regim definitiv al TVA în UE pentru comerțul transfrontalier, pe baza principiului țării de destinație.

6.9. CESE sprijină inițiativele privind standardele și ca parte a dialogului cu Organizația Mondială a Vămirilor (OMV) și salută, prin urmare, introducerea operatorului economic autorizat și a acreditării și certificării unice. Prin urmare, invită Comisia să analizeze posibilitatea de a detalia aceste inițiative, cu scopul de a reduce mai mult sarcina administrativă și obstacolele pentru întreprinderi.

6.10. În acest context, CESE consideră necesare menținerea și punerea în aplicare a Acordului OMC privind facilitarea comerțului, care simplifică și clarifică procedurile internaționale de import și export, formalitățile vamale și cerințele privind tranzitul. În plus, CESE consideră că este esențial să se intensifice procesul de încheiere a acordurilor privind asistența administrativă reciprocă cu parteneri comerciali, care să reflecte pe deplin cooperarea în continuă dezvoltare în domeniul comerțului cu țările din afara UE.

6.11. CESE salută propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind cadrul juridic al Uniunii referitor la încălcările dispozițiilor vamale și la sancțiunile aferente, care, din nefericire, a suferit întârzieri considerabile: adoptarea acesteia, cu preluarea observațiilor exprimate de Parlamentul European în prima lectură, precum și a considerațiilor prezentate deja de CESE⁽¹⁰⁾, ar contribui la o mai mare uniformitate și securitate juridică.

⁽⁷⁾ Grupul pentru politica vamală – membri titulari [nivel – directori generali ai administrațiilor vamale ale UE (E00944)].

⁽⁸⁾ Au fost implicate 28 de țări membre ale UE și șase țări candidate și potențial candidate.

⁽⁹⁾ A se vedea, de exemplu, http://ec.europa.eu/taxation_customs/business/customs-cooperation-programmes/customs-2020-programme_en

⁽¹⁰⁾ JO C 487, 28.12.2016, p. 57.

6.12 CESE consideră că trebuie creat un ghișeu unic european (portal), bazat pe principiul auditului unic, pentru a reduce la minimum sarcina administrativă și pentru a simplifica în mod semnificativ procedurile de vămuire. Acest demers necesită dezvoltarea imediată a bazei de date a certificatelor UE și verificarea automată a certificatelor.

6.13. CESE își exprimă îngrijorarea cu privire la modificările pe care Brexitul le va determina în ceea ce privește frontierele UE. Cu toate acestea, CESE sprijină pe deplin negocieri transparente, purtate cu bună credință. Considerăm că trebuie asigurat angajamentul pentru procesul de pace din Irlanda de Nord și că înființarea unei „frontiere dure” trebuie evitată, dar într-un mod care să nu dăuneze Uniunii și intereselor sale.

7. Reforme specifice necesare (cooperarea polițienească și judiciară în materie penală, măsuri privind sănătatea, siguranța și mediul)

7.1. În acest caz, accentul ar trebui pus pe protecția frontierelor externe ale UE în fața amenințărilor prin dezvoltarea de sinergie cu țările învecinate sau cu statele candidate și potențial candidate și cu autoritățile vamale ale acestora, cu scopul de a gestiona riscurile generate de situațiile de securitate excepționale (frauda și activitățile ilegale conexe, terorismul, incidentele sanitare, veterinare, fitosanitare sau de mediu), examinând totodată posibilitățile de consolidare a cooperării internaționale pe aceleași teme, în special cu partenerii comerciali existenți sau posibili.

7.2. Ar trebui să existe un studiu aprofundat al necesității de revizuire inclusiv a altor acte normative specifice, în vigoare de peste 10 ani, care nu au fost încă modificate și care au un impact substanțial asupra guvernării vamale. În acest sens, platforma REFIT poate fi un instrument util pentru a stabili dacă un cadru de reglementare pentru legislația vamală este „adecvat scopului”. CESE subliniază totuși că nicio reformă nu ar trebui să împiedice facilitarea comerțului legitim sau protecția drepturilor fundamentale.

7.3. CESE salută elaborarea și punerea în aplicare a strategiei și a planului de acțiune UE pentru gestionarea riscurilor vamale și constată necesitatea de a se intensifica eforturile în domenii din afara competențelor autorităților vamale, așa cum se menționează în raportul privind progresele înregistrate, redactat de Comisie în 2016.

7.4. În plus, CESE salută eforturile depuse la nivel bilateral, dar consideră că cooperarea dintre autoritățile vamale, judiciare și polițienești trebuie instituționalizată într-o mai mare măsură, în vederea unei abordări mai eficace a finanțării terorismului și a traficului de arme și în vederea protejării drepturilor de proprietate intelectuală, a produselor cu dublă utilizare și a tehnologiei aferente, prin intermediul unor controale bazate pe riscuri, așa cum recomandă sistemul de gestionare a riscurilor în domeniul vamal (CRMS), și cu respectarea strategiei și a planului de acțiune UE pentru gestionarea riscurilor vamale și a Planului de acțiune al Comisiei pentru consolidarea combaterii finanțării terorismului. În plus, trebuie să se depună mai multe eforturi în direcția combaterii contrafacției și a pirateriei în mod eficient și eficace.

7.5. Este necesar ca procesul de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1889/2005 al Parlamentului European și al Consiliului din 26 octombrie 2005 privind controlul numerarului la intrarea sau ieșirea din Comunitate să avanseze, pe baza rezultatelor consultării publice și a recomandărilor Grupului de Acțiune Financiară Internațională.

7.6. În acest scop, ar trebui revizuită lista neagră a țărilor care refuză să ia măsuri adecvate de combatere a spălării de bani. Lista a fost respinsă de Parlamentul European din cauză că nu reflectă în mod adecvat situația actuală: ar trebui ca verificările să fie intensificate, după cum prevede și directiva relevantă, aflată în prezent în curs de revizuire (a patra directivă privind combaterea spălării banilor).

7.7. CESE solicită Consiliului și Parlamentului European să finalizeze instituirea Parchetului European (EPPO), care va fi responsabil cu anchetarea, urmărirea penală și aducerea în fața justiției a autorilor infracțiunilor care aduc atingere intereselor financiare ale Uniunii, și solicită tuturor statelor membre să se alăture acestui efort.

7.8. CESE consideră, de asemenea, că ar trebui aplicată riguros și consolidată cooperarea intersectorială între organismele și serviciile europene (descentralizate sau cu alt statut), cum ar fi Agenția Uniunii Europene pentru Cooperare în Materie de Aplicare a Legii (Europol), Oficiul European de Luptă Antifraudă (OLAF), Agenția Europeană pentru Poliția de Frontieră și Garda de Coastă (Frontex), Agenția Europeană pentru Siguranță Maritimă (EMSA), Agenția Uniunii Europene pentru Cooperare în Materie de Justiție Penală (Eurojust) și Oficiul Uniunii Europene pentru Proprietate Intelectuală (EUIPO), pe baza strategiei privind gestionarea integrată a frontierelor și a Regulamentului (UE) nr. 2016/1624 și cu trimitere în special la Agenda europeană privind securitatea, în scopul:

- consolidării dialogului inter-agenții și al implicării autorităților vamale pentru intensificarea intervențiilor Uniunii și a prezenței sale la frontierele externe prin intermediul statelor membre, în vederea prevenirii, depistării și investigării acțiunilor de finanțare a activităților infracționale;
- elaborării unui sistem de informare și alertă timpurie și de schimb de date (partajarea datelor privind lanțurile de aprovizionare și a informațiilor relevante din perspectiva riscurilor), în deplină conformitate cu dispozițiile legislației europene privind protecția datelor cu caracter personal și cu respectarea Strategiei reînnoite de securitate internă (2015-2020);
- modernizării controalelor vamale și dezvoltării coordonării cooperării vamale la nivelul UE;
- colectării, schimbului și înregistrării bunelor practici, pentru a partaja și a pune laolaltă capacitățile și abilitățile;
- pregătirii pentru trecerea la frontiere inteligente.

Bruxelles, 20 septembrie 2017.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Banca Centrală Europeană, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor: Plan de acțiune privind serviciile financiare de consum: produse mai bune, mai multe opțiuni”

[COM(2017) 139 final]

(2017/C 434/08)

Raportor: **domnul Michael IKRATH**

Coraportor: **domnul Carlos TRIAS PINTÓ**

Sesizare	Comisia Europeană, 26.4.2017
Temei juridic	Articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru piața unică, producție și consum
Data adoptării în secțiune	5.9.2017
Data adoptării în sesiunea plenară	20.9.2017
Sesiunea plenară nr.	528
Rezultatul votului	136/0/2
(voturi pentru/voturi împotrivă/ abțineri)	

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE salută faptul că, în această etapă, Comisia Europeană se abține de la luarea unor măsuri de reglementare și o susține în hotărârea sa de a aplica normele pertinente în materie de concurență atunci când acest lucru se va dovedi necesar pentru a asigura condiții de concurență echitabile și protecția consumatorilor.

1.2. CESE salută inițiativa Comisiei Europene de aprofundare a pieței unice prin intermediul unui plan de acțiune. Pentru aceasta va fi nevoie, pe de o parte, de extinderea treptată a uniunii economice și monetare și, pe de altă parte, de armonizarea în continuare a produselor și a serviciilor financiare în combinație cu inovarea digitală, menținând în același timp condiții de concurență echitabile și neutre din punctul de vedere al tehnologiei și al modelului de afaceri.

1.3. CESE invită statele membre să își dubleze eforturile pentru a se ajunge la o aplicare aprofundată, armonizată, coordonată și sistematică a gamei largi de norme europene aflate în prezent în curs de punere în aplicare, pentru a se asigura că acestea sunt pe deplin favorabile incluziunii pentru consumatori, protejându-i în același timp de numeroasele riscuri asociate cu noile scenarii financiare.

1.4. CESE observă că trebuie să se acorde o atenție specială băncilor tradiționale care oferă servicii bancare cu amănuntul („Boring Banks”) ca intermediar principal al acestor produse și servicii. De obicei, aceste bănci, în special băncile regionale sau locale, au beneficiat de un nivel ridicat de încredere din partea consumatorilor din UE, a căror tendință de a schimba furnizorul de astfel de servicii este mai degrabă scăzut. Cu toate acestea, ar trebui promovate produsele transfrontaliere, pentru a sublinia ideea pieței unice și a liberei circulații a persoanelor și a bunurilor.

1.5. În același timp, preocupările consumatorilor, de exemplu cele referitoare la diferențele lingvistice sau de legislație, precum și la tarifele mai ridicate pentru nerezidenți, refuzul de a acorda acces la anumite servicii și produse financiare pentru nerezidenți, diferențele de impozitare, aplicarea exagerată a legislației privind spălarea banilor, riscurile de schimb valutar, sunt chestiuni ce trebuie abordate.

1.6. CESE invită Comisia să efectueze un studiu privind numărul debitorilor vulnerabili din punct de vedere economic, cu împrumuturi de consum contractate în regim transfrontalier care nu le sunt accesibile în țara lor de domiciliu (*loan shopping*), expunându-se astfel unui risc ridicat de îndatorare excesivă.

1.7. În interesul comparabilității și transparenței produselor și a serviciilor financiare și pentru a crea condiții de concurență echitabile între statele membre, CESE recomandă adoptarea unor măsuri care să garanteze că regimul fiscal pentru diferitele produse și servicii nu mai reprezintă un obstacol în calea concurenței loiale.

1.8. CESE îndeamnă Comisia să prevadă instrumente de comparare adecvate, independente, cu certificare obligatorie, pentru diferitele produse financiare în diferitele jurisdicții care formează Uniunea Europeană.

1.9. CESE recomandă reglementarea întreprinderilor-gigant din domeniul TIC din afara Europei, cum ar fi Google, Apple etc., care pot utiliza bazele de date ale clienților lor pentru a oferi produse personalizate în regim de vânzare directă, fără să fie supuse normelor UE în materie de protecție a consumatorilor și altor reglementări.

1.10. CESE este ferm convins că digitalizarea schimbă în mod continuu și constant comportamentul consumatorilor. Prin urmare, salută și sprijină accentul pus de Comisie pe stimularea pieței unice digitale, cu o atenție deosebită acordată serviciilor financiare. Comisia are dreptate să pună accentul pe eliminarea barierelor care stau în calea distribuției digitale transfrontaliere („geoblocare”). În opinia CESE, acest lucru este singura posibilitate de a făuri o adevărată piață unică a serviciilor financiare pentru consumatori.

1.11. În domeniul tehnologiei financiare (FinTech) și în interesul unei reglementări durabile, precum și pentru a menține un nivel cât mai mare de stabilitate financiară, în opinia Comitetului ar trebui să existe condiții de concurență echitabile între toți cei care oferă servicii financiare; de asemenea, ar trebui ca, în orice moment, să existe aceleași garanții pentru consumatori care sunt prevăzute de sectorul bancar tradițional.

1.12. CESE recomandă ca, pe lângă produsele pentru consumatori prevăzute deja în planul de acțiune, Comisia să definească și produsele suplimentare, care ar trebui să fie simple și să prezinte aceleași caracteristici cu acestea, fiind, astfel, comparabile și transparente. Astfel, există posibilitatea ca ele să fie oferite ca „produse emblematice” în întreaga UE prin diferite sisteme de distribuție tradiționale (FinTech, sectoare tradiționale etc.), încurajând consumatorii să aibă încredere în aceste produse. Dispunând de informații cuprinzătoare referitoare la produs și la transparența produsului, consumatorii pot alege, fără niciun risc, cel mai bun furnizor din întreaga UE.

1.13. Independența diferitelor părți implicate în gestionarea aceluiași serviciu financiar, cu evitarea oricărui conflict de interese, ar trebui consolidată, având în vedere că acest lucru facilitează buna guvernare și supravegherea efectivă a serviciilor financiare.

1.14. CESE subliniază necesitatea de a revizui periodic analiza de impact a fiecărui standard asupra dezvoltării produselor și serviciilor financiare destinate consumatorilor, consolidând, în același timp, în mod corespunzător resursele autorităților de supraveghere. De asemenea, subliniază că, pentru soluționarea alternativă a litigiilor (SAL) și soluționarea online a litigiilor (SOL), sunt necesare mecanisme pentru tranzacțiile transfrontaliere, esențiale pentru îmbunătățirea încrederii consumatorilor.

1.15. În cele din urmă, dacă vrem ca rezultatele obținute pentru cetățeni și întreprinderi să fie eficace și eficiente, cu reducerea la minimum a costurilor, Comitetul este de părere că orice acțiune și orice document elaborat pe această temă trebuie să se bazeze și să țină seama de principiile programului REFIT. Fără a compromite obiectivele clare din acest domeniu, este important ca orice viitoare legislație și reglementare referitoare la acest aspect să rămână simplă și să înlăture sarcinile inutile. În mod similar, pentru a realiza o veritabilă piață unică nefragmentată, trebuie evitată orice reglementare excesivă la nivel național sau regional.

2. Motivele elaborării avizului din proprie inițiativă

Acest plan de acțiune are scopul de a oferi consumatorilor o gamă mai largă de opțiuni și un acces mai bun la serviciile financiare în UE.

El include servicii financiare care sunt o parte importantă din viața de zi cu zi a consumatorilor, cum ar fi economiile în conturi curente, serviciile de plăți, cărți de credit, ipotecă și alte împrumuturi, precum și diverse tipuri de asigurări.

Planul de acțiune reprezintă o parte integrantă a dezvoltării unei piețe unice mai aprofundate și mai echitabile. În contextul serviciilor financiare, aceasta presupune o îmbunătățire a condițiilor de concurență între furnizorii de servicii financiare și a posibilităților de alegere de care dispune consumatorul, astfel încât acesta să poată beneficia de prețuri mai mici, de o calitate sporită a produselor și de inovare.

Consumatorii ar trebui să poată alege în mod liber dintr-o gamă largă de produse și servicii financiare disponibile în întreaga UE; statul membru în care este situat furnizorul nu trebuie să mai fie un factor relevant.

Furnizorilor de servicii și produse financiare ar trebui să li se permită să beneficieze pe deplin de avantajele pieței europene (piața unică).

UE a adoptat deja o serie de măsuri pentru a crea o piață unică în domeniul serviciilor financiare pentru consumatori, cum ar fi directivele privind conturile de plăți⁽¹⁾, creditele ipotecare⁽²⁾, distribuția de asigurări⁽³⁾, Planul de acțiune privind edificarea unei Uniuni a piețelor de capital⁽⁴⁾, Strategia privind piața internă europeană⁽⁵⁾ și Strategia privind piața unică digitală⁽⁶⁾.

Prezentul plan de acțiune se bazează pe consultările pe marginea Cărții verzi a Comisiei⁽⁷⁾ și a fost elaborat cu scopul de a identifica și de a depăși obstacolele rămase.

Planul de acțiune se axează pe trei domenii principale:

- creșterea încrederii consumatorilor și emanciparea acestora;
- încurajarea eliminării obstacolelor juridice și de reglementare;
- sprijin continuu pentru dezvoltarea de servicii digitale inovatoare.

Au fost definite 12 acțiuni de punere în aplicare.

Având în vedere că, în prezent, numai 7 % din consumatori recurg la servicii financiare dintr-un alt stat membru, planul de acțiune stabilește prioritățile pentru dezvoltarea FinTech și a întreprinderilor online.

3. Considerații generale

3.1. CESE ia notă de faptul că crearea unei piețe unice a UE pentru servicii financiare presupune o armonizare a diferitelor proiecte în materie de piețe financiare existente în UE. De exemplu, uniunea piețelor de capital afectează toate statele membre ale UE; pe de altă parte, uniunea bancară cu cei trei piloni ai săi este relevantă numai pentru zona euro, în timp ce piețele „noilor” state membre nu sunt luate în considerare. Aceasta înseamnă că dezideratul de a dispune de servicii și produse financiare transfrontaliere se lovește de obstacole invizibile.

3.2. Prin urmare, CESE consideră că, în paralel cu aprofundarea în continuare a pieței unice a serviciilor financiare, este nevoie de o dezvoltare în continuare a uniunii economice și monetare: până în momentul în care, treptat, toate statele vor fi aderat la moneda unică, deplina punere în aplicare a planului de acțiune va fi imposibilă – în special în domeniul digital. Pe de altă parte, există riscul ca anumite monede digitale alternative, cum ar fi *Bitcoin*, să exploateze această stare de fapt, ceea ce ar putea submina securitatea, protecția datelor și încrederea consumatorilor în serviciile financiare transfrontaliere.

3.3. CESE consideră că, în prezent, consumatorii abordează comerțul cu servicii financiare ca pe un model de afaceri local și regional. Astfel, câtă vreme continuă să existe anxietate și incertitudini cu privire la noul cadru financiar, CESE este de acord cu constatarea Comisiei, potrivit căreia „majoritatea consumatorilor va continua să acorde prioritate ofertei locale”⁽⁸⁾.

3.4. CESE consideră că regimurile fiscale care diferă de la un stat membru la altul reprezintă un obstacol major în asigurarea comparabilității și a transparenței produselor financiare. De cele mai multe ori, atractivitatea celor mai importante produse constă în stimulentele fiscale, de care pot beneficia, însă, doar contribuabilii naționali. În plus, lupta împotriva evitării obligațiilor fiscale, care îi plasează pe titularii de conturi în străinătate sub suspiciunea lipsei de onestitate în afacerile lor fiscale, reprezintă un obstacol important în calea pieței financiare transfrontaliere. De aceea, CESE invită Comisia să includă propuneri suplimentare în planul de acțiune.

⁽¹⁾ JO L 257, 28.8.2014, p. 214.

⁽²⁾ JO L 60, 28.2.2014, p. 34.

⁽³⁾ JO L 26, 2.2.2016, p. 19.

⁽⁴⁾ COM(2015) 468 final, avizul CESE (JO C 133, 14.4.2016, p. 17).

⁽⁵⁾ COM(1999) 624 final.

⁽⁶⁾ COM(2016) 176 final.

⁽⁷⁾ COM(2015) 630 final.

⁽⁸⁾ Carte verde privind serviciile financiare cu amănuntul pe piața unică, COM(2007) 226, punctul 10, p. 7.

3.5. În pofida eforturilor considerabile depuse de Comisie, conform datelor Eurobarometru 446, numai 7 % dintre cetățenii UE apelează la servicii financiare transfrontaliere. De asemenea, nu este clar care este numărul debitorilor vulnerabili din punct de vedere economic cu împrumuturi de consum contractate în regim transfrontalier care nu le sunt accesibile în țara lor de domiciliu (*loan shopping*), expunându-se astfel un risc ridicat de îndatorare excesivă. Prin urmare, CESE propune efectuarea unui studiu cu privire la acest subiect.

3.6. Cu toate acestea, nu ar trebui neglijat faptul că o astfel de cerere transfrontalieră există în regiunile de frontieră în care se vorbește aceeași limbă. Chiar și în cadrul piețelor naționale, mai puțin de o treime din consumatori își schimbă furnizorul de servicii financiare. Unul dintre principalele motive pentru acest lucru este nivelul mai ridicat de satisfacție față de băncile cu amănuntul tradiționale locale sau regionale (a se vedea Eurobarometru 446). În acest sens, CESE ar dori să sublinieze că profitabilitatea băncilor de retail regionale a fost supusă unor presiuni deosebite de la începutul crizei financiare. Întrebarea cu privire la modul în care băncile pot suporta costurile ridicate care derivă din numărul relativ mic de clienți din alte state membre trebuie, așadar, luată în considerare. CESE îndeamnă Comisia să abordeze și celelalte motive pentru procentajul redus de achiziții de produse financiare în regim transfrontalier, cum ar fi de exemplu cele referitoare la diferențele lingvistice și de legislație, precum și la tarifele mai ridicate pentru nerezidenți, refuzul de a acorda acces la anumite servicii și produse financiare pentru nerezidenți, diferențele de impozitare, aplicarea exagerată a legislației privind spălarea banilor, riscurile de schimb valutar, etc.

3.7. În acest context, CESE consideră că este necesar să se acorde cea mai mare atenție menținerii acestui rol jucat de băncile de retail de la nivel local și regional, de furnizori de servicii financiare care se bucură de încrederea consumatorilor. Acest lucru presupune reglementări bancare mult mai diferențiate, cu aplicarea consecventă a principiului proporționalității⁽⁹⁾. Numai în astfel de condiții, aceste bănci pot acționa cu succes ca lideri în materie de inovare sau ca adepți ai inovării.

3.8. În opinia CESE, aceasta este o condiție necesară pentru combaterea obiectivelor justificate ale Comisiei: faptul că sectorul financiar ar trebui să aibă posibilitatea de a utiliza tehnologiile moderne necesare pentru dezvoltarea pieței unice, și că acest sector ar trebui să fie rentabil și sigur pentru consumatori și investitori.

3.9. CESE este ferm convins că digitalizarea schimbă în mod continuu și constant comportamentul consumatorilor. Prin urmare, salută și sprijină accentul pus de Comisie pe stimularea pieței unice digitale, cu o atenție deosebită acordată serviciilor financiare. Comisia are dreptate să pună accentul pe eliminarea barierelor care stau în calea distribuției digitale transfrontaliere („geoblocare”). Acest lucru este, în opinia CESE, o bună ocazie de a ajunge la o adevărată piață unică a serviciilor financiare pentru consumatori. Cu toate acestea, sunt necesare și alte măsuri (astfel cum se arată la punctul 3.6).

3.10. CESE împărtășește punctul de vedere al Comisiei, conform căruia eforturile viitoare ar trebui să se concentreze, pe de o parte, mai ales pe punerea în aplicare corespunzătoare a legislației adoptate anterior (a se vedea punctul 2.6). Pe de altă parte, este nevoie de măsuri suplimentare pentru a garanta că avantajele unei piețe europene unice în domeniul serviciilor financiare pentru consumatori sunt disponibile tuturor consumatorilor.

3.11. În acest sens, CESE salută faptul că planul de acțiune include o foaie de parcurs ambițioasă și se așteaptă ca legislatorii naționali, autoritățile de supraveghere și organizațiile de consumatori să joace un rol deplin în punerea sa în aplicare. Și partenerilor sociali le revine un rol important în acest sens.

3.12. CESE salută, de asemenea, faptul că actorilor de pe piață li se oferă mai multe oportunități de a-și dezvolta servicii financiare individuale, în special în ceea ce privește inovarea digitală. Astfel sunt luate în considerare în mod suficient condițiile de piață actuale, foarte diferite în statele membre, ceea ce corespunde obiectivului comun.

3.13. CESE recomandă Comisiei să definească produse suplimentare, complet transparente și ușor de comparat, care să fie simple și să aibă aceleași caracteristici, alături de produsele de consum deja prevăzute în planul de acțiune. Astfel, există posibilitatea ca ele să fie oferite ca „produse emblematice” în întreaga UE prin diferite sisteme de distribuție tradiționale (FinTech, sectoare tradiționale etc.), încurajând consumatorii să aibă încredere în aceste produse. Cu informații fundamentate despre produs și transparența produselor (terminologie armonizată, evitarea unor descrieri prea tehnice, clauze contractuale simple și ușor de înțeles), consumatorii au posibilitatea de a alege fără niciun risc furnizorul cel mai bun din întreaga UE.

⁽⁹⁾ JO C 209, 30.6.2017, p. 36.

3.14. În opinia CESE, combinarea efectivă a noilor tehnologii online și a unor produse comparabile și transparente va fi extrem de importantă pentru dezvoltarea în continuare a unei piețe unice a serviciilor financiare.

3.15. Prin urmare, CESE salută faptul că documentul de reflecție al Comisiei privind aprofundarea uniunii economice și monetare, publicat la 1 iunie, include aspecte esențiale legate de armonizarea produselor și serviciilor financiare în UE. Este vorba, în special, de stabilirea unor condiții de concurență echitabile între diferitele state membre și, prin urmare, între prestatorii de servicii financiare. Propunerile Uniunii privind UEM simplifică astfel comparabilitatea și prezentarea diferitelor produse financiare „transfrontaliere”.

3.16. În acest context, CESE consideră că este important să se solicite în continuare reglementarea FinTech. În timpul crizei financiare din 2008-2010, reglementările foarte stricte (Basel III, Directiva privind cerințele de capital IV) au fost unul dintre factorii care au făcut ca băncile care oferă servicii bancare cu amănuntul tradiționale să nu își mai poată îndeplini într-o măsură suficientă rolul lor principal (împrumuturi acordate IMM-urilor și persoanelor fizice), în timp ce ofertele FinTech nu fac obiectul acestor reglementări. Prin urmare, CESE solicită ca, înainte de stabilirea planului de acțiune pentru serviciile financiare transfrontaliere pentru consumatori, să se garanteze condiții de concurență echitabile în materie de reglementare, aplicabile atât băncilor tradiționale cu amănuntul, cât și FinTech⁽¹⁰⁾.

3.16.1. Este absolut necesar ca Comisia să abordeze preocupările consumatorilor cu privire la FinTech, cum ar fi protecția datelor cu caracter personal și a vieții private, mecanismele de recurs, riscul unei îndatorări excesive, consecințele unei eventuale insolvențe ale acestor platforme, lipsa unei consilieri independente și responsabile cu privire la produsele și serviciile pe care acestea le oferă, riscul de excludere de la piețele financiare pentru consumatorii fără competențe digitale, exploatarea și utilizarea volumelor mari de date, disponibilitatea și accesibilitatea acestor produse, astfel încât încrederea consumatorilor în instituțiile financiare, afectată de urmările crizei, să poată fi restabilită.

3.17. CESE solicită statelor membre să se asigure că punerea în aplicare a fiecăreia dintre măsurile prevăzute în planul de acțiune corespunde în toate privințele Directivei privind cerințele privind accesibilitatea produselor și serviciilor, precum și Actului european privind accesibilitatea.

3.18. Planul de acțiune va atinge eficiența dorită numai dacă va fi însoțit de o majorare treptată (atât calitativă, cât și cantitativă) a funcțiilor de supraveghere ale autorităților financiare, cu introducerea unei monitorizări sistematice a comportamentului furnizorilor de servicii financiare în cadrul punerii în aplicare a Directivei revizuite privind serviciile de plată și a MiFID II, și dacă și se va putea garanta echilibrul complex dintre confidențialitate și transparență, cu diferențierea funcțiilor de consultanță și de comercializare a produselor. Toate acestea ar trebui să meargă mână în mână cu o atenție deosebită pentru agențiile de rating de credit și serviciile de intermediere financiară independente, după cum a subliniat CESE în avizul său privind Cartea verde.

3.19. Este nevoie de educație și formare pe tot parcursul vieții pentru a combate analfabetismul financiar, care poate duce la îndatorare excesivă și excluderea financiară și socială.

4. Observații specifice

4.1. În lumina observațiilor de la punctul 3, CESE recomandă Comisiei să se concentreze asupra punerii în aplicare cu celeritate a măsurilor de îmbunătățire a calității și fiabilității site-urilor de comparare a serviciilor financiare (Acțiunea 4), examinării normelor naționale de protecție a consumatorilor (Acțiunea 8), tehnologiei financiare (Acțiunea 10) și identificării electronice (Acțiunea 11).

4.2. (Acțiunea 11)

CESE consideră că punerea în aplicare inconsecventă a dispozițiilor naționale actuale privind combaterea spălării banilor (de exemplu, cerința privind reședința) reprezintă un obstacol determinant în calea dezvoltării în continuare a pieței unice a vânzării cu amănuntul. Trebuie depuse toate eforturile pentru a furniza mijloacele de identificare electronică necesare pentru a face posibile cât mai rapid cu putință noi relații cu clienții în cadrul pieței unice. Ar trebui abordate îngrijorările referitoare la securitate și responsabilitate, pentru a spori încrederea consumatorilor în procedurile de identificare electronică.

⁽¹⁰⁾ JO C 246, 28.7.2017, p. 8.

4.3. Prin urmare, CESE salută, în special, măsurile propuse în cadrul acțiunii 11, cum ar fi, de exemplu, promovarea utilizării regulamentul eIDAS (Regulamentul privind identificarea electronică) în sensul aplicării acestuia la relații de tip B2C, precum și încurajarea introducerii de noi mijloace pentru semnătura electronică (de exemplu, prin procedură de identificare video). În acest sens, CESE sprijină poziția corespunzătoare a Parlamentului European⁽¹¹⁾ privind cea de a cincea directivă privind spălarea banilor⁽¹²⁾. Toate aceste proceduri digitale nu ar trebui să aducă atingere protecției datelor și a vieții private.

4.4. (Acțiunea 10)

Pentru a garanta că inovațiile financiare merg mână în mână cu protecția consumatorilor, CESE solicită crearea unui cadru pentru a testa noi servicii financiare⁽¹³⁾ care, odată testate în colaborare cu părțile interesate, ar putea completa gama de produse financiare standard (în conformitate cu punctul 3.12).

4.5. (Acțiunea 8)

CESE sprijină măsurile propuse în cadrul Acțiunii 8, care au ca scop identificarea și eliminarea suprareglementării nejustificate la nivelul statelor membre. Cu toate acestea, normele de protecție a consumatorilor nu ar trebui diluate.

4.6. De asemenea, CESE recomandă revizuirea legislației actuale referitoare la serviciile financiare, în special în ceea ce privește impactul asupra pieței unice și adecvarea sa digitală. Informarea consumatorilor ar trebui să fie inteligibilă, simplă și adecvată, permițând consumatorilor să facă alegeri care sunt potrivite pentru ei. Obligațiile excesive de informare, consiliere și documentare sunt deosebit de dăunătoare pentru dezvoltarea unei piețe unice digitale în domeniul serviciilor financiare. Se recomandă o abordare care să plece de la o evaluare globală.

4.7. (Acțiunea 1)

În ceea ce privește propunerea în cadrul Acțiunii 1 de aplicare a Regulamentului privind plățile transfrontaliere⁽¹⁴⁾ și pentru tranzacții care nu sunt efectuate în euro, CESE atrage atenția asupra faptului că aceste costuri suportate de furnizori sunt semnificativ mai mari față de plățile în euro. Prin urmare, CESE consideră că, în comparație cu plățile efectuate doar în euro, diferențele de preț sunt justificate. Prin urmare, CESE este de acord ca prețurile pentru tranzacțiilor în afara zonei euro să permită acoperirea costurilor reale. În conformitate cu principiul proporționalității, aceste prețuri ar trebui să țină seama de mărimea furnizorului care efectuează tranzacția și de frecvența unor astfel de tranzacții.

4.8. (Acțiunea 2)

Comisia ar trebui să crească exigențele în materie de transparență pentru conversia valutară dinamică.

4.9. (Acțiunea 3)

În principiu, CESE sprijină această măsură a Comisiei, dar atrage atenția asupra faptului că, până în prezent, aplicarea incorectă a Regulamentului SEPA⁽¹⁵⁾ de către un număr mare de participanți la piață creează probleme care nu depind de consumatori și furnizorii de servicii financiare. Prin urmare, CESE solicită Comisiei să acorde prioritate aplicării integrale a articolului 9 din Regulamentul SEPA (interdicția de discriminare pe motiv de IBAN). Aceasta este singura modalitate de a extinde serviciul de schimbare a conturilor astfel încât el să fie aplicat în întreaga piață unică.

4.10. (Acțiunea 4)

CESE consideră că este imperios necesar să se respecte „Principiile esențiale pentru instrumentele de comparare” și invită Comisia să monitorizeze îndeaproape site-urile internet existente, în cooperare cu părțile interesate, în special cu organizațiile consumatorilor. Site-urile internet de comparare ar trebui să respecte anumite criterii de independență și transparență. El ar trebui, de asemenea, să fie certificate în mod obligatoriu.

⁽¹¹⁾ A8-0056/2017.

⁽¹²⁾ COM(2016) 450 final și avizul CESE (JO C 34, 2.2.2017, p. 121).

⁽¹³⁾ A se vedea JO C 246, 28.7.2017, p. 8, punctul 1.4.1.

⁽¹⁴⁾ JO L 266, 9.10.2009, p. 11.

⁽¹⁵⁾ JO L 257, 28.8.2014, p. 214.

CESE propune ca elaborarea unui site de comparare la nivel paneuropean să fie analizată cu părțile interesate; acesta ar trebui să conțină produsele transfrontaliere emblematiche menționate mai sus (a se vedea punctul 3.13).

4.11. (Acțiunea 9)

CESE sprijină măsurile propuse pentru a continua eforturile de armonizare a modului de evaluare a bonității la nivel european, deoarece, în caz contrar, consumatorii dezavantajați din punct de vedere economic s-ar expune unui risc de îndatorare în momentul contractării unui credit de consum în regim transfrontalier. Prin urmare, sprijină criteriile minime armonizate pentru evaluarea bonității, care să încorporeze standardele uniforme de verificare de credit existente [Directiva 2008/48/CE⁽¹⁶⁾, Directiva 2014/17/UE⁽¹⁷⁾]. Ar trebui să fie luate măsuri pentru a garanta că acest lucru nu pune în discuție noile modele de punctaj de credit Basel III, bazate pe algoritmi (*credit tech*).

4.12. (Acțiunea 7)

CESE sprijină eforturile Comisiei de a găsi modalități de prevenire a îndatorării excesive a consumatorilor. Educația financiară și formarea continuă în acest sens, combinată cu norme responsabile de creditare și o legislație pe măsură în materie de insolvență a consumatorilor⁽¹⁸⁾ ar trebui să constituie, prin urmare, o preocupare fundamentală. Pentru a promova o educație financiară mai ambițioasă și mai armonizată, CESE recomandă Comisiei să definească educația financiară ca o competență suplimentară, parte a revizuirii în curs a cadrului european pentru competențele-cheie. Partenerii sociali au o responsabilitate deosebită în această privință.

4.13. De asemenea, este esențial ca Comisia să se concentreze pe creditele de consum acordate în regim expres, care sunt adesea lipsite de transparență și includ toate tipurile de clauze abuzive, utilizând, în același timp, practici de comercializare înșelătoare și care recurg la publicitate în principalele canale de mass-media (presă, radio, televiziune). În acest sens, CESE solicită autorităților de supraveghere din statele membre să exercite o monitorizare corespunzătoare a comportamentului pe piață al acestor societăți, în strânsă colaborare cu organizațiile consumatorilor.

Bruxelles, 20 septembrie 2017.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS

⁽¹⁶⁾ JO L 133, 22.5.2008, p. 66.

⁽¹⁷⁾ JO L 60, 28.2.2014, p. 34.

⁽¹⁸⁾ JO C 311, 12.9.2014, p. 38.

Avizul Comitetul Economic și Social European privind:**Propunerea de directivă a Consiliului privind o bază fiscală consolidată comună a societăților (CCCTB)***[COM(2016) 683 final – 2016/0336 (CNS)]***Propunerea de directivă a Consiliului privind o bază fiscală comună a societăților***[COM(2016) 685 final – 2016/0337 (CNS)]*

(2017/C 434/09)

Raportor: **Michael McLoughlin**

Sesizare	Consiliul Uniunii Europene, 21.11.2016
Temei juridic	Articolul 115 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială
Data adoptării în secțiune	7.9.2017
Data adoptării în sesiunea plenară	20.9.2017
Sesiunea plenară nr.	528
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotrivă/ abțineri)	182/2/11

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE este de acord cu obiectivele propunerilor Comisiei în domeniul bazei fiscale consolidate comune a societăților (CCCTB).

1.2. CESE recomandă să se depună toate eforturile pentru a se ajunge la CCCTB prin consens, ținându-se seama de caracterul sensibil al chestiunilor vizate, din perspectiva subsidiarității și a suveranității statale.

1.3. CESE înțelege de ce Comisia a adoptat o abordare în două etape, dar solicită să se treacă rapid la a doua etapă, după ce se va conveni asupra unei baze comune, deoarece întreprinderile vor resimți avantajele majore numai în urma consolidării. Se vor înregistra unele câștiguri sub aspectul combaterii planificării fiscale agresive încă din prima fază, dar consolidarea va duce la bun sfârșit această sarcină.

1.4. CESE recunoaște că Comisia a relansat propunerea privind CCCTB atât pentru a veni în sprijinul pieței unice, cât și pentru a combate planificarea fiscală agresivă, atribuind venitul acolo unde se creează valoarea. CESE îndeamnă statele membre să urmărească finalizarea ambelor etape, aceasta fiind o modalitate eficientă de combatere a fraudelor și de promovare a creșterii economice.

1.5. La fel ca în 2011, CESE recomandă reconsiderarea formulei de repartizare a CCCTB. Comisia și statele membre ar trebui să analizeze dacă se impune sau nu excluderea proprietății intelectuale din formula respectivă. Factorul „vânzări în funcție de destinație” ar putea și el necesita modificări pentru a asigura o punere în aplicare echitabilă. Comitetul este îngrijorat de faptul că utilizarea factorului propus va avea ca rezultat scăderea considerabilă a veniturilor impozabile în multe state membre mai mici, exportatoare, în favoarea statelor membre mai mari, consumatoare. CESE consideră că propunerea ar trebui să urmărească o formulă echitabilă și să evite apariția sistematică a unor efecte de dezechilibru.

1.6. CESE recomandă prudență în ceea ce privește propunerile referitoare la amortizare, pentru a se garanta că acestea reflectă experiența reală a întreprinderilor. Provizioanele pentru amortizare s-ar putea dovedi insuficiente pentru anumite categorii de active afectate de o uzură morală rapidă, cauzată de ritmul schimbărilor tehnologice.

1.7. CESE salută recunoașterea acordată tratamentului fiscal al finanțării prin capitaluri proprii pentru investițiile întreprinderilor, prin propunerea de a pune pe picior de egalitate finanțarea prin îndatorare și cea prin capitaluri proprii. Cu toate acestea, întreprinderile care se confruntă cu dificultăți economice nu ar trebui expuse unei sarcini fiscale sporite.

1.8. CESE consideră că ar trebui să se instituie un echilibru echitabil între statele membre ca urmare a aplicării propunerilor și recomandă ca impactul acestora să fie analizat în detaliu în fiecare stat membru, sub aspectul atractivității pentru investiții și al menținerii și creării de locuri de muncă. CESE subliniază că statele membre ar trebui să furnizeze informațiile relevante în acest scop.

1.9. CESE recomandă ca propunerile privind CCCTB să reducă complexitatea ori de câte ori este posibil, mai ales având în vedere obiectivul declarat de a oferi certitudine și simplitate. Acest lucru este deosebit de important în ceea ce privește tratamentul activelor necorporale în bilanțurile societăților.

1.10. CESE îndeamnă Comisia să abordeze chestiunile privind nevoia de flexibilitate și să garanteze că statele și întreprinderile sunt în măsură să răspundă la evoluția circumstanțelor economice mondiale sau interne, cu respectarea procedurilor UE și a cooperării comune.

1.11. CCCTB ar fi mai eficace și ar avea mai multe șanse să obțină unanimitatea necesară dacă ar fi luate în considerare o serie de preocupări esențiale prezentate în acest aviz.

2. Propunerea Comisiei

2.1. Noua propunere privind o bază fiscală consolidată comună a societăților (CCCTB) constă într-un set unic de norme de calculare a impozitului pe profit al societăților din UE, menit să aducă o contribuție importantă la creștere, la competitivitate și la echitate în cadrul pieței unice. Prin intermediul CCCTB, societățile cu activitate transfrontalieră ar urma să se conformeze unui sistem unic la nivelul UE pentru calcularea venitului impozabil, și nu diferitelor reglementări naționale. Societățile comerciale ar urma să completeze o singură declarație fiscală pentru totalitatea activităților lor din Uniune și să își compenseze pierderile dintr-un stat membru cu profiturile realizate în altul. Tranzacțiile intragrup nu ar mai fi impozitate la nivel de entitate, eliminându-se astfel problemele legate de prețurile de transfer în domeniul CCCTB. Baza fiscală consolidată ar fi repartizată între statele membre în care grupul își desfășoară activitatea, pe baza unei formule de repartizare. Fiecare stat membru ar urma apoi să impoziteze partea sa din profit la rata proprie de impozitare a societăților.

2.2. Comparativ cu propunerea din 2011, au fost introduse noi dispoziții. Mai întâi, propunerile din 2016 prevăd norme mai curând obligatorii decât opționale în cazul grupurilor consolidate cu o cifră anuală de afaceri de cel puțin 750 de milioane EUR, apoi norme care încurajează întreprinderile să își finanțeze investițiile prin capitaluri proprii, pentru a contracara favorizarea fiscală a finanțării prin îndatorare, iar în cele din urmă, acordarea unei superdeduceri pentru cheltuieli de cercetare și dezvoltare. În cadrul bazei comune există și propuneri privind compensarea transfrontalieră temporară a pierderilor, cu recuperare ulterioară, până când se va trece la consolidare. A doua etapă prevăzută de propuneri va fi demarată după obținerea unui acord politic asupra propunerilor privind baza comună. Până la acel moment, a doua etapă rămâne în așteptarea rezultatului examinării de către Consiliu.

2.3. Actuala propunere a Comisiei constă de fapt în două propuneri separate de directive ale Consiliului. O propunere se referă la o „bază fiscală comună a societăților” (CCTB), iar cealaltă la o „bază fiscală consolidată comună a societăților” (CCCTB). Separarea celor două elemente în două propuneri distincte reprezintă o diferență majoră între propunerea din 2011 și cea din 2016. Comisia propune o abordare în etape, prima legată de CCTB, iar a doua de CCCTB.

2.4. Comisia și-a relansat propunerea privind CCCTB pentru a combate planificarea fiscală agresivă și a sprijini piața unică, recunoscând însă că ea „ar fi puțin probabil să fie adoptată în totalitate, în lipsa unei abordări etapizate”. Cu toate acestea, Comisia subliniază că consolidarea face parte integrantă din propuneri. Aplicarea obligatorie a CCCTB în cazul societăților cu o cifră de afaceri de peste 750 de milioane EUR se înscrie într-o strategie de îmbunătățire a perspectivelor de creștere și de combatere a planificării fiscale agresive. Comisia consideră că propunerile sunt mai atractive, în general, pentru întreprinderi în ceea ce privește asigurarea conformității și reducerea complexității, precum și favorizarea capitalurilor proprii în raport cu îndatorarea sub aspectul scutirilor fiscale. Compensarea transfrontalieră a pierderilor dintr-un stat membru prin profiturile înregistrate în altul este și ea considerată de Comisie un avantaj al propunerilor.

2.5. Comisia afirmă că normele actuale privind impozitul pe profit la nivel internațional „nu mai corespund contextului modern” și că pot apărea neconcordanțe atunci când normele naționale sunt elaborate fără a se ține seama de aspectele de ordin internațional. Deși propunerile din 2016 sunt obligatorii pentru grupurile de dimensiuni mai mari, ele prevăd și un sistem de conformare opțională pentru entitățile care fac obiectul impozitării profitului în UE, dar a căror cifră de afaceri nu atinge 750 de milioane EUR. Comisia consideră că propunerile vor permite atribuirea venitului acolo unde se creează valoare.

2.6. Comisia recunoaște faptul că propunerile sunt ambițioase și deci necesitatea ca acestea să fie puse în aplicare pe etape. Într-adevăr, ea afirmă că dezbaterile dificile cu privire la elementul de consolidare ar putea întârzia progresele în alte domenii importante, în care există mai mult consens. Cu toate acestea, cele două propuneri sunt prezentate în continuare împreună, în cadrul aceleiași inițiative. În plus, Comisia afirmă că consolidarea rămâne un element esențial al inițiativei și că principalele obstacole fiscale cu care se confruntă grupurile relevante pot fi depășite doar prin consolidare.

3. Avantajele propunerii

3.1. Propunerile prezintă avantaje semnificative pentru întreprinderi și cetățeni. Costurile de asigurare a conformității și complexitatea vor fi reduse în cazul întreprinderilor de mai mari dimensiuni, precum și al celor care optează pentru aplicarea sistemului și desfășoară activități comerciale pe teritoriul UE, acesta fiind, de asemenea, un aspect esențial pentru finalizarea pieței unice și garantarea unor condiții de concurență echitabile pentru toți. Dacă va fi instituită în mod corespunzător, CCCTB va putea juca un rol esențial în combaterea planificării fiscale agresive și în restabilirea încrederii cetățenilor în sistemul de impozitare. O abordare comună în ceea ce privește baza de impozitare va garanta că toate țările din UE adoptă o poziție similară, contabilizând aceleași elemente și permițând aceleași deduceri. Întreprinderile multinaționale pot utiliza în prezent baze și rate de impozitare diferite în state membre diferite și, uneori, entități offshore pentru a plăti impozite foarte reduse. CCCTB abordează aceste aspecte.

3.2. Planificarea fiscală agresivă generează venituri fiscale mai mici. Nivelul planificării fiscale reprezintă un motiv serios de îngrijorare pentru cetățenii europeni. UE a luat numeroase măsuri pentru a rezolva această problemă, adoptând planul de acțiune. Unul dintre obiectivele CCCTB constă în examinarea modului în care abordarea poate fi aprofundată, pentru a asigura o impozitare eficientă a societăților în întreaga UE.

3.3. Reducerea considerabilă a prețurilor de transfer în UE pe care o va determina CCCTB va combate practicile care conduc la o planificare fiscală agresivă. De exemplu, se utilizează frecvent active cum ar fi proprietatea intelectuală, deoarece valoarea acestora este dificil de estimat sau întreprinderea însăși le atribuie o valoare care nu reflectă cu adevărat valoarea de pe piața liberă. Ele fac adesea obiectul unor tranzacționări interne în cadrul structurii aceleiași societăți.

3.4. CCCTB poate combate planificarea fiscală agresivă stabilind care este locul în care se desfășoară activitatea economică reală. Întreprinderile pot avea un anumit număr de angajați și/sau active importante într-un stat membru, dar în același timp niciun profit sau unul foarte scăzut în statul membru respectiv. În prezent, societățile care au o structură de anvergură europeană își pot organiza activitatea în așa fel încât cea mai mare parte din profiturile lor din UE să fie dirijată către un sediu european situat într-o jurisdicție care are cea mai scăzută rată de impozitare și/sau cele mai generoase deduceri. Această practică, combinată cu utilizarea prețurilor de transfer pentru activele necorporale, poate duce la rate extrem de scăzute de impozitare efectivă a profitului în cazul întreprinderilor multinaționale cu cifre de afaceri foarte mari în mai multe jurisdicții. Propunerile referitoare la CCCTB pot rezolva aceste probleme. Formula care figurează în propuneri vizează locul în care se desfășoară activitatea economică, vânzările, forța de muncă și activele oferind indicii esențiale în acest sens. Autoritățile fiscale naționale au și ele un rol de jucat.

3.5. După adoptarea sa, CCCTB ar urma să abordeze chestiunea competitivității pentru toate întreprinderile. Propunerea ar trebui să ia în considerare diferitele probleme cu care se confruntă IMM-urile, precum și întreprinderile mari.

4. Observații generale

4.1. CESE salută propunerile privind o bază fiscală comună a societăților și o bază fiscală consolidată comună a societăților, ca mijloc de consolidare a pieței unice prin simplificarea situației fiscale a marilor societăți și de combatere a planificării fiscale agresive. Din 2011 până azi, contextul economic și politic general din Europa și din lume a înregistrat mari schimbări. Propunerea anterioară privind CCCTB nu a prilejuit nicio evoluție semnificativă. Comitetul speră că noile propuneri, care țin seama de evoluțiile de pe plan mondial, vor avea mai mult succes.

4.2. Pe măsură ce dezbaterile privind CCCTB avansează, este important ca principalul obiectiv să rămână consolidarea. Propunerea ar avea de câștigat, de asemenea, de pe urma reducerii complexității, acolo unde este posibil. CESE încurajează Comisia să urmărească obținerea unui consens cât mai larg în promovarea ambelor componente ale propunerii sale.

4.3. Sistemul de repartizare al CCCTB

4.3.1. Există o serie de probleme legate de formula de repartizare. CESE este îngrijorat de faptul că nu s-au depus deloc eforturi pentru a explica sau preciza în mod adecvat în ce măsură formula generală (o treime active, o treime forța de muncă și o treime vânzări în funcție de destinație) reflectă fidel realitatea economică a întreprinderii în contextul defalcării profiturilor impozabile între statele membre. Prezenta propunere ar putea determina schimbări semnificative în ceea ce privește locul unde profiturile sunt înregistrate în scopuri fiscale, ceea ce va avea efecte majore și necunoscute pentru întreprinderi și statele membre. Veniturile din impozite sunt un element fundamental în gestiunea economică, motiv pentru care ar putea exista consecințe grave. CESE consideră că propunerea ar trebui să urmărească o formulă echitabilă și să evite apariția sistematică a unor efecte de dezechilibru.

4.3.2. Deși pertinent, accentul pus pe aspecte precum instalațiile, utilajele și angajații nu oferă o imagine de ansamblu a industriei moderne. Strategia privind piața unică digitală, de exemplu, subliniază importanța drepturilor de proprietate intelectuală. În mod similar, evoluțiile în ceea ce privește uniunea piețelor de capital ar putea pune accentul pe activele financiare.

4.3.3. Preocupările Comitetului sunt generate în special de:

1. propunerea de a exclude proprietatea intelectuală din rândul activelor. Proprietatea intelectuală este un factor economic care este ușor de transferat pentru calculul profitului. CESE recunoaște că acesta este dificil de evaluat, motiv pentru care nu a fost inclus în propunerea Comisiei, și invită statele membre să reflecteze asupra celei mai bune modalități de a aborda acest aspect important. Acest lucru este deosebit de relevant, având în vedere că proprietatea intelectuală este un vector foarte important al creării de valoare economică și trasează din ce în ce mai des direcția pe care o urmează economiile moderne. De asemenea, soluția nu este compatibilă cu importanța pe care Comisia o acordă în mod constant strategiei privind piața unică digitală;
2. propunerea de a include factorul „vânzări în funcție de destinație” în formula de repartizare. Comitetul este îngrijorat de faptul că utilizarea factorului propus va avea ca rezultat scăderea considerabilă a veniturilor impozabile în multe state membre mai mici, exportatoare, în favoarea statelor membre mai mari, consumatoare. Impactul economic și social al măsurii nefiind cunoscut, factorul ar câștiga în pondere dacă impactul său ar fi cuantificat, el urmând a fi reevaluat, dacă acest lucru se impune;
3. introducerea, la scara întregii UE, a unui sistem complet de calculare și consolidare a sistemului de impozitare a profitului ar constitui o schimbare majoră pentru mediul de afaceri din UE și ar putea impulsiona piața unică. Ea ar trebui, prin urmare, atent analizată, impunându-se și realizarea unor evaluări de impact la nivel național. O categorie importantă de norme care se aplică tuturor întreprinderilor internaționale mari sunt standardele contabile și financiare internaționale. Orice abatere de la aceste standarde în procesul de planificare a activităților ar crea sarcini suplimentare pentru întreprinderi, în loc să le permită să facă economii. În condițiile în care formula de repartizare a CCCTB este concepută de Comisie special și exclusiv în acest scop, ea pare să fie, la prima vedere, în contradicție cu anumite standarde contabile internaționale;
4. dată fiind importanța crucială, în special în domeniul fiscalității, a clarității și coerenței termenilor utilizați, Comitetul recomandă să fie abordate în directivă toate elementele esențiale și, în special, definițiile.

4.4. Finanțarea prin îndatorare sau prin capitaluri proprii

4.4.1. Propunerile Comisiei pun un accent deosebit asupra tratamentului fiscal al îndatorării în raport cu cel al capitalurilor proprii, în finanțarea întreprinderilor. Ca element important al strategiei industriale, promovarea capitalurilor proprii poate fi considerată ca avantajoasă, deoarece diversifică riscurile într-o întreprindere și evită numeroase aspecte ale volatilității în momentul efectuării planificării.

4.4.2. Concret, Comitetul este preocupat de faptul că abordarea aleasă ar putea fi prociclică, în sensul în care o reducere a capitalurilor proprii în perioade dificile sau recursul la îndatorare din cauza lipsei de alternative ar conduce la o creștere a venitului impozabil, înrăutățind astfel situația întreprinderilor exact atunci când se află în cea mai dificilă situație. Acest lucru ar avea repercusiuni asupra locurilor de muncă și a creșterii economice. Prin urmare, în opinia CESE, este necesar să se procedeze la o reanalizare a abordării pentru care s-a optat.

5. Observații specifice

5.1. Comisia consideră că propunerile sale pun un accent puternic pe sprijinirea întreprinderilor și pe crearea unui regim mai simplu și mai eficace pentru asigurarea conformității și desfășurarea activităților de afaceri. Promovarea pieței unice și nevoile întreprinderilor pot fi considerate drept unele dintre principalele obiective ale UE, însă Uniunea a fost înființată de statele sale membre esențialmente pentru a servi nevoilor lor. Ar trebui deci să se prevadă măcar o evaluare sistematică de către Comisie a impactului modificărilor propuse asupra veniturilor din impozite, investițiilor și ocupării forței de muncă în fiecare stat membru, plecând de la analize ale bazelor de date internaționale și de la informațiile furnizate de statele membre. CESE îndeamnă statele membre să se acorde Comisiei acces la toate datele relevante și propune efectuarea unor evaluări de impact în ambele etape ale CCCTB.

5.2. Deși eliminarea prețurilor de transfer este un element esențial al propunerilor, este evident că problema va continua să se pună atunci când grupurile vor desfășura activități atât în interiorul, cât și în afara UE. Aceasta va conduce în mod inevitabil la sisteme separate și distincte în cazul multor întreprinderi. Prin urmare, trebuie să se acorde atenție constituirii de grupuri, în interiorul și în afara UE, și de structuri mixte. Posibilitățile de evaziune s-ar putea transfera atunci de la baza fiscală sau de la actualul tratament neuniform al elementelor hibride la structuri și grupuri de societăți.

5.3. CESE solicită ca, după ce se va conveni asupra CCCTB, dezbaterile referitoare la aceasta să respecte procedurile europene. Deși politica ar trebui să fie oricum suficient de flexibilă pentru a ține seama de condițiile în schimbare, este nevoie și de un mecanism structurat pentru adaptarea ei la condițiile economice.

5.4. Este de apreciat modul în care sunt tratate cercetarea și dezvoltarea. Acordarea unei superdeduceri în acest domeniu va intensifica, evident, în mod semnificativ activitatea și va contribui la creșterea competitivității. Este important ca măsurile propuse să fie puse în context, comparându-le cu cele (destul de variate) pe care statele membre le prevăd deja în domeniu. Deducerea pentru creștere și investiții este importantă, dar la fel de necesar este ca acest nou stimulent, precum și superdeducerea pentru cercetare și dezvoltare să nu se transforme în noi forme de abuz fiscal atunci când vor fi puse în aplicare.

5.5. Comisia trebuie să aibă în vedere posibilele conflicte care pot apărea între unele autorități fiscale și autoritatea fiscală principală. S-ar putea ivi conflicte cu privire la impozitarea filialelor dintr-un grup și la repartizarea profitului, care ar irosi timpul câștigat prin eliminarea problemelor legate de stabilirea prețurilor de transfer.

5.6. Ar trebui să se clarifice modul în care statele membre ar trebui să efectueze audituri la o filială din cadrul unui grup, atunci când autoritățile fiscale din statul membru respectiv doresc să procedeze la auditare.

5.7. Dispoziția referitoare la perioadele de amortizare poate fi în dezacord cu unele practici ale întreprinderilor, fapt care ar impune preconizarea unui anumit grad de flexibilitate. Multe întreprinderi își reînnoiesc dotările (de pildă calculatoarele) în fiecare an sau la doi ani pentru a devansa obsolescența, fenomen care nu va face decât să se accelereze, în următorii ani, în cazul anumitor clase de active, din cauza ritmului rapid al schimbărilor tehnologice.

5.8. Este în continuare important să se combată evaziunea fiscală prin arbitrajul codurilor contabile, întrucât această activitate ar putea fi încă posibilă înainte de consolidare.

5.9. De asemenea, propunerile permit întreprinderilor multinaționale să excludă entitățile intermediare, inclusiv pe cele din paradisurile fiscale, deoarece ele se află în afara UE. Această chestiune trebuie abordată prin diferite metode, cum ar fi normele privind prețurile de transfer și societățile străine controlate, precum și un principiu general privind combaterea evaziunii.

Bruxelles, 20 septembrie 2017.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS

Avizul Comitetului Economic și Social European privind

„Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) nr. 648/2012 în ceea ce privește obligația de compensare, suspendarea obligației de compensare, cerințele de raportare, tehnicile de atenuare a riscurilor pentru contractele derivate extrabursiere care nu sunt compensate de o contraparte centrală, înregistrarea și supravegherea registrelor centrale de tranzacții și cerințele aplicabile registrelor centrale de tranzacții”

[COM(2017) 208 final – 2017/090 (COD)] și

„Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1095/2010 de instituire a Autorității europene de supraveghere (Autoritatea europeană pentru valori mobiliare și piețe) și a Regulamentului (UE) nr. 648/2012 în ceea ce privește procedurile și autoritățile implicate în autorizarea contrapărților centrale și cerințele pentru recunoașterea contrapărților centrale din țări terțe”

[COM(2017) 331 final – 2017/0136 (COD)]

(2017/C 434/10)

Raportor: **Petru Sorin DANDEA**

Sesizare	Parlamentul European, COM(2017) 208 final – 31.5.2017; COM(2017) 331 final – 11.9.2017 Consiliul Uniunii Europene, COM(2017) 208 final – 6.6.2017; COM(2017) 331 final – 22.8.2017
Temei juridic	Articolele 114 și 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială
Data adoptării în secțiune	7.9.2017
Data adoptării în sesiunea plenară	20.9.2017
Sesiunea plenară nr.	528
Rezultatul votului	145/0/2
(voturi pentru/voturi împotriva/ abțineri)	

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE salută actuala inițiativă, care include cele două propuneri de regulament, și încurajează Comisia să grăbească punerea completă în aplicare a Regulamentului privind infrastructura pieței europene (EMIR).

1.2. CESE apreciază în mod deosebit faptul că actuala propunere a Comisiei implementează propunerile din cadrul programului REFIT și are loc în urma unei largi consultări publice. Aceasta a permis nu numai consultarea tuturor părților interesate, ci și simplificarea reglementărilor, îmbunătățirea acestora din punct de vedere calitativ, o reducere a costurilor de conformare, toate acestea fără a duce la o compromitere a stabilității financiare.

1.3. CESE consideră că este important că măsurile promovate de Comisie sunt conforme cu Planul de acțiune privind uniunea piețelor de capital și, în special, cu prevederile acestuia privind securitizarea.

1.4. CESE consideră justificată inițiativa Comisiei și salută menținerea obiectivului Regulamentului EMIR, având în vedere că valoarea noțională a instrumentelor derivate nonbursiere la nivel global depășește 544 de trilioane de euro.

1.5. CESE recomandă standardizarea tipurilor de tranzacții și a instrumentelor derivate deoarece, prin aceasta, se poate obține o creștere semnificativă a calității datelor.

1.6. CESE este de acord cu propunerea formulată de Comisie, de introducere a unui prag de compensare care să fie aplicabil contrapărților mici, deoarece acestea se confruntă cu greutăți în găsirea furnizorilor de compensare.

1.7. CESE sprijină propunerea Comisiei de prelungire a perioadei de exceptare a fondurilor de pensii de la obligația compensării centrale, deoarece, până în prezent, nu au fost găsite soluții pentru ca acestea să dispună de lichiditățile necesare, fără a afecta interesele membrilor fondurilor.

1.8. CESE salută propunerea Comisiei de creare a unui nou mecanism de supraveghere în cadrul Autorității Europene pentru Valori Mobiliare și Piețe (ESMA). CESE recomandă Comisiei să aloce resursele financiare necesare formării personalului care va lucra în noul departament al ESMA, ținând cont de complexitatea activității de supraveghere pe care acesta va trebui să o desfășoare.

2. Propunerea Comisiei Europene

2.1. În lunile mai și iunie Comisia a prezentat două propuneri de regulament⁽¹⁾ care modifică Regulamentul (UE) nr. 648/2012 în ceea ce privește obligația de compensare, suspendarea obligației de compensare, cerințele de raportare, tehnicile de atenuare a riscurilor pentru contractele derivate extrabursiere (OTC) care nu sunt compensate de o contraparte centrală, înregistrarea și supravegherea registrelor centrale de tranzacții și cerințele aplicabile registrelor centrale de tranzacții (EMIR).

2.2. Ambele propuneri de regulament au fost însoțite de documente de lucru ale Comisiei, precum și de analize de impact.

2.3. În prima propunere de regulament, Comisia propune o reglementare mai simplă și mai eficace a instrumentelor financiare derivate. Comisia dorește să abordeze provocările importante și emergente în ceea ce privește compensarea instrumentelor derivate extrabursiere. Propunerea de regulament abordează patru elemente: cerințele de raportare, contrapărțile non-financiare, contrapărțile financiare și fondurile de pensii.

2.4. În cea de-a doua propunere de regulament Comisia propune o supraveghere mai robustă a contrapărților centrale din cadrul pieței instrumentelor derivate. Propunerea urmărește îmbunătățirea în continuare a stabilității financiare a Uniunii Europene prin crearea unui nou mecanism de supraveghere a pieței derivatele în cadrul Autorității Europene pentru Valori Mobiliare și Piețe.

3. Observații generale și specifice

3.1. Modificarea regulamentului EMIR face parte din eforturile depuse de Comisie pentru mai buna reglementare a instrumentelor derivate. În ultimii ani, o serie de prevederi ale regulamentului au fost implementate prin intermediul unor acte delegate, directive și regulamente. CESE salută actuala inițiativă și încurajează Comisia să grăbească punerea completă în aplicare a regulamentului EMIR.

3.2. CESE apreciază în mod deosebit faptul că actuala propunere a Comisiei implementează propunerile din cadrul programului REFIT și are loc în urma unei largi consultări publice. Aceasta a permis nu numai consultarea tuturor părților interesate, dar și simplificarea reglementărilor, îmbunătățirea acestora din punct de vedere calitativ, o reducere a costurilor de conformare, toate acestea fără a duce la o compromitere a stabilității financiare.

3.3. CESE consideră că este important că măsurile promovate de Comisie sunt conforme cu Planul de acțiune privind Uniunea Piețelor de Capital și, în special, cu prevederile acestuia privind securitizarea.

⁽¹⁾ COM(2017) 208 final – Propunere de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) nr. 648/2012 în ceea ce privește obligația de compensare, suspendarea obligației de compensare, cerințele de raportare, tehnicile de atenuare a riscurilor pentru contractele derivate extrabursiere care nu sunt compensate de o contraparte centrală, înregistrarea și supravegherea registrelor centrale de tranzacții și cerințele aplicabile registrelor centrale de tranzacții și COM(2017) 331 final – Propunere de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1095/2010 de instituire a Autorității europene de supraveghere (Autoritatea europeană pentru valori mobiliare și piețe) și a Regulamentului (UE) nr. 648/2012 în ceea ce privește procedurile și autoritățile implicate în autorizarea contrapărților centrale și cerințele pentru recunoașterea contrapărților centrale din țări terțe.

3.4. Inițiativa Comisiei nu aduce atingere obiectivului principal al regulamentului EMIR, acela de a supraveghea și monitoriza instrumentele derivate nebursiere pentru evitarea riscului sistemic, dar și de diminuare a volumului acestui tip de instrumente, în special al celor cu caracter speculativ. CESE consideră justificată inițiativa Comisiei, având în vedere că valoarea noțională a instrumentelor derivate nonbursiere la nivel global depășește 544 de trilioane de Euro.

3.5. Modificarea cerințelor de raportare propusă de Comisie va reduce sarcina administrativă și va simplifica modul de raportare pentru majoritatea contrapărților. Comisia estimează că se va obține și o îmbunătățire a calității datelor raportate. CESE consideră că prin standardizarea tipurilor de tranzacții și a instrumentelor se poate obține o creștere semnificativă a calității datelor.

3.6. Comisia propune introducerea unui prag de compensare aplicabil contrapărților mici. Cum acestea întâmpină dificultăți în găsirea furnizorilor de compensare, propunerea Comisiei vine în sprijinul acestor entități mici, care pot fi bănci sau fonduri de investiții de dimensiuni reduse. CESE este de acord cu propunerea formulată de Comisie.

3.7. În cadrul propunerii de regulament, Comisia dorește să prelungească perioada în care fondurile de pensii sunt exceptate de la obligația compensării centrale a portofoliilor de derivate OTC deținute. Având în vedere faptul că fondurile de pensii nu dispun de lichidități care să le permită compensarea centrală și că acestea joacă un rol deosebit în asigurarea veniturilor persoanelor vârstnice, CESE sprijină propunerea Comisiei.

3.8. Cea de-a doua propunere de regulament introduce reguli și responsabilități noi în ceea ce privește supravegherea contrapărților centrale din UE, dar și din afara Uniunii. Propunerea de regulament fixează mai bine cadrul de cooperare între băncile centrale și autoritățile de supraveghere. CESE salută propunerea Comisiei.

3.9. Propunerea de regulament prevede crearea unui nou mecanism de supraveghere în cadrul ESMA. Acesta va avea atribuții de supraveghere a contrapărților centrale din UE, dar și a celor din afara Uniunii. În privința contrapărților centrale din afara UE, Comisia dorește o mai bună supraveghere, în special a acelor care pot avea un rol important în operațiunile de compensare pe teritoriul UE. CESE recomandă Comisiei să aloce resursele financiare necesare formării personalului care va lucra în noul departament al ESMA, ținând cont de complexitatea activității de supraveghere pe care acesta va trebui să o desfășoare.

3.10. Având în vedere provocările pe care derivatele OTC le ridică în raport cu economiile cetățenilor, dar și cu riscul sistemic, CESE își reiterează propunerea ⁽²⁾ de lansare a unor programe de educație financiară. Comisia ar putea finanța asemenea programe destinate micilor investitori.

Bruxelles, 20 septembrie 2017.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Georges DASSIS

⁽²⁾ A se vedea punctul 4.7 al Avizului CESE privind *piețele instrumentelor financiare* (JO C 143, 22.5.2012, p. 74).

ISSN 1977-1029 (ediție electronică)
ISSN 1830-3668 (ediție tipărită)

Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene
2985 Luxemburg
LUXEMBURG

RO